

Ulibra wi Ulemp wi Banjañan

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoon unkkakalēṣuṅ iko yi banjañan biki Yetu badoluṅ. Uwoon utēbantēn wi Luk apiitun pa Teofil nanohul. Luk ul ṭi uleeful awo nakuraar. Kē aṣē ji bi kagakandēr na Pawulu na dko pṭup Uṭup Ulil Unuura. Ṭi ulibra wi, Luk aṭup iko yi baṭaṣar Yetu badoluṅ na jibi baniinkani Uṭup Ulil Unuura ṭi umundu bti. Ñaan ahinan kawin ṭi ulibra wi, ulemp wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi udoluṅ. Uwala ṭi banjañan, awul baka mnhina mi pṭup Uṭup Ulil Unuura. Bañaan batum bakak afiyaar ajunna Yerutalem aya Yuda na Famariya na ṅmbaṅ ṅtum ṭi umundu. Iko iṭēp jibi Yetu abiin aṭup aji iluṅ kawo ṭi Ulibra wi 1.8: « kē naṣē luṅ kayeenk phina woli Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uwala ṭi an. Naluṅ kawo bamaar biki naan ṭi Yerutalem na ṭi utaak wi Yuda bti, na ṭi utaak wi Famariya te kaban kabaṅ ki umundu. » Ulibra wi uṭup jibi bhoṅar bi Naṣibaṭi adoluṅ na bañaan babanuṅ du bañaan bti biki mboṣ. Du Itrayel, baṭaṣar Yetu badunna aṭup bayuday Uṭup Ulil Unuura abaa ya du ṅtaak ṅi banwoon baanwo bayuday, na du bañaan bti. Du dko bti di baṭupuṅ Uṭup Ulil Unuura bañaan baloṅ bafiyaari kē baloṅ baanfiyaar wa. Bañaan batum babi ṣoor banjañan, kē bukal baṣē tamanaara aṭup baka iko itum bahilna baliint ṭi pfiyaar.

¹ Teofil, ti ulibra wi naan uteek, d̄tiiniyaan iko bti yi Yetu adoluŋ abot ajukan du ujuni, ² te unuur wi adeeŋaniin du baŋi. Ji abi ado kadeeŋana du baŋi, aŋepna ti *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi aŋup *banjañan biki adatuŋ, uko wi pdo. ³ Wi akeŋuŋ, ti kadun ki baka di di akaaŋ apen awinana najeb. Ado iko itum ti ŋnuur iñeen na ŋbaakër, adiiman baka kè awo najeb na manjoonan, aji pen kawinana ti kadun ki baka kabot kaŋup baka uko wi *Pŋih pi Naŋibaŋi.

⁴ Unuur ulonŋ wi akdeen na baka, aŋe ji na baka bawut kapen ti Yerutaalem, baŋo da bayoonk kahon ki Aŋin, ki batiinknuŋ ti mntum mi nul : ⁵ «*Yowan *abattaar an na meel, kè an, ti ŋnuur ŋankmbiinŋ ŋi nalun kayeenk *batitmu bi Uhaaŋ wi Naŋibaŋi. »

Yetu apaya baŋi

⁶ Wi wi *banjañan bayitiirunŋ, aŋe hepar Yetu aji : « Ajugun! Woon henkuŋ di di ikkakanuŋ *Itrayel pŋih i? » ⁷ Kè aŋe teem baka aji : « Naanka na pme unuur keme wal wi Aŋinun adatuŋ ti mnhina mi nul, ⁸ kè naŋe luŋ kayeenk phina woli *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi uwala ti an. Naluŋ kawo bamaar biki naan ti Yerutaalem na ti utaak wi *Yuda bti, na ti utaak wi *Famariya te kaban kabaŋ ki umundu. »

⁹ Wi Yetu ajakuŋ haŋ, aŋe deeŋana du baŋi, kè baktena. Wi wi kanfeluŋ kaŋaŋ abi awuna, baankak awina. ¹⁰ Jibi bahumuŋ katen baŋi bi apayiinŋ, kè biinŋ batëb, banwohariinŋ imiŋa ifaatal baŋe mara mara awinana. ¹¹ Baji na baka : « An biinŋ biki *Galilay, nabaa naŋ we aten baŋi ba? Yetu i, ampayiinŋ baŋi ti kadunan, aluŋ kabiha, jibi nawinuluŋ henk, kè apaya baŋi. »

Bahoŋan Matiyat ti Banjañan

12 *Banjañan bapëna wal mënṭ du Pnkuṇ pi Mnoliwera* ašë kak Yerutalem danwoon daanlowiir maakan na pnkuṇ mënṭan, datool pdo ukilometër. 13 Wi bakakuṇ, baya aneej ṭi katoh, du meet di bko duuṭ, di bi Timonṇ Piyeer, na Yowan, na *Yakob na Andre na Filip na Tooma, Bartelemi na Maci, Yakob abuk Alfe, Timonṇ nagutar uṭaak, na *Yudaṭ abuk Yakob bajonunṇ kayitiiraan. 14 Batiinkar bukal bṭi na baatṭ balonṇ na *Mariya anin Yetu, na baṭa Yetu, añehan Našibaṭi.

15 Ṭi ṇnuur mënṭan banfiyaaruṇ Yetu, baya pban iñeen-week na iñeen nṭëb, kē Timonṇ Piyeer ašë naṭa ṭi pṭoof aji na baka : 16 « An bayiṭ naan uko wi *Uhaaş wi Našibaṭi ubiiṇ aṭëpna ṭi mntum mi *Dayiṭ, aṭup ṭi Ulibra wi Našibaṭi ṭi uko wi nawo Yudaṭ, ambiinṇ aṭij bammobunṇ Yetu, uwo wo wi kabi kadolana. » 17 Abi wo alonṇ ṭi un, ayeenk kafah ki ulemp ji un. 18 Kē ñiintṇ mënṭan ašë bi nug uṭeeh na ktaka ki buṭaan bi adolonṇ bunṇ: Ajot afëṭa amay, kē ipëş itaṭadiiri. 19 Uṭup waṇ uniink Yerutalem bṭi, ukaaṇ kē bakak ado uṭeeh mënṭan aji « HAKELDAMA » uwoonṇ ṭi uṭup wi baka « uṭeeh wi pñaaak. »

20 Timonṇ Piyeer akak aji na baka : « Kē başë piit ṭi Ulibra wi Pñaamarën Našibaṭi ṭi uko wi Yudaṭ aji : *“Katohul kaduka kajinṭ, nin alonṇ aankwo da.”*✧

Akak aji :

* 1:12 Pnkuṇ pi Mnoliwera : Dawoonṇ katim ki pnkuṇ pi bajaan bado na umbaabu “Mont des Oliviers, Monti di Olivera, Mount of Olives.” ✧ 1:20 Kañaaam 69.26.

“*Alon ayeenk ulemp wi nul.*”✧

²¹⁻²² Piyeer aji kak : « Kë bañaan balon başë jon nwo na un, undiimaan, wi Yetu Ajugun awoon na nja aneej apën, du unuur wi *Yowan abattaarulun te unuur wi abiiñ adeeñana du bați ți kadun un. Keeri alon ți baka awo i kabi na un, kayuuj kë bawin Yetu wi anațiin ți pkeț. » ²³ Wi wi başaan ațij batëb ți baka, *Yotef anțu'aniin katim ki Bartabaat, kë başë duuna ki Yuttuț, na alon anwoon katim ki Matiyat. ²⁴ Kë başë ñehan Naşibați aji : « Iwi Ajugun, inmeen ñaan na uşalul, yuujun i idatun ți batëb biki, ²⁵ awo nanjañanu, ayeenk ulemp wi Yudaț adukun, aya di awoon i kaya. » ²⁶ Bado kanun na mnlaak, kë Matiyat adatanaa, ahoțan ți banjañan iñeen na alon bukun.

2

Uhaaş wi Naşibați uwala ți banfiyaarun Yetu

¹ Bayitiir bti ți unuur wi *Pentakot. ² Ți dko mënț, kë başë tiink pñaat panwoonun bați anaam na ukëk kë pabi aneej ți katoh ki bawoon atum ka. ³ Kë başë win iko ilon ji indemënt yi bdoo. Iko mënț igarandëri, aji kandoli kaya kaço ți alon. ⁴ *Uhaaş wi Naşibați uneej atum ți baka bti, kë bakak ațup nțup nyaanț, andoli jibi Uhaaş wi Naşibați uțu'uli pțup.

⁵ Ți wal mënțan kë *bayuday balon banjaan badëman Naşibați banwoonun ntaak bti ni umundu, başë wo ți Yerutalem. ⁶ Wi batiinkun pñaat, pntuk payitiir așë ñonjar maakan țiki andoli aji tiink bațup uțup wi tul. ⁷ Bañonjar adiwşa, așë ji

✧ **1:20** Kañaam 69.26.

: « Bañaan banktiiniin hēnk baanwo biki *Galilay i? ⁸ Kē hum di di andoli ti un, ajaki tiink baktup ti utup wi nul? ⁹ Nwoona Part, na Med na Elamit, na Metopotamiya, na Yuda, na Kapadoşiya, na Pont na Atiya. ¹⁰ Balon bawoona Frigiya na Pamfli, na Ejiptu na nfet ni Libiya nanogon Kuren, balon kē bawoona Rom. ¹¹ Balon kē bawo bayuday biki kabuka atu na bankakun baka, biki Kret, na Barab. Kē andoli ti un aše ji tiinka baka batup ti utup wi nul iko inuura yi Naşibaţi adolun. » ¹² Bañaan bañonar fuţ, baamme uko wi pdo, andoli kaji na atentul : « We uwoon uko wi? » ¹³ Kē balon başe beñ baka, aji : « Biki baka pdaan poot. »

Fimon Piyeer aţiini na bañaan

¹⁴ Kē Fimon Piyeer aše naţa na *banjañan iñeen na alon bukuñ aše huuran ateem baka aji : « An *bayuday na an bti nanfetun ti Yerutalem, an bti nawatan ibaţ natiink nabot nate uko wi nji kaţupanañ. ¹⁵ Nin, bañaan biki baankuji, jibi naşalun. Nhum ti nfa mpoţi. ¹⁶ Uko wi *Naţupar Naşibaţi i bajaan bado Yowel abiin atup utepun ţep adolana hēnk.

¹⁷ Naşibaţi aji :

“Ti nnuur nbaañsaani, dbi kawalan Uhaaş wi naan ti bañaan bti.

Babukan biint na baat balun kawo baţupar biki naan,

bapoţ na bantohi biki nan balun kado kaţaafi iko inkwoonun du nji, kawin iko inwoonun yi pbi.

¹⁸ Ēnhēn, dlun kawalan ti nnuur mēnt Uhaaş wi naan ti balempar naan biint na baat,

- başë bawo baɕupar biki naan.*
- 19 *Dluŋ kado iko iñoŋarënaan du baɕi duuɕ
kakak kadiiman iko iweek ɕi mboɕ.
Pñaaŋ, bdoo, na udu iluŋ kawo.*
- 20 *Unuur uluŋ kakak bdëm,
pli pakak ji pñaaŋ,
ji unuur uweek unuura wi Ajugun ubi udo ka-
ban.*
- 21 *Hënk, ñaaŋ anklunjiŋ kahaɕ ɕi katim ki Ajugun
abuur.”✧ »*
- 22 *Timonj Piyeer akak aji na baka : « An bañaan
biki *Itrayel natiinkan bnuura uko wi nji kaɕupuŋ:
Naɕibaɕi ayil Yetu i *Naɕaret ayuujna ɕi a mlagre na
iko iñoŋarënaan itum, indiimanuŋ phina pi nul jibi
nameeŋ wa an ɕi ŋleefan. 23 Ñiintɕ aŋ, bawulan a, jibi
Naɕibaɕi adooŋ abi me wa akak aŋal uwo, nafiŋa,
wi nadoluŋ kë banwoonj baanfiyaari bapaŋa. 24 Kë
Naɕibaɕi ašë naɕana ɕi pkeɕ, abuurana mnhaj mi
pkeɕ, pkeɕ paanhilan amëbana. 25 *Dayiɕ aɕiiniyaana
aji :*
- “Wal undoli dji kawin Ajugun ɕi kadun ki naan,
iñoŋën ukaaŋ kë nnaɕ aliint.*
- 26 *Ukaaŋ kë ntilan maakan akuɕ ayeeh mnlilan mi
naan.
Kë uleef ubi wo wo ɕi mnhaɕ*
- 27 *ɕiki iinkwutan uhaaɕ wi naan uya ufëɕ du mnkeɕ,
akak awo iinkwutën, nji ñaaŋ nalemparu
naweek mpuɕ.*
- 28 *Iyuujën bgah bankɕijun du ubida,
iluŋ kaɕumanaan na mnlilan ɕiki iñoŋën.”✧*
- 29 *« An bayiɕ naan, dhilan kaɕupan uko wi na
mntëŋ: Atemun Dayiɕ akeɕi, amoya, kë bhër bi nul*

✧ 2:21 Yowel 3.1-5. ✧ 2:28 Kañaam 16.8-11.

bawoha ti utaak wi nun. ³⁰ Abi wo Naɕupar Naɕibaɕi aɕe me ke Naɕibaɕi abi hona uko ulon, amehna ti kadunul,

“aji alun kaɕu alon i pɕini pi nul ti pɕih.”✧

³¹ « Ke wi wi Dayiɕ ataruɕ awin ke *Krittu alun kanaɕa ti pkeɕ, aɕe tiiniyaan wa aji : “Naɕibaɕi aanwuta ke aɕo du mnkeɕ ke uleeful ukak awo uumpuɕi.”✧ ³² Yetu menɕan, Naɕibaɕi anaɕana ti pkeɕ, ke nwo bti bamaar. ³³ Naɕibaɕi adeena ti kadeenu ki nul, ke ayeenk du Aɕin nja *Uhaaɕ wi Naɕibaɕi, wi ahoɕuluɕ tfa, aniinkan wa ti baɕaan, jibi nakwinuɕ akuɕ atiink henk. ³⁴ Tiki Dayiɕ ul, andoon awo aampaya baɕi aɕiini aji :

“Naɕibaɕi Ajugun aji na Ajugun :

Toon ti kaɕen naan kadeenu

³⁵ *te ndo nɕooran baɕooradu,*

ido kapafna baka ihoɕ.” »✧

³⁶ Timonɕ Piyeer abaaɕeɕ bɕup aji : « Baɕaan biki *Itrayel bti, nameen bnuura keeri : Yetu i napaɕuɕ ti kruɕ, Naɕibaɕi adola ke awo Ajugun akuɕ awo Krittu. »

Bateek banfiyaaruɕ

³⁷ Wi baɕaan batiinkuɕ uɕup waɕ aɕe tɕela tɕela, ahepar Timonɕ Piyeer na *banjaɕan bukundi aji : « Bayiɕun, ke nbaa do do hum ba? » ³⁸ Timonɕ Piyeer ateem baka aji « Nawutan pjuban, naɕelɕeɕ nɕida, andoli ti an aji yeenk *batitmu ti katim ki Yetu Krittu, Naɕibaɕi ahilna amiiran ipekadu. Naɕibaɕi alun kawulan Uhaaɕ wi nul. ³⁹ Kahon ki nul kawo ki nan, na babukan, na banlowuɕ bti, na

✧ **2:30** Kaɕaam 132.11. ✧ **2:31** Kaɕaam 16.10. ✧ **2:35** Kaɕaam 110.1.

biki Naşibaţi Ajugun aklun kadu'ara. » ⁴⁰ Timon Piyeer akak aţini na baka pa bate abot akooţ baka aji : « Nalowan bańaan bawuţaan biki nahilna nabuuran ņleef ņi nan. » ⁴¹ Bandinanun uţup wun, bado batitmu, k  bańaan banńogun ińeen-week nyaaş ińeen ņwajanţ (3000), bahoţana unuur m ntan ţi pntuk pi banfiyaarun Yetu.

Pntuk pteek pi banfiyaarun

⁴² Bańaan bakak am ban bnuura pjukan pi *banjańan, am ban ţi uţok na bboofar, ţi pfaaşıir kapoom* na pńehan Naşibaţi. ⁴³ Bańaan bti bawo na pal nk ţi ņleef ņi baka, ţiki banjańan baji bado mlagre na iko ińońar naan itum. ⁴⁴ Banfiyaarun Yetu bti bakak aţok iko yi bakaan bti. ⁴⁵ Baji bawaap itoh na bka bi baka, kafaşıir, andoli ay-eenk kalinan na kanuma ki nul. ⁴⁶ Unuur unjintı baji bayitiir du *Katoh Kaweek ki Naşibaţi, kafaaş r ipoom ţi itoh yi baka, kade na mnlilan na uhaaş ujintı. ⁴⁷ Baji bad man Naşibaţi, k  bańaan bti babot amagan baka. Ajugun, k  aş  ji do unuur unjintı, ahoţan ţi pntuk puń biki abuuranun.

3

Timon Piyeer na Yowan bajeban ņiinţ anţakmun

¹ Timon Piyeer na *Yowan baya unuur ulon du *Katoh Kaweek ki Naşibaţi wi ņwoori ņwajanţ ņi utaakal ņakobun, ţiki uwoon uwoori wi pńehan Naşibaţi. ² K  bańaan balon baş  ţij da ņiinţ alon anţakmi ţi kabuka. Unuur unwoon, baji baţija

* **2:42** Banfiyaarun Yetu baji woli bade baji bafaasıir kapoom kaleşna kańah kabaańşaanı ki badeen na a.

kaṭooran ƚi plëman pi Katoh ki Naşibaṭi pi bajaan badu Plëman Pnuura. Aji ƚo da pñehan bañaan banaan babi pneej ƚi Katoh ki Naşibaṭi. ³ Wi awinun Fimonj Piyeer na Yowan kë bakbi pneej, kë aşë ñehan baka itaka. ⁴ Kë Fimonj Piyeer na Yowan başë tena bnuura, wi wi Fimonj Piyeer aşaan aji na a : « Tenun » ⁵ Ñiintj ajoban baka kęş anun aji bawula ukoolan. ⁶ Kë Fimonj Piyeer aşë ji na a : « Mënwo na untaam, mënwo na uwuuru, aşë wulu uko wi nwoonaanun: ƚi katim ki Yetu *Krittu i *Nataret, poşan! »

⁷ Fimonj Piyeer aṭijana wal mënṭ ƚi kañen kadeenu aşë dola kë anaṭaa. ƚi dko mënṭ, ñiintj aṭiink ihoṭ kë iliint na a. ⁸ Kë abi lut lut anaṭ abi kapoş poş. Aneej na baka ƚi Katoh ki Naşibaṭi, apoş, alut, aşë beeb Naşibaṭi. ⁹ Bañaan bti bawina kë akpoş aşë beeb Naşibaṭi. ¹⁰ Bayikrëna aşë ji : « Ñiintj i, mënṭ ul ajaan aṭo bñehan du Plëman Pnuura i? » Kë bañaan başë ñonjar fuṭ akuṭ alënk ƚi uko unṭëpun.

Fimonj Piyeer aṭiini na bañaan

¹¹ Ñiintj un aankak adi pwutan bi Fimonj Piyeer na Yowan, kë bañaan bti başë ñonjar, aṭi aya du baka, du uşala wi bajaan bado Uşala wi *Falomonj*. ¹² Wi Fimonj Piyeer awinun bañaan bukuṅ, aşë ƚiini na baka aji : « An bañaan biki *Iṭrayel ; nabaa ñonjar we ƚi uko unṭëpun ba? Nabaa tenun hum hënk ba? Naşal aji phina pi nun na pdëman pi njaan ṅdëman Naşibaṭi pakaanj kë ñiintj i apoşi i? ¹³ Yetu i nawulun başih biki nan, i

* **3:11** Uşala wi Falomonj: Dko mënṭ dapaṭëşaanun dko di banwoon baanwo bayuday bahilun kanaṭ na dko di bayuday ƚaṅ bahilun kanaṭ.

napokun ʒi kadun ki *Pilat andoon ʒabi ʒal pwu-tana, Naʒibaʒi i *Abraham, i *Itaak na i *Yakob na i baʒinun adiiman pdem pi Yetu nalemparul menʒ. ¹⁴ Niinʒ, anwoon najinʒ natool, ul i i napokun aʒe nihan bawutan nafiŋ bañaan. ¹⁵ Henk, ke nafiŋ napaʒ ubida. Ke Naʒibaʒi aʒe naʒana ʒi pket, ke nwo bamaar. ¹⁶ Pfiyaar ʒi katim ki Yetu pakaan ke niinʒ naʒakmaan, i nakwinun ʒabot ame'a i ajebi. Enhen, pfiyaar ʒi Yetu pajebanulun bnuura henk jibi nakwinun ʒan bti.

¹⁷ « An bayiʒ naan ke nʒe me ke uko wi nadolon, an na baʒihan, nado do wa na kapaam. ¹⁸ Naʒibaʒi ul, adobi ʒupa ʒup undiimaan ʒi mntum mi baʒuparul bti aji *Krittu alun kahaj kakeʒ, ke waŋ wi adolan. ¹⁹ Keeri nawutan pjuban, nakak du Naʒibaʒi ipekadu yi nan ihilna ipen. ²⁰ Ajugun alun kawulun nwal ni mnjeeh, kabot kayil Yetu Krittu, i adatuŋ undiimaan pa an. ²¹ Yetu menʒ, awo i kaʒo baʒi te wal wi iko bti ikkakuŋ ihalu, jibi Naʒibaʒi abiin aʒup ʒi mntum mi baʒuparul bayimanaan biki tfa. ²² Na manjoonan *Moyit aʒup aji : *Naʒibaʒi Ajugun alun kayil naʒuparul ji nji, pa an, anwoon i pntaali pi nan. Nawo i katiink iko bti yi aklun kaʒupan.* ²³ Naan anwoon aantiinka alun kapen ʒi pntaali pi Naʒibaʒi, kaʒe kakeʒ. ²⁴ Ke *baʒupar Naʒibaʒi bti, ajunna ʒi Famiyel na bambiin ʒabi ʒi kafetuŋ, baʒiiniyaan andoli iko yi nkwunun nʒa yi. ²⁵ Uko wi Naʒibaʒi aʒupun aʒepna ʒi baʒuparul uwo wi nan. Enhen, *bhoŋar bi Naʒibaʒi adolon na baʒinan bawo kak pa an, wi ajakuŋ tfa na Abraham aji : *Dbi kaʒepna ʒi kabuka ki nu kawulna umundu*

✧ 3:23 Pleʒan 18.15,18,19.

bti bnuura. ✧ ²⁶ Ukaan̄ kē Naşibaţi apēnan Yetu kē awo nalemparul aşē yila ʔi an duna, kahilna kawulan bnuura bi nul, wi akpēnananan̄ ʔi buṭaan bi nakdolun̄. »

4

Baṭij Fimoŋ Piyeer na Yowan uruha uweek

¹ Fimoŋ Piyeer awo na *Yowan, ahum kaṭiini na bañaan̄, kē baṭeŋan balon̄, na naweek i bayeŋ biki *Katoŋ Kaweek ki Naşibaţi, na *bataduk balon̄ başē bi, aňog baka. ² Badeebaṭ ʔiki *banjaňan batēb bukuŋ bajukan bañaan̄ aji Yetu anaṭa ʔi pkeṭ, kē waŋ ukyuuj kē bankeṭun̄ bahilan kanaṭa ʔi pa. ³ Hēnk, kē bado kē bamob baka awat ukalabuş ayoonkna mnjin̄, ʔiki unuur udobi yob yob wal mēnt̄. ⁴ Kē bañaan̄ baṭum ʔi banktiinkun̄ uṭup wi banjaňan, bafiyaar ʔi Yetu. Wal mēnt̄ banfiyaarun̄ bti baňogan iňeen-week nyaaş iňeen kaňeen (5000).

⁵ Wi unuur ujintun̄ kē baweek biki *bayuday, bantohi na *bajukan Bgah bi Moyit başē yitiir du Yerutaalem. ⁶ Baṭo na Anaṭ, *naṭeŋan naweek, anwoon̄ na Kayif na *Yowan na Alektandēr na biki mnşini mi *baṭeŋan baweek bti, ayitiir. ⁷ Baṭij Fimoŋ Piyeer na *Yowan ʔi kadun ki baka aşē jun phepar baka aji : « ʔi phina kēme ʔi katim ki in ki ki najebanun̄ ŋiint̄ anṭakmun̄? »

⁸ Fimoŋ Piyeer, i *Uhaaş wi Naşibaţi uneejun̄ akēş, kē aşē teem baka aji : « An baweek biki nun na bantohi, ⁹ nadu'un nṭa *uruha ʔiki ŋdo ŋaan̄ anṭakmun̄ bnuura, aşē heparun̄ jibi ŋhili hil ado jeban̄ ŋiint̄ i. ¹⁰ Nawoon bame, an bti, na bañaan̄ bti

✧ 3:25 Ujuni 22.18.

biki *Itrayel bandukiin kë ti katim ki Yetu i *Nataret ki ki ñiint annaŋun un ajebnun. Yetu i napaŋun, kë Naşibaŋi aşë naŋana ti pkeŋ, ul akaan kë ñiint i akak najeb ahil anaŋ ti kadunan. ¹¹ Kë ul Yetu i i Ulibra wi Naşibaŋi ujakun aji :

*“Awoon pnduba pi an baniw napokun,
pnduba mënŋan puŋ pakakun amëban katoŋ.”*✧

¹² Ul ŋaŋ ahilanun pbuuran baŋaŋ. Enhën, ti umundu bti Naşibaŋi aanwul wul nin ñaŋ alon kak anhilanun pbuuranun. »

¹³ Banŋoon uruha baŋonar wi bawinun Timon Piyeer na *Yowan banwoon baando juk juk, jibi baktupi kë nin baantëp ado lënk lënk. Bayikrën wal mënŋ kë biki mënŋ babi wo bagakandër na Yetu. ¹⁴ Wi bakaŋ awin ñiint anjebuŋ un kë anaŋ akab ti baka kë başë waan uŋup. ¹⁵ Hënk, kë bado kë bapënan baka ti dko di uruha, aşë jun ptiini bukal bukal, katen jibi bakdoli. ¹⁶ Bahepar aji : « Nbaa do do hum na baŋaŋ biki ba? Babaŋ ado mlagre mnjint piş mii mi, kë baŋaŋ bti banfëŋun ti Yerutalem bamee, nënhilanun kapok wa. ¹⁷ Kë nşë wo kado uko uwut kameŋana kapel hënk. Nbëg baka keeri baŋaŋan ptiini na nin ñaŋ alon hënkun ti katim ki Yetu. »

¹⁸ Wi wi banŋoon ti uruha başaan adu baka kë bakak ti wa, aşë bëg baka maakan baŋaŋna ptiiniyaan na pjukan ti katim ki Yetu. ¹⁹ Kë Timon Piyeer na Yowan başë teem baka aji : « we un-urnaaniin ti kadun ki Naşibaŋi ba? Ptiinka këme ptiinkan? Uduka ti an! ²⁰ Un daan nënhilanun kayomp na uko wi nwinun akuŋ atiink. »

✧ **4:11** Kaŋaam 118.22.

21 Bakak abëg baka bnuura, ašë wutan baka kë bayaa. Baanka uko unooranaan baka wi bañaan bti bawoon ʔi pdëman Naşibaʔi ʔi mlagre mi baw-inuŋ. 22 Ńiinʔ anjebnuŋ na mlagre uŋ, adobi pel pel ɲşubal iñeen ɲbaakër.

Banfiyaaruŋ bañehan Naşibaʔi, wi bawo i ʔi mnhaj

23 Wi bawutanaaruŋ wutan Fimoŋ Piyeer na *Yowan, kë başë wugşa, akak du batënt baka aya kakalëş iko bti yi *baʔenjan baweeek na bantohi bajakuŋ na baka. 24 Bañaan batiink baka ašë ñehan Naşibaʔi ʔi pdiim ploolan aji : « Ajugun, iwi ipaşuŋ baʔi, mboş, na bdëk na iko bti inwoon da! 25 Iwi iʔëpnaŋ ʔi Uhaaşu aʔup ʔi mntum mi *Dayiʔ ateemun nalemparu wi ajakuŋ aji :

*“We ukaan kë bañaan biki ɲtaak babubara şinʔar
kë bañaan bti babubara añaat anooran ɲleef?”*

26 *We ukaan kë başih biki mboş bakhomandër ugut,
kë baweeek batiinkar aji bagut na *Yawe Nawat
Kabuka na Krittu i akëruŋ?”*

27 Aa wo! Herod na Pont *Pilat bayitiir ʔi ubeeka wi, na banwoon baanwo bayuday, na *bayuday, anaʔara Yetu nalemparu nayimanaan, i idatuŋ aji awo Krittu. 28 Bado hënk iko yi bti ʔi mnhina mi nu na jibi ijakuŋ iluŋ kadolana. 29 Ajugun, hënkun, watan kabaʔ ʔi kabëgare ki baka işë iʔenun un balemparu, ɲdo kaʔup Uʔup wi nu na mntëŋ mnweek. 30 Taran kañen ki nu ijeban bañaan, ido mlagre na iko iñojarënaan ʔi katim ki Yetu, Nalemparu Nayimanaan. »

31 Wi bañehanun Naşibaʔi aba, kë dko di bawoon daşë şinʔar kë *Uhaaş wi Naşibaʔi uşë neej ʔi baka bti kë baktup Uʔup wi Naşibaʔi na mntëŋ.

Banfiyaaruŋ baɓok iko yi bakaaŋ bti

³² Banfiyaaruŋ bti bakak hēnkun awo uşal na uhaaş uloolan. Kē nin alon aanji şal şal, kaji nji aloolan dkaan wi, kēme wundu. Baji banaakrēn bka bi baka bti. ³³ Phina pweek pawinanaa, wi *banjañan bakṭiiniyaanuŋ pnaɓa ɓi pkeɓ pi Yetu Aju-gun, kē bnuura bweek bi Naşibaɓi baɓum ɓi bukal bti. ³⁴ Nin alon ɓi baka aanwinana winana bwaan. Bankaan mboş kēme itoh baji bawaap ya kaɓij itaka yun ³⁵ kabi wul banjañan. Baji bafaş itaka andoli ayeenk kafah kanliŋun na kanuma ki nul.

³⁶⁻³⁷ Kē hēnk di Yotef, ñiint alon i pşini pi Lewi, anwoonuŋ unjiw wi Kipruɓ, i banjañan bajaan bado Barnabat (uwoon ñaan anjaan atēŋtēn) kē aşē ka ɓfa uɓeeh ulon. Awaap wa aɓij itaka abi awul banjañan.

5

Ananiyat na Tafira

¹ Kē ñiint alon i bajaan bado Ananiyat na Tafira aharul başē waap mboş mnlon, atiinkar, ² amen itaka ilon, aşē ɓij indukiin, awul *banjañan.

³ Kē Timon Piyeer aşē hepara aji : « Ananiyat, we ukaan kē *Fatana aneeju uhaaş, kē ido la pguur *Uhaaş wi Naşibaɓi, ajej itaka ilon ɓi yi iwaapnuŋ mboş, amen? ⁴ Ihilan lah, kawut pwaap mboş mēnt, kēme kajej itaka yi iwaapnuŋ ma bti, kadolna uko wi inumiin? Hum di di uşal wan udoli do, adoo neej ɓi iwi ba? Mēnt bañaan biki ikdoon na pguur hēnk, Naşibaɓi a. » ⁵ Wi Ananiyat atiinkan tiink uko wan, aşē jot ɓi dko mēnt, abi keɓ keɓ, kē

bañaan bantiinkun uko wan bti balenk maakan.
 6 Baťaşa babi, abooťan puum apėnan aya amoy.

7 Uko ji nwoori nwajanť uťėpi, ahar Ananiyat kė aťė bi aneej bė aamme uko unťėpun. 8 Kė Timon Piyeer aťė du'a aji na a : « Ťupaan! Preeť pi, pi pi nawaaparun mboť i? » Kė ateema aji : « Aa, preeť pañ pa. »

9 Kė Timon Piyeer aťė kak aji na a : « Nabaa řal řal hum adoo ji naguur Uhaať wi Nařibaťi ba? Tenan, banyaan amoy ayinu banaťun ři plėman hėnk, bakak ańooťu, kaya kamoy. »

10 Ťi dko mėnt, kė abi jot jot ři ihoť yi Timon Piyeer aťė ba. Wi baťaşa baneejun, baťėnka kė akeťi akak ańooťa pya kamoy du kańog ayinul.

11 Palenk pweek paneej banfiyaarun bti, aťu na bañaan bti bantiinkun uko unťėpun.

Banjańan bajeban bańaan batum

12 *Banjańan bado wal mėnt mlagre na iko ińońarėnaan itum ři ptoof pi bańaan. Banfiyaarun baji bayitiir bti du uřaala wi bajaan bado Uřaala wi *Falomon. 13 Nin alon aanji ńoom pnaakiir na baka, aťė maganaara baka. 14 Kė pntuk pankdėmun dėm pya pi biint na baat pafiyaar Ajugun abot abi ahoťana ři baka. 15 Bado kak kak aji bapėnan bamaakal ři igah, kaťu baka ři iliřa kėme ijiiń, Timon Piyeer wal wi aktėpun ulimėnt wi nul uban alon ři baka. 16 Pntuk pi bańaan pañi paťiina kak nbeeka njanńogun Yerutalem, kaťij bamaakal na biki nńtaayi nkyewlėnun, kė bukal bti bajebi.

Bahajan Banjańan

17 Kë *naşih i baţenjan na batënţul – bukal biki bajaan bado pntuk pi *bataduk – başë kuj *banjañan maakan, anaţara baka 18 Bado kë bamob baka, awat ukalabuş. 19 Kë na utejan mënţan, *uwanjut wi Ajugun uşë bi, ahaabëş ilëman yi ukalabuş apënan baka aşë ji na baka : 20 « Nayaan *KatoH Kaweek ki Naşibaţi nado kaţup uţup wi ubida uhalu. »

21 Banjañan batiink uwanjut wuņ, kë wi unuur ujintjan jint, kë başë ya KatoH ki Naşibaţi, aţo ajukan. Naşih i baţenjan na batënţul bado kë badu *uruha uweek wi biki *Itrayel, wi bajaan bado Pntuk pi bawayëş bţup *bayuday aşë yil baya baţij banjañan banwoon du ukalabuş. 22 Wi bayili biki naţenjan naweek bayaan aban, baantënk banjañan du ukalabuş, aşë kak du uruha aya kakalëş aji : 23 « Wal wi nyaan du ukalabuş, nţënk kë udët bnuura, kë bayeņ banaţ ţi plëman. Kë wi nħaabëşuņ bgah, aşë tënk dko kë dawo djint. » 24 Wi naweek i bayeņ biki KatoH Kaweek ki Naşibaţi na baţenjan baweek batiinkuņ uko waņ, baņoņar, aşë la na nşal uko unţëpuņ.

25 Wal mënţ, kë ñiint alon aşë bi aji na baka : « Natenan! Biint biki nawatuņ ukalabuş, buk bukundi, ajukan bañaan du KatoH ki Naşibaţi. » 26 Kë naweek i bayeņ biki KatoH ki Naşibaţi aşë tool, na bangoli biki nul ayaarad banjañan. Baando btam na baka, ţiki baţi pntuk pi bañaan puņ, pabi patap baka mnlak.

27 Kë baţij baka, aneejan du uruha. Naşih i baţenjan kë aşë hepar baka aji : 28 « Nënneenan neenan pjukan katim kaņ i? Kë Yerutaalem bti daşë

bi kak kak ti bgah bi nan, nañal kataparun pkeṭ pi ñiint i. »

²⁹ Kē Fimonṭ Piyeer na banjañan bandukiinṭ baṣē teem aji : « Nwo i kaṭaṣ Naṣibaṭi, mēntṭ bañaanṭ biki ṅwoonṭ kaṭaṣ. ³⁰ Naṣibaṭi i baṣinun apēnan ṭi pkeṭ Yetu i nadolonṭ kē bafiñi, wi napañulonṭ ṭi krut. ³¹ Ul i i Naṣibaṭi adēmanunṭ ṭi kadeenu ki nul, awoona Naṣih akuṭ awo *Nabuuran Bañaanṭ, bayuday bahilna baṭēlēṣ ṅbida, ipekadu ibot ipēn ṭi baka. ³² Nwoonṭ bankṭupunṭ uko unṭepunṭ, un, na *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi, unwoonṭ uko wi Naṣibaṭi awulonṭ banknṭaṣulonṭ. »

³³ Wi banṭoonṭ *uruha baṭiinkunṭ uko wañ, badeebaṭ maakan, aṣē ji bado bafiñ banjañan. ³⁴ Kē ñiintṭ alonṭ i bajaanṭ bado Gamaliyel aṣē naṭa ṭi uruha. Awo *nafaritay *najukan Bgah, i bañaanṭ bama-ganonṭ bnuura. Aji na baka bapēnan banjañan bdig btiinku, ³⁵ aṣē ṭup na baka aji : « An bañaanṭ biki *Iṭrayel nalipariinṭ ṭi uko wi nañalonṭ pdo bañaanṭ biki. ³⁶ Du ṅnuur ṅundu, ṅwina win, kē Tewdat awuji, ahomp na dko aji awo ñaanṭ naweek, kē bañaanṭ banṅoganunṭ iñeen-week ṅyaaṣ ṅbaakēr (400) baṭaṣa. Ul ṭi uleeful kē bafiña, kē bankṭaṣulonṭ bawayṣēri, nin ukoolan uunduka. ³⁷ Kē nawo *Yudaṭ i *Galilay akak abi, ṭi wal wi mnfēn mi bañaanṭ akuña pntuk ; ul kak aketi, kē baṭaṣarul bti bawayṣēri. ³⁸ Ukaanṭ kē njakan napēnan iñen ṭi bañaanṭ biki, nawut baka baya! Woli ulemp wi baka na ṅṣal ṅi baka ṅawo ṅi bañaanṭ bajēn ṅalonṭ kaba'aara bdidi ṅa ; ³⁹ ṅaṣale wo ṅi Naṣibaṭi, naanklonṭ kahilan pneenan ṅa. Naṭaafaraan kala pgut na Naṣibaṭi de. »

⁴⁰ Banṭoonṭ uruha, kē batiink uṭup wi Gamaliyel. Bado kē badu banjañan, ado kē bakob baka itintēl, aṣē ji na baka baṭaṭna pṭiiniyaan katim ki Yetu, abaa wutan baka kē bayaa.

⁴¹ Banjañan bapēn ṭi uruha, aṣē lilan maakan jibi Naṣibaṭi awinunṭ aji bataanṭ na phaj ṭi katim ki Yetu. ⁴²Unuur unjintṭi, du Katoh Kaweeṭ ki Naṣibaṭi kēme du itoh yi bañaanṭ, baji bajukanaara jukan, kakuṭ kaṭup *Uṭup Ulil Unuura unyuunṭ kē Yetu awoonṭ Krittṭu.

6

Banfiyaaruṭ badat bañaanṭ paaj na alonṭ bado kaṭēnk banjañan

¹ Wal mēnṭan bañaanṭ banfiyaaruṭ Yetu batuma ṭum pya. *Bayuday banjaanṭ baṭiini *ugrek, banaṭa pṭom na banjaanṭ baṭiini uṭup uhebērē, ṭiki baji baṭilma unuur undoli baaṭ bankeṭandēnuṭ bayin baka ṭi wal wi pfah uko ude. ²Kē *banjañan iñeen na batēb baṣē du banfiyaaruṭ bti aji na baka : « Un ṇēnwo i kaduk ulemp wi pjukan Uṭup wi Naṣibaṭi, kabi pfaaṣ uko ude. ³An bayiṭun, nadatan ṭi an bañaanṭ paaj na alonṭ banwoonṭ batool ṭi kēṣ ki an bti, bantumuṭ na *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi na uṣal untuṭa, ṇṭu baka ṭi ulemp mēnṭan. ⁴Un ṇṣē ṇbi ṇduka duka ṭi pñehan Naṣibaṭi, na ulemp wi pjukan Uṭup wi nul. »

⁵ Banfiyaaruṭ bti badinan uko wi banjañan bakaṭ: Kē badat Tefan anfiyaari Ajugun maakan akuṭ aṭum na Uhaaṣ wi Naṣibaṭi, na Filip, na Prokoor, na Nikanoor, na Timonṭ, na Parmenaṭ, na Nikola (ankakuṭ nayuday, awo i ubeeka wi Antiyoka) ⁶Baṭij baka ṭi kadun ki banjañan, kē

bañehandër baka Naşibaţi abot apaf baka iñen ći ikow.

⁷ Uţup wi Naşibaţi umeetana meetana pya, banfiyaaruŋ ći Yerutalem kë baktuma tum pya, kë batum ći baţeŋan badoo kak aţaş bgah bi Yetu.

Bamob Tefan

⁸ Tefan antumi na bnuura bi Naşibaţi na mnhina mi Naşibaţi aji do iko iñonarënaan na mlagre mnweek ći bañaan. ⁹ Kë ći wal mënţ bañaan balon biki *katoŋ kañehanaani ki bayuday ki bajaan bado ki « Bajuuk ći Ulemp biki Bawutanuŋ » baneej blaţar na Tefan. Ʋi bañaan bakan mënţan balon bawo biki Kuren, kë balon bawo biki Alektandriya, balon kë bawo biki Filitiya kë balon bawo biki Atiya. ¹⁰ Ʋi blaţar bi baka baanhilan apënan uţup ujint utool wi Tefan, ćiki aţiini na uşal unţuŋa wi *Uhaaş wi Naşibaţi uwululuŋ. ¹¹ Ukaan kë baluk bañaan balon, kë baji : « Nţiink ñiint i, kë aktup uko uwuţaan ći *Bgah bi Moyit na ći Naşibaţi. » ¹² Baya awuuk bañaan bti, na bantohi na *bajukan Bgah bi Moyit, kë badëpa ći Tefan amob ayaanaan du *uruha. ¹³ Baţij bañaan balon, kë badaar aji bawoon bamaar, aşë ji : « Ńiint annaţuŋ i aji ţupa ţup buţaan ći uko wi *dko dyimanaan di, na ći Bgah bi Moyit. ¹⁴ Nţiinka kë aji Yetu i *Nataret i aluŋ kafom dko di, kabot kaţët udolade wi *Moyit awuluŋ un. » ¹⁵ Bañaan bti banwoon ći uruha bajabana kës, aşë win kaara di nul kë dajeeh ji di *uwanjuţ.

7

Tefan aţiini ći kadun ki uruha

¹ Kë *naşih i baţenan aşë hepar Tefan aji : « Uko wi baţupun  i iwi uwoha manjoonan i? »

² Kë Tefan aşë teem aji : « An bat nt naan na başin naan, natiinkan. *Abraham ateemun awo  fa du  taak wi Metopotamiya, ji abi ado kaf t du ubeeka wi Haran. Naşiba i i mnd m ap n awinana da  i kadunul, ³ aji na a : “*Dukan  taak wi nu, na biki katohu, iya  taak wi nji kalu  kayuuju.*”[ ] ⁴ Wi wi Abraham ap nu  du  taak wi bakaldeyen, aya af t du Haran. K  dul di Naşiba i adolnulu , wal wi aşin aneemu , k  ap n abi  i  taak wi naf tu  n a wi. ⁵ Aanwula nin uf t, nin dko dpaf kaho  du  taak m nt, aşë ho a aji alu  kawo ajug  taak m nt ul na pntaali pi nul. Wal wi Naşiba i akdoon kaho  m nt, Abraham ahum aandobi buk. ⁶ K  h nk di di Naşiba i a iini  aji : “*Pntaali pi nul palu  kaya pyaan , balu  kajuukn t n pa  i ulemp, kahajan pa  şubal i een week  baak r (400).*” ⁷ K  nji Naşiba i nş  lu  kaway ş babuk  taak un uu  baka  i pjuuk,  i bu aan bi badoon. *Wa  u  ple, bap n da kabi kad manaan  i  taak wi nho i  wi.*”[ ] ⁸ Wal m ntan wi wi adolu  *bhonar bi na Abraham, a enanaan ba pwala *kat mp, ukaan k  wi abuku  *Itaak, k  awalana kat mp wi akaan  nuur bakre . K  h nk di di *Itaak adolan wi abi n abuk *Yakob, k  Yakob adola ha  na babukul banwoon bateemun i een na bat b bamme tani *.

⁹ « Bateemun bamme tani  baku  *Yotef a a baka wal m nt aşë waapa, k  bannugulu  baya na a Ejiptu. K  Naşiba i aşë wo na a. ¹⁰ Ap nana

  **7:3** Ujuni 12.1.   **7:7** Ujuni 15.13-14. * **7:8** Bawoon babuk Yakob i een na bat b, bampaşu  kşini ki Itrayel.

ti unoor wi nul bti, ašë țena kē awo na ušal untuņa, abot adola kē atiinkana du Farawuna naših i Ejiptu. Farawuna adola kē awo nantuņa i Ejiptu bti na i katoħ ki nul bti. ¹¹ Wal mēntan, kē ubon uweek ušë wo ti Ejiptu bti na ti utaak wi *Kanaan ; bañaan kē banoor maakan, kē bateemun baankak aka uko ude. ¹² Wi Jakob atiinkuņ kē baji uko ude uwo du Ejiptu, ašë yil da uyaaş uteek, bateemun. ¹³ Uyaaş utēbantēn, wi bakakuņ, kē *Yotef abi meețana ti babuk ašin. Hēnk, kē Farawuna ašë me kabuka ki Yotef. ¹⁴ Wi wi Yotef așaan ado kē bayaarad Jakob ašin na bayițul bti. Bukal bti bawo iñeen paaj na uloņ na kañeen (75). ¹⁵ Kē hēnk di Jakob ayaan du Ejiptu, kē dul di di ayaan akețna ul na bateemun bammeēțaniin. ¹⁶ Bajej baka wal mēnt aňooț du ubeeka wi Fikem, aya moy du dko dloņ di Abraham abiiņ anug na itaka ti babuk Emor du Fikem.

¹⁷ « Kē wal wi uko wi Nașibați ahoņuņ Abraham ubanuņ ti pdolana, pntaali pi nun pațumi, ašë țuma țum pya ti Ejiptu. ¹⁸ Hēnk di nașih aloņ abiiņ aneejan pșih, anwoon aantēnkber atiink kē bațiiniyaan uko wi Yotef. ¹⁹ Nașih mēnt ațu mntit mi nul bti ti phajan pntaali pi nun, kadoo țu baka bafel bapoț bambaan abuka buka bakețna. ²⁰ Wal mēntan wi wi *Moyit abukiin, kē Nașibați ašë *ňala*. Aboot kli kwajanț du katoħ baka. ²¹ Wi bașaan aňooța afel, abuk Farawuna ñaaț kē ašë jeja, akuș ji abukul ²² Moyit ajuk bnuura pme pi bañaan biki Ejiptu, abot awo ñaan naweek ti uko wi ajaan ado na wi ajaan ațup.

²³ « Wi Moyit akaan ŋșubal iñeen ŋbaakër, kē ušal wi pya pwin bayițul baitrayel kē ušë bi ti a.

24 Wi akyaan, awin ñiinṭ alon i utaak wi Ejiptu kē akhajan ayiṭul, kē ayeenkara, afin ñiinṭ i Ejiptu, alukandëra. 25 Aşal kē bayiṭul bame kē Naşibaṭi aṭëpna ṭi a, aṭij baka mbuur, kē başë wo baam-mee. 26 Wi unuur ujintuṅ, awin baitrayel batëb kē bakgut aşë neej pwayëş ado na pkakan baka ṭi ploolan aji na baka : “An biki, nabootuṅ abaa ṅom we ba?” 27 Kē anwoon ṭi phajan atëntul uṅ aşë wuuk Moyit aji na a : “In aṭu'iinṭ pwo naşih na nawayëş ṭi un ba? 28 Om injal kafinṅen jibi ifinṅuṅ ñiinṭ i Ejiptu takal?” 29 Wal wi Moyit atiinkuṅ uko waṅ, aşë ṭi, aya pyaanṭ du utaak wi Madiyan, di abiiṅ akaana bapoṭ biinṭ batëb.

30 « Wi aṭoon da, ado ṅşubal iñeen ṅbaakër, kē **uwanjut, uşë pën awinana ṭi bdoo blon bankyiki ṭi bgof du bnkan banñogun pnkuṅ pi Finayi.* 31 Moyit aṅoṅar ṭi uko wi awinuṅ aşë ñog pten bnuura, kē pdiim pi Ajugun paşë tiinkana aji : 32 “*Nji dwoon Naşibaṭi i bateemu, Naşibaṭi i Abraham, i Itaak na i Yakob.*” Moyit alënk wal mënṭ akat kat aankak aṅoom pten. 33 Kē Ajugun aşë jaka : “*Wohşën işapaat, dko di inaṭuṅ duṅ dayimani.* 34 *Aa, dwin mnhaj mi pntaali pi naan du Ejiptu, atiink mntëg mi baka, aşë wala pbuuran baka. Hënkunṅ biini, dnjal kayilu du Ejiptu.*”☆

35 « Moyit mënṭ i baitrayel babinṅ apok aji na a : “*In aṭu'iinṭ pwo naşih na nawayëş?* Ul i Naşibaṭi akaanṅ ayil awo naşih na nabuuran i baka. Naşibaṭi aṭëpna ṭi uwanjut wi awinuṅ ṭi bgof bankyikuṅ ayilna a. 36 Kē ul akaanṅ apënan baka du Ejiptu. Ado mlagre mweek na iko iñoṅarënaan du utaak mënṭ, na wi

☆ 7:34 Ppën 3.1-10.

bakmuurun *bdëk bjeenkall na du bnkan, nşubal iñeen nbaakër. ³⁷ Ul Moyit ajakun na baitrayel aji : “Naşibaţi alun kapënan ti bayitan naţuparul alon ji nji pa an.” ³⁸ Wi bateemun bayitun du bnkan ul kak abananun baka uţup wi uwanjut uţiiniñ na a du pnkun pi Finayi. Aa, ul ayeenkun nşup ni ubida, awulun.

³⁹ « Kë bateemun başë bi wo baandi ptiinka, apoka, aşë nal pkak du uţaak wi Ejiptu. ⁴⁰ Baji na *Aaron : “*Ŧakun başibaţi bankdoon kapoş ti kadunun, Moyit i ampënanun un du Ejiptu, ñaan aamme jibi aţëpi.*” ⁴¹ Ŧun nnuur mënţ, kë başë Ŧak ubay, ado pa wa pgur, aşë lilandër ulemp wi iñen yi baka maakan. ⁴² Kë Naşibaţi aşë dek baka feţ awut baka kë bakdëman njah ni baţi, jibi *baţupar Naşibaţi bajakun:

*“An bañaan biki *Itrayel, nji i i nafiñarun abot ado bţeñan*

*bi pntuni pi nntaam nşubal iñeen nbaakër du *pndiis i?*

⁴³ *Kadun ki Molok naşibaţi i nan ki nakunjiñ ka, na ptu pi Refan naşibaţi i nan annaamun ujah yul yi naţakun abot akak adëman.*

Ukaan kë nji kadolan naya pjuuk dko dlow danţëpun uţaak wi Babilon.”

⁴⁴ « Hënkun ti uko wi *kaloona kanjaan kadi-iman kë Naşibaţi awo da, kul ki bateemun bam-meţaniñ babiñ awoonaan du bnkan : Moyit ado kë baboman ka jibi Naşibaţi ajakulun, aji na a ado ka kanaam ji ki awinun. ⁴⁵ Wi babuk baka bayeenkun ka, aşë ya na ka aneejan du ntaak ni bayeenkun wal wi Yotuwa awoon ti pşih, wi Naşibaţi adookun bañaan biki ntaak mënţ ti kadun

ki baka. Kë kaloona mēnt kawo da te wal wi *Dayiṭ abiiṅ aneejan p̄sih. ⁴⁶ Dayiṭ aṅalana ṭi kadun ki Naṣibaṭi, aṣē ñehan aji aṅal pdo baniwa katoḥ pa a, ul Naṣibaṭi i Yakob. ⁴⁷ Kë *Ṭalomoṅ aṣaaṅ abi niwa katoḥ mēnt.

⁴⁸ « *Andēmuy Maakan kë aṣaaṅ awo aanji fēt ṭi itoh yi iñen yi bañaan bajēn ibomanuy. Jibi *Naṭupar Naṣibaṭi ajakuṅ:

⁴⁹ “*Baṭi bawoon pbuusiin pi naan*

Kë mboṣ manwo di mnpafni ihoṭ yi naan
Ajugun aji: Katoḥ kanaam hum ki ki nakniwnunḥ ba,
kë ṭuy dakwoon dko dnoorfēnaani di naan ba?

⁵⁰ *Mēnt kañen ki naan kapaṣuy iko yi bti i?”* »

⁵¹ Tefan akak aji na baka : « An batam ikow, badēnēt ṅhaaṣ, nadēnēmi,† akuṭ apok *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi, nawoha ji bateeman. ⁵² Ahoṅ ṭi baṭupar Naṣibaṭi i i bateeman bawoon baanhajani ba? Badoo fiṅ bambiiṅ aṭup ubi wi Ñaaṅ Natool. An nawul Ñaaṅ Natool mēnt kë bafiṅi. ⁵³ An nanyeenkuṅ Bgah bi Naṣibaṭi bantēpnun ṭi ṅwanjut, napok pṭaṣ ba. »

Batap Tefan mnlaak afiṅ

⁵⁴ Wi bañaanḥ biki *uruha batiinkuṅ haṅ, aṣē deebaṭēr Tefan bnuura ado dumrēn iñiiṅ. ⁵⁵ Kë Tefan ul, i *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uneejuṅ, atum, aṣē jaban kēṣ du baṭi, awin pdēm pweek pi Naṣibaṭi, kë Yetu anaṭ ṭi kañen kadeenu ki Naṣibaṭi. ⁵⁶ Kë aji : « Natenan dwin baṭi, kë bawo bhaab, kë *Abuk Ñiint aṣē naṭ ṭi kadeenu ki Naṣibaṭi. »

† **7:51** Bapiit aji bañaanḥ « baanwalan ṅhaaṣ na ibaṭ katēmp » bawo ji banwoonḥ baanfiyaari, baanji batiink Naṣibaṭi.

⁵⁷ Wal mēnt̄ kē bašē huuran maakan anēt̄ ibaṭ̄ yi baka. Wi wi bašaan̄ adēpa ṭi a bukal bti, ⁵⁸ apul pulan apēnan ṭi ubeeka, ajun ptapa m̄nlaak. Bankn-tapulun̄ m̄nlaak mēnt̄an bahankan imiṣa yi baka naṭaṣa alon̄ anwoon̄ katim ki Fawul. ⁵⁹ Wi bakta-pulun̄ m̄nlaak hēnk, kē Tefan ašē ñehan Naṣibaṭi aji : « Yetu Ajugun, yeenkan uhaaṣ wi naan. » ⁶⁰ Wi wi ašaan̄ anup̄ ašē huuh maakan aji : « Ajugun, kṭo kafēn baka p̄juban pi badolon̄ pi. » Wi akjakun̄ han̄ ašē jēmṣa.

8

¹ Kē *Fawul adinan ṭi uko wi bafiṇun̄ Tefan.

Uyaaṣ uteek wi bahajanun̄ banfiyaarun̄

Unuur mēnt̄an, bajun phajan maakan banfētun̄ Yerutalem afiyaar Yetu, kē bukal bti bawayṣēr ṭi ṇṭaak ṇi *Yuda na *Famariya kē *banjañan ṭañ badukiin̄. ² Bañaan̄ balon̄ banjaan̄ badēman Naṣibaṭi kē bamoy Tefan, ašē ṭēga ṭi pkeṭul. ³ Kē *Fawul ul, ašē wo ṭi phajan maakan p̄ntuk pi banfiyaarun̄ bti, aji neej ṭi itoh, kamob biin̄ṭ na baaṭ kawat ukalabuṣ.

⁴ Kē banwayṣēr̄un̄ bukuṇ̄ bašē ñaay na utaak, aṭup̄ Uṭup̄ Ulil Unuura.

Filip aṭup̄ Uṭup̄ Ulil Unuura du Famariya

⁵ Kē Filip, aya du ubeeka ulon̄, ṭi utaak wi *Famariya, ašē jun pṭup̄ bañaan̄ uko wi *Krittu. ⁶ Wi bañaan̄ bti batiinkun̄ iko iñon̄arēnaan yi Filip adolon̄ abot awin ya, bamēban uko wi aktupun̄. ⁷ Kē hēnk di di ṇṭaayi ṇṭum ṇapēnun̄ ṭi bañaan̄ biki

ɲaneejuŋ, awuuh maakan, banɕakmuŋ na bankji-inkuŋ baɕum kɛ bajebi. ⁸ Ʋi ubeeka mɛntɕ baɲaaŋ balilan maakan.

⁹ Ńiintɕ alonɕ i bajaanɕ bado Ʋimonɕ anjonuŋ Ʋi ubeeka mɛntɕ awo da. Ulempul uwo pdo kado dayaamu, aji do baɲaaŋ kaɲonɕar maakan. Ahomp aji awo ɲaaŋ naweek, ¹⁰ kɛ baɲaaŋ baɕum baktiinka, bampoɕi na baweek. Baji baji : « Ńiintɕ i awo mnhina mi Naɕibaɕi, mi bajaanɕ bado mnweek. » ¹¹ Baɲaaŋ batiinka, Ʋiki ajon kaɲonɕarɛn baka na dayaamu di ajaanɕ ado. ¹² Kɛ hɛnkuŋ baɲaaŋ baɕɛ fiyaar Filip anjaanɕ aɕup *Uɕup Ulil Unuura wi *Pɕih pi Naɕibaɕi na wi Yetu Krittɕ. Banfiyaaruŋ bti, biintɕ na baatɕ, badolan *batitɕmu. ¹³ Kɛ Ʋimonɕ ul Ʋi uleeful akak afiyaar, adolan batitɕmu abot abi duka duka Ʋi pɕaɕ Filip. Wi awinuŋ iko iɲonɕarɛnaan na iko yi mnhina inkdolaniinɕ, aɲonɕari.

¹⁴ Wi *banjaɲan du Yerutalem batiinkuŋ kɛ baji baɲaaŋ biki Ʋamariya bayeenk Uɕup wi Naɕibaɕi, bayil da *Yowan na Ʋimonɕ Piyeer. ¹⁵ Wi babanuŋ, baɲehan Naɕibaɕi pa banfiyaaruŋ, *Uhaaɕ wi Naɕibaɕi uhilna uwala Ʋi baka, ¹⁶ Ʋiki uundobi wala Ʋi nin alonɕ Ʋi baka. Badolan ɕaɲ batitɕmu Ʋi katim ki Yetu Ajugun. ¹⁷ Wi wi Ʋimonɕ Piyeer na Yowan baɕaanɕ apaf baka iɲen Ʋi ikow, kɛ Uhaaɕ wi Naɕibaɕi uwala Ʋi baɕamari.

¹⁸ Wi Ʋimonɕ aɕaanɕ awin kɛ Naɕibaɕi awul Uhaaɕ wi nul baɲaaŋ wi banjaɲan bapafuŋ baka iɲen, aɕij itaka aɕɛ ji na baka : ¹⁹ « Naɕenaan nji kak phina mɛntɕ nkak nhilna ɲaaŋ i nji mpafuŋ iɲen, ayeenk Uhaaɕ wi Naɕibaɕi. » ²⁰ Kɛ Ʋimonɕ Piyeer aɕɛ teema aji : « Ʋɛpan iya ikeɕ du, iwi na itaka yi nu, wi iɕaluŋ

aji ihilan kanug na itaka uko wi Naşibaţi ajaan aţen  en. ²¹ Iinka nin kafah  i uko unkt epun  i, uhaaş wi nu uunjint  i kadun ki Naşibaţi. ²²  a aan mn ot mi nu, i ehan Ajugun : Ahinan kalun kamiiru uşal uwu aan umbiin  i iwi wun. ²³ Dwin k  iwo na bkujar na uhaaş wi bu aan aku  ahot  i pekadu! » ²⁴ K  Fimon  ş  ji na bi Fimon Piyeer na Yowan : « Na ehand eraan Ajugun an  i nleefan, iko yi najakun yan iwutna kaban n. »

²⁵ Wi Fimon Piyeer na Yowan ba upun uko wi bameen  i Ajugun, wi baktupun u up wi nul, a   kak Yerutalem.  i bgah, ba up U up Ulil Unuura  i n    n tum n  Famariya.

Filip na namali i na ih  naa  i Itiyopiya

²⁶ *Uwanjut wi Naşibaţi u ini na Filip, aji na a : « Yaan umban wi btamma u, du bgah banjaan bawoona Yerutalem kawala Gata, nin alon aanwo  i ba » ²⁷ K  Filip a   tool. Wi wi ayitun na  iin  alon i Itiyopiya anwoon namali i Kandaki na ih  naa  i u aak m n *. Niin  m n  awoona Yerutalem di ayaan pyaan  pi pd man Naşibaţi, ²⁸ a i . A o  i ukaaru wi nul wi n p l nt n kpulun a   ley ir uko wi Itayi *Na upar Naşibaţi apiitun.

²⁹ *Uhaaş wi Naşibaţi k  u   ji na Filip : « Yaan imob ukaaru wundu. » ³⁰ K  Filip a ii, a og wa, a   tiink namali k  akley ir uko wi Itayi Na upar Naşibaţi apiitun, a   hepara : « Imeha uko wi ikley irun h nk i? » ³¹ K  a   teema aji : « Dbaa do do hum kado kame, woli baampibanaan wa. »

* **8:27**  i ugrek awo  naan i baka un, baji baka  wal m n  banjaan balempar na ih  naa . Anka aniin aanhil pkak  i bgah bi bayuday.

Wi wi aŝaan ado kë Filip apaya ti ukaaruru aŝo, aňoga.

³² Dko di Ulibra wi Naŝibaŝi di akleyiirun dii di, daji
:

« *Ji unkaneel wi bakňooŝun pya kafin*

Ji unkaneel umpoŝi ti kadun ki napuunk wa,†

Henk di di ajaan ayompan mntum.

³³ *Baneenana unwoon wi nul, ti pwalan bkowul.*

Ubida wi nul upen ti umundu wi

In aklun kakakalësh pntaali pi nul? »

³⁴ Kë namali aŝe hepar Filip aji : « Dkooŝu kooŝ
tupaan ñaan i Naŝupar Naŝibaŝi aŝiiniyaanun henk? Ul
ti uleeful a këme alon? » ³⁵ Kë Filip aŝe tępna ti
umpiitun wun, aŝupa *Uŝup Ulil Unuura wi Yetu.

³⁶ Wi bakyaan na bgah, aŝe ban ti dko di meel, kë
namali aŝe ji na a : « Meel mii mi, we uneenanun
ndolan *batitmu ba? » [³⁷ Filip aji : « Woli ifiyaar
na uhaaŝ wi nu bti, ihilan kayeenk batitmu. » Kë
namali aŝe teem aji : « Aa, dfiyaar kë Yetu *Krittu
awo abuk Naŝibaŝi. »]

³⁸ Namali ado kë banaŝan ukaaruru, kë bawala
bukal batib bti ti meel, kë Filip adola batitmu. ³⁹ Wi
bapenun ti meel, kë Uhaaŝ wi Ajugun uŝe jej Filip,
kë namali aankak awina. Namali aya na bgahul
alilan maakan. ⁴⁰ Kë ul Filip, aŝe winana du
ubeeka wi Atot aŝe tęp Uŝup Ulil Unuura ti nbeeka
bti ni aŝepnun te adoo ban wi Kaytaraya.

9

Fawul afiyaar henkun Yetu Krittu

¹ Wal menŝan, kë *Fawul aŝe bi duka duka ti pbeg
baŝaŝar Yetu, abot ala pfin baka. ² Aya ahepar

† **8:32** Baji bapuunk nkaneel, kajej pfaal kaŝiirna ilaani.

*naših i baṭeṇan kē awula uworda umpiitun pa baweek biki *katoḥ kañehanaani du Damat. Fawul aṇal kaya kaṭenk baṭaṣ bgah bi Yetu du Damat, biint kēme baat, kamob baka kañoot Yerutalem.

³ Wi akyaan ṭi bgah ado ten Damat, ṭi dko mēnt bjeehi bweek banwoonun baṭi kē baṣe mara mara agura, ajeehana. ⁴ Kē aṣe jot ṭi mboṣ aṣe tiink pdiim plon kē pakjaka aji : « Fawul, Fawul, we ukaan kē ikhajanaan ba? » ⁵ Fawul kē aṣe hepar aji : « Iwi in ula ba, Ajugun? » Kē aṣe teema aji : « Nji Yetu a, ikhajanun. ⁶ Kē nṣe ji inaṭa, ineej ubeeka baya kaṭupu uko wi iwoon kado. »

⁷ Bangakandērun bayaas na a banat, baanhilan bṭup ṭiki balēnk maakan : baji batiink pdiim, bē baanji bawin nin ṇaan alon. ⁸ Fawul anaṭa ṭi mboṣ ahaabēs kēs aṣe wo aankak awin nin ukoolan, batēntul baṭijana ṭijan aneejanaan Damat, ⁹ kē aṭo da ṇnuur ṇwajanṭ aandee, andaani akuṭ aduka nakuul.

¹⁰ Kē uṣe ka ṇiint alon naṭaṣar Yetu i bajaan bado Ananiyat anwoon du Damat. Aka mnwin, awin Ajugun, kē aji na a : « Ananiyat! » kē ahepni'a aji : ¹¹ « Ajugun, nji wi. » Kē Ajugun aṣe ji na a « Yaan du bgah bi katim ki Bgah Btool, ihepar du katoḥ ki Yudaṭ, ṇaan i bajaan bado Fawul, awo i utaak wi Tartuṭ. Awo da aṇehan Naṣibaṭi, ¹² aṣe ka mnwin awin, ṇaan alon i katim ki Ananiyat, ambiyi apafa iṇen akakna ado kawin. » ¹³ Ananiyat ateema aji : « Ajugun, dtiink kē baṇaan baṭum baṭtiiniyaan buṭaan bi adolon baṇaan banfiyaarun du Yerutalem. ¹⁴ Kē ṭi Damat ṭi, *baṭeṇan baweek bawula du Yerutalem uworda umpiitun, wi ahilni kamob baṇaan bti bankdēmanun uko wi tu. » ¹⁵ Kē Ajugun aṣe jaka : «

Yaani, ddat ñiint mēntan un, pa adolēn mmeētana ti banwoon baanwo bayuday, ti baših biki baka, na ti *bayuday. ¹⁶ Dluḡ kadiimana bdidi naan mnhaj mi awoon i kahaj bti pa nji. » ¹⁷ Kē Ananiyat ašē ya wal mēnt, aneej du katoh, apafa iñen ašē ji : « Fawul ayiṡ naan, Ajugun Yetu, ampēnuḡ ti kadunu du bgah bi iktēpnun, ayilnuḡ, ikakna ido kawin, ikuṡ itum na *Uhaaş wi Naşıbaṡi. » ¹⁸ Ti dko mēnt iko ji ipepat ikanša ti kēş ki nul ajot, kē akak awin bnuura. Wi wi anaṡiin ayeenk *batitmu. ¹⁹ Wi adeen, kē uleef ukak na a.

Fawul aṡup Uṡup Ulil Unuura du Damat

*Fawul aṡo na baṡaşar Yetu biki Damat ḡnuur ḡlonḡ. ²⁰ Aandoo kak ayoonk ašē neej ti *katoh kañehanaani ki bayuday aṡup aji Yetu awoon Abuk Naşıbaṡi. ²¹ Bañaanḡ bti banktiinkuluḡ bañoḡar ašē ji : « Mēnt ul ti uleeful awoon du Yerutaalem ado na bañaanḡ bti bankdēmanuḡ Yetu mēnt i? Aambi bi pmob baka kañoṡ du *baṡeḡan baweek i? » ²² Kē Fawul ašē tamanaara taman ti pdiiman *bayuday biki Damat banwoon baanhilana pnēt, kē Yetu awoon Krittu. ²³ Wi ḡnuur ḡlonḡ ḡaṡeḡunḡ, kē bayuday balonḡ bašē tiinkar pa pfiḡ Fawul. ²⁴ Kē ašē me uko unkbomanderuḡ. Badoo kak kak aji bayeḡ ilēman yi ubeeka, pnak na utejan kahilna kafina. ²⁵ Unuur ulonḡ na utejan baṡaşar Yetu kē baṡu'a ti pkaar pwEEK*, aṡeḡana ti bhēr blonḡ banwoonḡ ti uniw, awalana uniw unfooyunḡ ubeeka. Wi wi aṡaanḡ atool pya Yerutaalem.

Fawul akak Yerutaalem

* **9:25** Pkaar pawo kakah kaweeek.

26 Wi *Fawul abanuŋ Yerutalem, ado na pnaakiir na baŋaŋar Yetu kē baŋaŋ mēnt, baŋe ɥi a, ɥiki baanfiyaar aji akak aŋaŋ Yetu na manjoonan. 27 Kē Barnabat aŋe yeenka wal mēnt, adiimana *banjaŋan. Wi wi abaan akakalēŋ baka jibi Fawul ayiti na Ajugun ɥi bgah, kē aɥiini na a, na jibi aɥupuŋ na mntēŋ uɥup wi Yetu du Damat. 28 Wal mēnt kē aŋe bi duka duka ɥi pŋaay na baka ɥi Yerutalem aɥup na mntēŋ uɥup wi Ajugun. 29 Aji ɥiini na *bayuday banjaan baɥup *ugrek, kateŋ na baka, kē bukun baŋe do na pba na a. 30 Wi baŋaŋar Yetu bameeŋ uko waŋ aŋe ŋooɥa ubeeka wi Kaytaraya, kē dul di di bayaan adolna kē aya ubeeka wi Tartut.

31 Pntuk pi banfiyaaruŋ Yetu pawo wal mēnt ɥi bnuura ɥi uɥaak wi *Yuda bti, ɥi *Galilay na ɥi *Tamariya. Payaha ya kadun ɥi ptiink Ajugun. *Uhaaŋ wi Naŋibaɥi utēŋɥēn banfiyaaruŋ Yetu, kē baktiink Ajugun, abot atuma tum na ŋnuur nuur.

Fimonŋ Piyeer ajeban Ayne du ufēɥ wi Luda

32 Kē wal mēnt, Fimonŋ Piyeer, jibi ajaan aŋaay na baŋaŋar, aŋe wala du banfiyaaruŋ Yetu banfēɥuŋ du Luda. 33 Aɥēnk da ŋiint alon i bajaan bado Ayne anɥakmi awo ɥi kaliŋa ŋŋubal bakreŋ. 34 Kē Fimonŋ Piyeer aŋe jaka : « Ayne, Yetu ajebanu, naɥiin iboman kaliŋa ki nu bdidi'u! » kē anaɥa ɥi dko mēnt. 35 Baŋaŋar bti biki Luda na biki ufēɥ wi Faronŋ wi bawinuluŋ, aŋe fiyaar Ajugun.

Fimonŋ Piyeer anaɥan Tabita ɥi pkeɥ du ubeeka wi Yope

³⁶ Ñaaṭ alon naṭaṣar Yetu i bajaan bado Tabita (katim kaṅ kawoon ṭi uṭup *ugrek Dorkat: dawoon ubata) awo du ubeeka wi Yope. Awo ñaaṭ anjoobi bkow, aji ṭenka ṭenk bajuuk, kado bnuura. ³⁷ Amaak ṭi ṅnuur mēnt akeṭ. Wi bañowuṅ puum aṣē jej pa apayan du meet di bko duuṭ†. ³⁸ Jibi Luda dañogun na Yope, baṭaṣar Yetu kē batiink kē Fimon Piyeer awo da, aṣē yil da biint batēb aji na baka baya baji na a abi hēnkun. ³⁹ Anaṭa ṭi dko mēnt aya na baka. Wi abanuṅ, badola kē apaya bko duuṭ. Baaṭ bayoṭ bti banaṭ ṭi kadunul awooni abot ayuuj imiṣa yi Tabita abiiṅ alēt wi ahojun na baka. ⁴⁰ Fimon Piyeer ado kē bapēnan bañaan bti, aṣē ṅup añehan Naṣibaṭi. Wi awuṅṣiiṅ ataan na puum aṣē ji : « Tabita naṭiin. » Ahaabēs kēs, kē wi awinuṅ Fimon Piyeer, aṣē naṭa aṭo. ⁴¹ Fimon Piyeer kē aṣē wula kañen aṭenka pnaṭa, aṣē du baaṭ bayoṭ, na banfiyaaruṅ bandukiin adiiman baka kē awo najeb. ⁴² Bañaan bti ṭi Yope batiink uko unṭepun, kē batum bakak aṣiyaar Ajugun Yetu. ⁴³ Fimon Piyeer afēṭ du Yope ajon du uko ñiint alon nalemp injan anwoon katim ki Fimon.

10

Korneliyut awin uwanjut du Kaytaraya

¹ Ñiint alon i bajaan bado Korneliyut, awo ṭfa du ubeeka wi Kaytaraya, awo naweek i bangoli iñeen-week du pntuk pandu'aniin Itali. ² Ñiint an aji dēman akuṭ aṣiyaar Naṣibaṭi ul na biki kato-hul bti. Aji ṭenk bajuuk *bayuday abot aji ñehan

† **9:37** Wal mēntan, baji baniw itoh, kapaf, imeeṭ ilon kawo bko duuṭ.

Naşibaţi unuur undoli. ³ Unuur ulon na pnak, kaya ŋwoori ŋwajanŋ, Naşibaţi ahaabşa kęş kę awin bnuura *uwanjut wi Naşibaţi ulon kę ubi aneej du katohul aşę ji na a : « Korneliyut! » ⁴ Kę Korneliyut aşę jaban uwanjut kęş, alęnk aşę teem wa aji : « Ajugun we wa ba? » Kę uwanjut uşę teema aji : « Naşibaţi atiink pńehan pi nu akuŋ awin bnuura bi ijaan kdo bajuuk, aanŋilmi'u. ⁵ Hęnkuŋ yilan biinŋ balon du Yope ido ŋiinŋ anwoonŋ Timonŋ andu'aniinŋ Piyeer, abi. ⁶ Awo nayaanŋ i ŋiinŋ alon anwoonŋ Timonŋ kak aşę wo nalemp injan, anfętuŋ du kakab bdęk. »

⁷ Wi uwanjut unŋiiniinŋ na a uyahanŋ ya, kę aşę du balemp batęb biki katohul na nangoli alon ŋi biki aşıhunŋ anfiyaaruŋ Naşibaţi maakan, abot aji lemp du uko Korneliyut. ⁸ Aŋup baka uko unŋępuŋ bti aşę yil baka kę baya Yope.

⁹ Wi unuur ujinŋuŋ, kę bayili bakya na bgah, adoo ŋog Yope. Timonŋ Piyeer apaya wal męnŋ ŋi uşanŋ* ańehan Naşibaţi, wal męnŋan unuur udiinŋi. ¹⁰ Kę ubon uşę de a kę ańal pde. Wi bawoonŋ ŋi pjuņa, Naşibaţi ahaabęşa kęş kę aşę mara mara awin ¹¹ baţi kę bawo bhaab, kę uko ulon uşę wala ŋi mboş, unnaami kaloona kaweeek kantaniinŋ ŋi imbiint ibaakęr. ¹² Nńtaam ŋi katoh na ŋi uŋteh bti, ŋankpuliinŋ na ŋankyitunŋ, ŋawo ŋi ka meet. ¹³ Kę aşę tiink pdiim plonŋ kę pakjaka aji : « Timonŋ Piyeer, naŋiin, fińan ŋa, ide. » ¹⁴ Kę aşę teem aji : « Ajugun, nin! Wi mbuknaaniinŋ, męmbaanŋ kadeha uko wi *Bgah baneenanunŋ kęme uko uŋop ulon. » ¹⁵ Kę

* **10:9** Itoh iji iwo na dko dlon du bko duuŋ, dandaanunŋ, di ŋaan ahiniinŋ kaŋo, kęme kapinŋ.

pdiim pakak ajaka : « Uko wi Naşibaţi adinanuñ ñaan ade, mēnt̄ iwi iwoon̄ kaji uţopi. » ¹⁶ Pdiim paţiini na a hañ nyaaş ñwajanţ, kē kako kaşē pula, akak baţi.

¹⁷ Ahum kaşal uko wi Naşibaţi aňaluñ kaţupa, kē bayili biki Korneliyut bankrabuñ uko Fimoñ nalemp injan başē wuj ţi plēman. ¹⁸ Bahuuran kameena me Fimoñ andu'aniin̄ Piyeer awoha nayaant̄ i katoh mēnt̄.

¹⁹ Fimoñ Piyeer ahum kaşal uko wi awinuñ, kē *Uhaaş wi Naşibaţi uşē ji na a : « Biint̄ bawajanţ buk bukuñ ala'u. » ²⁰ Waliin hēnkuñ igakandēr na baka naya, işē iwut kaţaaf nin ukoolan, ţiki nji dyiluñ baka. ²¹ Kē Fimoñ Piyeer awala ayit na bañaan̄ mēnt̄an. Aji na baka : « Nji wi. Dwoon̄ ñaan̄ i naklaan̄. We uţjanañ? » ²² Bateema aji : « Naweeek i bangoli, Korneliyut, ñaan̄ natool, anfiyaaruñ Naşibaţi, kē bayuday bti bamagana, ayiluñ un. Uwanjut wi Naşibaţi ulon̄ ujakuñ na a aji awo kadu'u du katohul katiinku iţupa uko wi iwoon̄ kaţupa. » ²³ Fimoñ Piyeer aneejan baka ţi katohul, ado baka kē bawo bayaant̄ biki nul.

Wi nfa mambanuñ, kē Fimoñ Piyeer aşē gakandēr na baka, ul na bañaan̄ balon̄ biki Yope banfiyaaruñ Yetu. ²⁴ Aban Kaytaraya na baka ţi unuur utēbant̄en. Korneliyut adu bayiţul na banohul biki kaţēb, kē baţo pyoonk baka. ²⁵ Wi Fimoñ Piyeer abanuñ ţi katoh, Korneliyut kē aşē naţa ţi dko mēnt̄ aya ayit na a, ajot ţi ihoţul, adēmana. ²⁶ Fimoñ Piyeer ajaka : « Naţiin̄ » aşē ţēnka kē anaţaa, abaa ji na a : « Nji dwo ñaan̄ najēn̄ ji iwi. » ²⁷ Aţiini na a, aşē neej, awin bañaan̄ baţum

banṭooṅ ašë ji na baka : ²⁸ « Name kë pnaakiir na banwoonṅ baanwo bayuday, këme pṭo na baka paneenan ṭi nja bayuday. » Kë Našibaṭi ašë dolën nji ṭi uleef wi naan, kë nyikrën kë pnaakiir na ñaan anwoonṅ aanwo nayuday paanwuṭi.

²⁹ Ukaanṅ kë wi idu'ënuṅ, kë mbi kabi bi, bë mënṭaaf ṭaaf nin ukoolan. Dṅal hënkuṅ kame uko wi iduurni. ³⁰ Korneliyut kë ašë teema aji : « Udo ṅnuur ṅwajanṭ, ji woori wi nji kaṭupunṅ na iwi hënk, kañog ṅwoori ṅwajanṭ ṅi pnak, dṭo añehan Našibaṭi du katoḥ ki naan. Kë ñaanṅ alon anknuurunṅ ašë mara mara apën ṭi kadun ki naan ³¹ ajakën : “Korneliyut, Našibaṭi aṭiinku akuṭ aleş jibi ijaanṅ kṭënk bajuuk. ³² Yilan keeri du Yope baya bado ñiinṭ anwoonṅ Fimoṅ andu'aniinṅ Piyeer abi ṭi. Awo nayaanṭ i katoḥ ki Fimoṅ nalemp injan anfëṭunṅ du kakab bdëk.” ³³ ṭi dko mënṭ, kë nyil kë badu'u, kë idinan abi aṭënkun ṭi. Hënkuṅ ṅṭo ṭi kadun ki Našibaṭi un bṭi, katiink iko bṭi yi Ajugun ajakuṅ ibi iṭupun. »

Fimoṅ Piyeer aṭup Korneliyut na bayiṭul Uṭup Ulil Unuura

³⁴ Kë Fimoṅ Piyeer ašë ṭiini na bañaanṅ aji : « Dbaanṅ ayikrën kë Našibaṭi aanji paṭšër. ³⁵ Kë ṭi utaak undoli woli ñaanṅ aṭiyaara akuṭ aṭaş bgahul aji wo na a. ³⁶ Awul uṭup wi nul bañaanṅ biki *Itrayel : *Uṭup Ulil Unuura wi mnjeeh ṭi Yetu *Kriṭtu, ul anwoonṅ Ajug bañaanṅ bṭi. ³⁷ Name iko inṭëpunṅ bṭi ṭi *Yuda ; ijunna *Galilay, wi *Yowan aṭiiniyaanunṅ *batitmu aba. ³⁸ Name Yetu mënṭ ampënnunṅ *Nataret, nawin jibi Našibaṭi adatulunṅ awula *Uhaaş wi nul na phina. Name kak kë

añaay na dko bti ado bnuura, ajeban bañaan biki *Unťaayi Uweek uknooranuñ, ðiki Naşibaði awo na a. ³⁹ Kë nja ñwo bamaar biki uko wi adoluñ bti ði Yerutalem na uťaak wi *bayuday bti. Ul, i bafinuñ wi bapanuluñ ði pmul. ⁴⁰ Ul, Naşibaði anañana ði pkeñ ði unuur uwajanñen aşë diimana bañaan. ⁴¹ Mënñ bañaan bti bawinuluñ, un ðań biki Naşibaði ajonuñ ndati, aji ñwo bamaar, un ñndaanuñ akuñ ade na a, wi anañiñ ði pkeñ. ⁴² Kë aşë ji na un ññup bañaan uko wi ñmaaruñ: Ul kak i i Naşibaði adatuñ aji awo nawayëş bñup i bañaan bajeb na bankeñuñ. ⁴³ Ul kak Yetu i i *bañupar Naşibaði bti baktiiniyaanuñ wi bajakuñ: Ñaan anfiyaaruluñ, ði mnhina mi Yetu mënñ ipekadu yi nul iji ipën bti. »

Uhaaş wi Naşibaði uwala ði banwoon baanwo bayuday

⁴⁴ Fimoñ Piyeer ahum kakakalëş iko yuñ, kë *Uhaaş wi Naşibaði uşë wala ði bañaan bti banktiinkuñ uñup wi nul. ⁴⁵ *Bayuday banfiyaaruñ baññootanuluñ bañojar maakan, wi bawinuñ kë Naşibaði adoo ðen banwoon baanwo bayuday Uhaaş wi nul, ðiki ⁴⁶ batiink baka, kë baktup ññup ñmpaði akuñ adëman Naşibaði. Fimoñ Piyeer akak añiini na baka aji : ⁴⁷ « Ñaan alon akak ahinan kaneenan bado bañaan biki *batitmu i? Bukal banyeenkuñ Uhaaş wi Naşibaði ji nja. » ⁴⁸ Piyeer ado kë bado baka batitmu ði katim ki Yetu, kë bañaan bakak añehana aji año da ñnuur ñlon.

11

Fimoñ Piyeer akakalëş biki Yerutalem uko wi aw-inuñ

1 *Banjañan na banfiyaaruñ Yetu bti banwoon òi *Yuda batiink kē banwoon baanwo bayuday badoo kak afiyaar Uṭup wi Naṣibaṭi. 2 Wi Fimoñ Piyeer akakuñ ubeeka wi Yeruṭalem, *bayuday banfiyaaruñ kē baṣē ṅoman na a aji : 3 « Ibaa do do hum adoo neej òi itoh yi banwoon baanwo bayuday, ade na baka ba? »

4 Kē Fimoñ Piyeer aṣē jun pkakalēṣ baka bnuura iko jibi iṭēparuñ du ujuni. 5 « Dbi wo du ubeeka wi Yope aṅehan Naṣibaṭi, kē aṣē haabṣaan kēṣ kē nwin uko uloñ kē uwalnaana baṭi, uwo wo ji kaloona kaweeek kantananiin òi imbiint ibaakēr, kē kabi awala aban òi nji. 6 Djaban ka kēṣ, aṣē win òi ka meet ṅntaam ṅi katoh na ṅi uṭeeh bti, ṅanjaan ṅapula na ṅanjaan ṅayiṭ, 7 aṣē tiink pdiim plon kē pakji na nji : “Fimoñ Piyeer, naṭiin, fiṅan ṅa, ide!” 8 Kē nteem pa aji : “Ajugun, nin! Wi mbuknaaniin, uko wi bgah baneenanuñ kēme uko uṭop uloñ uumbaan kaneejarēn mntum.” 9 Kē pdiim pakak apēnna baṭi aji : “Uko wi Naṣibaṭi adinanuñ pde, mēnt iwi iwoon kaji uṭopi.” 10 Udo hañ ṅyaaṣ ṅwajant, kē iko bti iṣē kak baṭi. 11 Òi dko mēnt, kē biint bawajant baloñ biki bayilnuñ ubeeka wi Kayṭaraya baṣē ban òi katoh ki ṅwoon. 12 *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi kē uṣē jakēn wutan kaṭaaf nin ukoolan, yaan na baka. Bañaan banfiyaaruñ paaj kē bagakandēr na nji kē ṅya du uko Korneliyut. 13 Kē aṣē kakalēṣun jibi awinari *uwanjut kē ubi aneej du katohul aṣē ji na a : “Yilan ñaan aloñ du Yope ido Fimoñ andu’aniin Piyeer abi òi, 14 aluñ kaṭupu ṅṭup ṅankluñ kabuu-ranu iwi na biki katohu.” 15 Djaka jak djun bṭup, kē Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṣē wala òi baka jibi ubiin

awala ti un du kateeku. ¹⁶ Kë nşë leş wal mënş uşup wi Ajugun, wi abiin aşup aji : “Yowan abattaar na meel, kë an, naşë luş kayeenk *batitmu bi Uhaaş wi Naşibaţi.” ¹⁷ Woli Naşibaţi aşen bañaan biki alişan na un wi njakunş ŧfa afiyaar Yetu *Krittu Ajugun, woon nji nandayanaan i, dhilanunş kaneenan Naşibaţi ado uko wi aşalunş ? »

¹⁸ Wi batiinkunş han aşë walan nhaaş, adëman Naşibaţi aji : « Manjoonan ma keeri, banwoonş baanwo bayuday bahil kakak du Naşibaţi kakunş kaka ubida wi manjoonan, Naşibaţi aşenuş baka wa. »

Kabuka ki pntuk pi banfiyaaruş du Antiyoka

¹⁹ Wi Tefan akeşunş kë başë kak ahajan banfiyaaruş, kë bawayşëri. Balonş baya ado ban utaak wi Feniti, kë balonş baya te unjiw wi Kiprut, kë balonş baya kak te ubeeka wi Antiyoka, aşë jukanaara *bayuday ŧań *Uşup Ulil Unuura. ²⁰ Kë banfiyaaruş balonş banwoonunş Kiprut na Kuren başë ya Antiyoka aşup banwoonş baanwo bayuday kak Uşup Ulil Unuura. ²¹ Mnhina mi Ajugun manşenk baka kë bañaanş batum bafiyaar akunş akak du Ajugun.

²² Wal wi biki pntuk pi banfiyaaruş pi Yerutalem batiinkunş iko yanş, kë başë do Barnabatş kë aya Antiyoka. ²³ Wi abanunş, alilan maakanş ŧiki awin bnuura bi Naşibaţi ŧi bañaanş biki ubeeka mënş aşë ji na baka batamanş ŧi pfiyaar Ajugunş ŧi işëb yi baka.

²⁴ Barnabatş awo ŧiaanş najoob bkow antumunş na *Uhaaş wi Naşibaţi, akunş afiyaar Ajugun, kë bañaanş batum bafiyaar akunş akakş ŧi Ajugun.

25 Barnabat aya wal mēnt̄ Tartut pla Fawul.
 26 Wal wi awinuluṅ aṣē kak na a ṭi Antiyoka. Wi wi baṣaaṅ aṭo ṭi pntuk pi banfiyaaruṅ mēnt̄an puṅ uṣubal upēb bukal batēb ajukan bañaan̄ batum. Kē ṭi Antiyoka mēnt̄ di di bajunnun̄ pdu baṭaṣar Yetu aji « baritton̄. »

27 Ṭi ṅnuur mēnt̄an ṅuṅ, kē *baṭupar Naṣibaṭi baloṅ bawoona Yerutaalem aya Antiyoka. 28 Alon̄ ṭi baka i katim ki Agabut, i Uhaaṣ wi Naṣibaṭi un-eejuṅ kē aṣē naṭa, aṭup baka aji ubon uweek uluṅ kawo ṭi umundu bti (kē wul ubiin̄ awoha ṭi wal wi pṣih pi Klodiyut̄). 29 Wal mēnt̄an kē baṭaṣar Yetu biki Antiyoka baṣē tiinkar aji andoluṅ awul uko wi ahilanuṅ kaṭēnkna banfiyaaruṅ biki utaak wi Yuda. 30 Kē hēnk di di badoluṅ, Barnabat̄ na *Fawul kē baya wul baweeek biki pntuk pi banfiyaaruṅ itaka yi bajuntuṅ.

12

Herod Naṣih ahajan banfiyaaruṅ Yetu

1 Wal mēnt̄ *Herod naṣih akak ṭi phajan banfiyaaruṅ Yetu baloṅ. 2 Ado kē bafin̄ *Yakob naweeek *Yowan na kakej. 3 Wi awinuṅ kē waṅ ulil *bayuday aṣē taman, ado kē bamob Fimoṅ Piyeer (uwo ṭi wal wi *ufettu wi ipoom indaṭ). 4 Wi amobun̄ Fimoṅ Piyeer, ado kē bawata ukalabuṣ aṣē ṭu bangoli, kē baji baluṭṣar babaakēr babaakēr pyeṅa. Aṅal karuhnaana Fimoṅ Piyeer ṭi kadun ki bañaan̄ bti woli *ufettu wi mnjeeh uṭēpi. 5 Hēnk, kē batuh Fimoṅ Piyeer ayeṅa bnuura. Wal mēnt̄ kē banfiyaaruṅ baṣē ṅehan maakan Naṣibaṭi pa a.

⁶ Ți utejan unțaanuȚ unuȚ wi Herod ațuȚ pluȚ kado *uruha wi TimoȚ Piyeer, kē awo Ți ptoof pi bangoli batēb anoyēȚ. Batana na mnkorentu, kē bayeȚ baloȚ bakak anaȚ Ți plēman pi ukalabuș. ⁷ Ți dko mēȚ, kē *uwanjut wi Ajugun ușē bi, kē ukalabuș ukak ajeeh maakan. Uwanjut ukob koban TimoȚ Piyeer Ți kantaagan ahuma așē ji na a : « Taraan inața! » Ți wal mēȚ, kē mnkorentu manșē pēnaȚ Ți iȚen yi TimoȚ Piyeer ajot. ⁸ Uwanjut kē ușē ji na a : « NaȚiin ibomandēr! » kē TimoȚ Piyeer ado jibi ujakuȚ. Kē uwanjut ukak ajaka : « Jejan bayeti bi nu, ițașēn. » ⁹ Bapēn Ți ukalabuș kē TimoȚ Piyeer akțaș uwanjut aamme aji uko unktēpuȚ hēnk, uwo manjoonan, așal aji ațaafi țaafi. ¹⁰ Hēnk kē bațēp bayeȚ bateek, ațēp batēbantēn, așē ban du plēman pweek pȚtak panwujūȚ du ubeeka. Plēman pahaabșa bdiȚi pa, Ți kadun ki baka. Bapēn ațēp na bgah blōȚ ; Ți dko mēȚ, kē uwanjut ușē neem.

¹¹ Wal mēȚ, kē uhaaș ușē kak na TimoȚ Piyeer kē așē ji : « DbaaȚ ayikrēn hēnkuȚ, manjoonan ma. Ajugun ayil uwanjut wi nul, abuuranaan Ți phina pi Herod, na Ți iko iwuțaan bȚi yi bayuday bașaluȚ pdolēn. »

¹² Wi TimoȚ Piyeer așalnțēnuȚ uko mēȚ, așē tool aya du uko *Mariya anin Yowan andu'aniȚ Markut. BaȚaaȚ batum bayit da aȚehan NașibaȚi. ¹³ Akob Ți plēman, kē nalemp Ți naaȚ alōȚ andu'aniȚ Rode așē Țog, ahepar Ți naaȚ ankobuȚ. ¹⁴ Ayikrēn pdiim pi TimoȚ Piyeer așē lilan maakan, aando haabēș plēman, aȚi akak meeȚ aji na baȚaaȚ : « TimoȚ Piyeer a! AwoȚ du plēman, du bdiȚ. » ¹⁵ Kē bașē teema aji : « Iwi iyilaa » kē ul așē mēbana Ți uțup

wi nul, kē başē kak ajaka : « Om uwanjut wi nul wa? »

¹⁶ Wal waŋ bti, Timon Piyeer awo ti pkob ti plēman. Banfiyaaruŋ Yetu bahaabēş, awina aşē ñoŋar maakan bukal bti. ¹⁷ Anēt baka kañen bayompna, aşē kakalēş baka jibi Ajugun adoluŋ te kē adoo pēn du ukalabuş. Aşē ji na baka « Nayaan naŋup uko mēnt Yakob, na banfiyaaruŋ bukindu. » Wi abaaŋ, aşē kak aya dko dmpaŋi.

¹⁸ Wal wi unuur ujintuŋ, bangoli bañoŋar maakan aşē hepar dko di Timon Piyeer abaaŋ aya ya? ¹⁹ Herod aŋu bañaan pla'a, kē nin alon aanwina win. Wi aheparuŋ bayeŋ, aşē do kē bafiŋ baka. Wi uko waŋ uŋepuŋ, kē Herod aşē pēn du utaak wi *Yuda aya ado ŋnuur ŋloŋ du ubeeka wi Kaytaraya.

Pkeŋ pi Herod Naşih

²⁰ *Herod adeebaŋer bnuura wal mēnt bañaan biki ŋbeeka ŋi Tir na Fidoŋ, kē başē tiinkar aji baya kawina. Bajunna aŋiini na Blattut, nalempar Herod alon i ahaŋuŋ, awat ti plooman na a. Wi babaan aşē ya du Herod, akooŋa aba na udeeb, bateer. Uko ude wi baka uji uwoona du utaak wi Herod Naşih.

²¹ Ti unuur wi Herod adatuŋ, ul ti uleeful, awohara imişa yi pşih aŋo ti pŋij pi pşih, aşē ŋiini na bañaan, jibi ajonuŋ kado. ²² Bañaan kē başē maagatēna maakan aji : « Mēnt ñaan najēn akŋiiniin hēnk, naşibaŋi nampoŋi a! » ²³ Ti dko mēnt kē *uwanjut wi Ajugun uşē koba, ŋiki aandēman Naşibaŋi. Nkuŋ ŋajota kayin, kē akeŋi.

24 Kë bañaan banfiyaaruṅ Uṭup wi Naşibaṭi akuṭ atiink wa başë tuma tum pya. 25 Wi bi Barnabat na *Fawul, babaan ulemp wi babin pdo ṭi ubeeka wi Yerutalem, bapën da, aşë ya na *Yowan andu'aniin Markuṭ.

13

Barnabat na Fawul baya kayili

1 Du Antiyoka, uka ṭfa ṭi pntuk pi banfiyaaruṅ, *baṭupar Naşibaṭi na *bajukan Bgah : Barnabat, Timeyoṅ andu'aniin najënal, Luṭiyut i Kuren, Man-ayeen nanoh i kpoṭ i *Herod Naşih i *Galilay, na *Fawul. 2 Unuur uloṅ wi bawooṅ ṭi pdëman Naşibaṭi abot ayiman, *Uhaaş wi Naşibaṭi kë uşë ji na baka : « Nadatan Barnabat na Fawul babi bawo wo ṭi ulemp ṭañ unkaan kë ndu baka. » 3 Wi bayimanuṅ akuṭ añehan Naşibaṭi, aşë paf baka iñen ṭi ikow, awutan baka kë bayaa.

Barnabat na Fawul baṭup Uṭup Ulil Unuura du unjiw wi Kiprut

4 Jibi *Uhaaş wi Naşibaṭi uyiluṅ baka hënk, Barnabat na *Fawul baya du ubeeka undu'aniṅ Feluka, dul di di bajejnuṅ ulantu, aya unjiw wi Kiprut. 5 Wi babanuṅ ubeeka wi Falamina aşë jun pjukan Uṭup wi Naşibaṭi ṭi *itoh iñehanaani yi bayuday. Bawo na *Yowan Markuṭ, kë aktënk baka.

6 Kë wi bamuuruṅ unjiw bti, adoo ban ubeeka wi Pafot, aşë yit da na ñaan nayaamu i bajaan bado Bar-Yetu, awo nayuday aşë ji homp kaji ul awo *Naṭupar Naşibaṭi. 7 Ñiint mënṭan uṅ awo du uko Fergiyut Pawulut nantuṅa i unjiw anwoon ñaan natit. Nantuṅa uṅ ado kë badu Barnabat na

Fawul ŧiki aŋal ptiink Uŧup wi Naŧibaŧi. ⁸ Kē Elimaat nayaamu (hēnk dawoon katimul ŧi *ugrek) aŧē pok uko mēnt wuŋ, aanŋal nantūŋa awugēŧ uŧal. ⁹ Kē Uhaaŧ wi Naŧibaŧi uŧē neej wal mēnt atum ŧi Fawul – i bakaan aji bado *Pawulu ; – ajaban Elimaat kēŧ, aŧē jaka : ¹⁰ « Iwi, iwo ŋaan antumuŋ kaguru na mnlafren, abuk *Untaayi Uweek! Anwoon aanŋal pŧep ŧi bgah, lum di di ibaan aŧaŋan ŧaŋan pdo kapēnan baŋaan ŧi bgah btool bi Ajugun ba? ¹¹ Tenan hēnkuŋ Ajugun aŧaan akobu, ikak nakuul, iinkak awin bnuur te ŋnuur ŋlon ŋadoo ŋaŧep. » ŧi dko mēnt, kēŧ kafel na Elimaat, kē akfooy na dko ala ŋaan naŋooŧa. ¹² Nantūŋa i unjiw afiyaar Yetu wi awinuŋ uko unŧepuŋ, akak aŋonŋar maakan ŧi pjukan pi uko wi Ajugun.

Pawulu na Barnabaŧ bajukan Uŧup Ulil Unuura du Antiyoka di Pitidi

¹³ *Pawulu na batēntul bajej ulantu du ubeeka wi Pafot, pya ubeeka wi Perga unwoon du utaak wi Pamfili. *Yowan Markut aduk baka da awugŧa akak Yerutalem. ¹⁴ Kē bukal baŧē juŧa ŧi bgah bi baka. Bamuur Perga aya aban ubeeka wi Antiyoka du utaak wi Pitidi. ŧi *unuur wi pnoorfēn wi bayuday, kē baŧē neej du *katoŧ kaŋehanaani aŧo. ¹⁵ Wi baleyiiruŋ ŋlibra ŋi *Bgah bi Moyit, na ŋŧup ŋi *baŧupar Naŧibaŧi, kē baweek biki katoŧ kaŋehanaani baŧē do kē bahepar baka aji : « Batēnt naan, nakale uko uŧup unhilanuŋ katēntēn baŋaan biki bti, naŋog katiinkana. » ¹⁶ Pawulu kē aŧē naŧa, anēt baka kaŋen, aŧē ji : « An baŋaan biki *Itrayel na an bti nandēmanuŋ Naŧibaŧi, natiinkan. ¹⁷ Naŧibaŧi i pntaali pi nun, pi Itrayel, adat baŧinun, adēman

pntaali pi baka, wi bawoon bayaant du utaa wi Ejiptu. Apënan pa du Ejiptu kak ti mnhina mi nul. ¹⁸ Awo na başınun du *pndiiş nşubal iñeen nbaakër, alemp na baka. ¹⁹ Awet nraaşa paaj na ulon ti utaa wi Kanaan, ajej mboş awul babukul biki Itrayel, ²⁰ uko wañ udo nşubal iñeen-week nyaaş nbaakër na iñeen kañeen (450).

« Wi wañ uţepun, k  aş  wul baka bawee te wal wi Famiyel Naţupar Naşibaţi abiin abi. ²¹ Wi wi başaan ahepar Famiyel pka naşih, k  Naşibaţi awul baka *Fawul abuk Kit i pşini pi Benyamin, k  aşih baka nşubal iñeen nbaakër. ²² Wi abiin apënan Fawul, aş  ţu *Dayiţ ti pşih. Ul Dayiţ m nt, h nk di di Naşibaţi aţiiniin uko wi nul, aji :

“Dwin ti Dayiţ abuk Yete, ñaan i uhaaş naan uñaluñ, dme k  ahil kaluñ kado uñal wi naan bti.”

²³ Ti pşini pi nul pi pi Naşibaţi awulun Itrayel Yetu, *Nabuuran Bañaan, jibi abiin ahon ţfa. ²⁴ Yowan, ambiin Yetu uteek, ajukan ti Itrayel bti pwut pjuban na pyeenk *batitmu. ²⁵ Yowan ji abi ado kaba ulemp wi nul, aji na baka : “Naşal aji dwo in ba? Nji m nw  ñaan i naşaluñ aji dwoo, natenan, alon aluñ kabi ti kaf t ki naan, i mpoţun maakan pñup kaf n şa işapaat.”

²⁶ « An bat nt naan, an biki pntaali pi *Abraham na an bti, nand manuñ Naşibaţi : nja biki Naşibaţi awulun uţup wi mbuur. ²⁷ Bañaan banf tuñ du Yerutalem na bawee biki baka, baamme k  Yetu awoon Nabuuran Bañaan. K  baankak ate n şup ni baţupar Naşibaţi ni bajaan bapiban baka ti unuur undoli wi pnoorf n, aş  baañsaan pdo jibi ujakun wi baţuun pbi kafin Yetu. ²⁸ Baanka uko utapara aş  ji na *Pilata ado bafin a. ²⁹ Wi baţ panuñ iko

bti impiitaniin ʔi a, bawalana ʔi krut, ahetana du bhër. ³⁰ Kë Naşibaʔi aşë naʔana ʔi pkeʔ. ³¹ Yetu ado ʔnuur ʔtum ʔi ajaki pën kawinana ʔi bañaan ʔi bangakandëruŋ na a undiimaan, du uʔaak wi *Galilay te du ubeeka wi Yerutalem ; kë bukuŋ mënʔan bawoon hënkuŋ bamaar biki nul ʔi bañaan biki İtrayel. ³²⁻³³ Kë un ʔşë bi bi pʔijan *Uʔup Ulil Unuura : uko wi Naşibaʔi abiin ahoŋ başinun ʔfa ado wa hënkuŋ pa nja, ʔnwoon babak baka, wi anaʔanuŋ Yetu ʔi pkeʔ. Hënk di di bapiitun ʔi ulibra wi pñaamarën, aʔup ʔi kañaam katëbantën aji :

“İwi iwoon Abuk naan ;

Nʔa di, dkak Şaaş.”✧

³⁴ Naşibaʔi atar aʔup kë aluŋ kanaʔana ʔi pkeʔ, nin aankluŋ kawuta apuʔ. Aʔup aji hënk :

*“Dluŋ kawulan na manjoonan iko inuura inyi-manuŋ,
yi nhoŋuŋ Dayiʔ.”*✧

³⁵ Ukaan kë bapiit kak aji :

“İinklun kawut ʔnaaŋ nayimanaan i nu apuʔ.”✧

³⁶ Dayiʔ ul ʔi wal wi nul, wi adoluŋ unal wi Naşibaʔi aşë piinʔ akeʔ, kë bamoya na başin kë apuʔi. ³⁷ Bë i Naşibaʔi anaʔanuŋ ʔi pkeʔ, aampuʔi. ³⁸ An bayiʔ naan ʔbi bi pʔupan name kë Yetu akaan kë ipekadu ihil kapën. ʔi katim ki Yetu ki ki baʔupanaŋ pbuur ʔi ipekadu ; ³⁹ ʔi katim ki nul ki ki ʔnaaŋ anhaʔuŋ akbuurnuŋ ʔi ipekadu bti yi *Bgah bi Moyit bawoon baanhilan aburanaan. ⁴⁰ Nalipariin, uko wi baʔupar Naşibaʔi bajakuŋ uluŋ udolan, baji :

⁴¹ *“Natenan an babeeh iko,
nañonjarën, naşoşa, naba.*

✧ 13:32-33 Kañaam 2.7. ✧ 13:34 İtayi 55.3. ✧ 13:35 Kañaam 16.10.

*Ƨiki, Ƨi ŋnuur ŋi nawoon ŋi, dlun kado uko uweek
wi nameen woli baƧup Ƨup ñaan wa, aankfiyaar.”*
»☆

42 Wi Pawulu na Barnabat bakpënuŋ Ƨi katoh kañehanaani, bañaan bukun bakooƧ baka balun bakak, Ƨi unuur wi pnoorfën unkmbiin baƧiiniyaan kak uko wi baƧupun. 43 Wi bañaan bawayşëruŋ, batum Ƨi baka, bayuday na balon bankakun Ƨi Bgah bi Moyit, baƧaş Pawulu na Barnabat. Kë bukal başë Ƨiini na baka atëŋtën pa bajuƧa Ƨi bnuura bi NaşibaƧi.

Pawulu na Barnabat bajukan banwoon baanwo bayuday

44 Wi *unuur wi pnoorfën ukaan aban, ubeeka bti ubi ayit atiink uƧup wi Ajugun. 45 *Bayuday bakuj baka wi bawinun pntuk pi bañaan pun, aşë laƧ uko wi *Pawulu akjakun, akak akara. 46 Pawulu na Barnabat kë başë taman maakan ajukan na mntëŋ aji : « An biki bañaan bawoon lah kajukan UƧup wi NaşibaƧi duna. Kë wi naşaan apok wa, aşal aji naantaan na pka ubida wi mnƧo, ŋwutan Ƨun kaya du banwoon baanwo bayuday. 47 Uko wan wi wi Ajugun ajakun ŋwo i kado :
“Ddolu kë iwo bjeehi bi banwoon baanwo bayuday,
ihilna iƧij umundu bti du mbuur.” »☆

48 Wi banwoon baanwo bayuday, batiinkun uko mënt, balilani, abot adëman uƧup wi Ajugun. Kë biki NaşibaƧi adatuŋ bti pa ubida wi mnƧo, bafiyaari. 49 UƧup wi Ajugun umeetana Ƨi utaak wun bti. 50 Bayuday kë başë wuuk wal mënt baaƧ bayok balon bandëmanun NaşibaƧi, na ban-tohi biki ubeeka, kë baklaƧ Pawulu na Barnabat.

☆ 13:41 Habakuk 1.5. ☆ 13:47 Itayi 49.6.

Kë bawuuk bañaanj kë bakak ahajan baka, adoo dook baka ti utaak. ⁵¹ Kë Pawulu na Barnabat başë dan danan pdëpalën ti ihoţ yi baka adiimanaan udeeb wi baka, aşë tool aya ubeeka wi Ikoniyyom. ⁵² Banfiyaaruŋ biki Antiyoka kë başë tum wal mënt na mnlilan na *Uhaaş wi Naşibaţi.

14

Pawulu na Barnabat baţup bañaanj biki Ikoniyyom Uţup Ulil Unuura

¹ Du ubeeka wi Ikoniyyom kak bi *Pawulu na Barnabat baya, aneej du *katoŋ kañehanaani ki bayuday aţiiniyaan uţup wi Naşibaţi bnuura, jibi babiin ado ; kë bañaanj batum, *bayuday na banwoonj baanwo bayuday, bafiyaari.

² Bayuday bampokunj pfiyaar Yetu kë başë kak awuuk banwoonj baanwo bayuday kë babot aşoor banfiyaaruŋ. ³ Uko mënt uunneenan bi Pawulu na Barnabat baţo da ŋnuur ŋtum bado kaţup uko wi Ajugun na mntëŋ mi awulunj baka, kë ul akak adiiman kë uţup wi baka untaanunj na bnuura bi nul ujoonani, wi awulunj baka phina pi pdo iko iñoŋarënaan na mlagre. ⁴ Bañaanj biki ubeeka bti bakak apaţ, balonj bawo na bayuday kë balonj bawo na *banjañan.

⁵ Kë banwoonj baanwo bayuday na bayuday, na baweek biki baka başë tiinkar aji bahajan banjañan katap baka mnlaak kafin. ⁶ Wi banjañan bameen uşal wi baka, baţi aya Littra na Derbe, ŋbeeka ŋi utaak wi bajaanj bado Likanoya, na ŋfët ŋanñoğunj da, ⁷ aya aţupa ţup da *Uţup Ulil Unuura.

Pawulu na Barnabat baɕup Uɕup Ulil Unuura du Littra na Derbe

⁸ Niinɕ alonɕ awo ɕfa du Littra anɕakmi ihoɕ, aji bi wo wo ɕi dko dlolan, aambaan kapoɕa, ɕiki abuka buka haɕ ; ⁹ aɕo atiink *Pawulu. Kē Pawulu aɕē jabana kēɕ, awin kē aɕiyaar pɕiyaar panhinanunɕ kajebana. ¹⁰ Wi wi adolonɕ pɕiim pweek adu'a aji na a : « Naɕiin inaɕ iliinɕ ɕi ihoɕ! » Kē ñiinɕ alut anaɕ: abi kapoɕ poɕ.

¹¹ Wi bañaanɕ bawinunɕ uko wi Pawulu adolonɕ, kē baɕē huuran na uɕup wi baka wi Likanoya aji : « Baɕibaɕi biki nun bakak bañaanɕ bajēn, awala ɕi un » ¹² Wal mēnɕ, kē baɕē ɕu Barnabat katim ki Diya, aɕē ɕu Pawulu ki Hermet* ɕiki ul ajaan aɕupar Barnabat. ¹³ Natul i Diya, awoonɕ alonɕ ɕi baɕibaɕi biki baka, i kadunɕ kawoonɕ ɕi uneej ubeeka, aya aɕij ŋgit ŋanñēgunɕ na itoh. Ul na pntuk pi bañaanɕ punɕ baɕal pdo *banjañan pɕgur. ¹⁴ Wi bi Barnabat na Pawulu batiinkunɕ uko wi baɕalonɕ kado, batow imiɕa yi baka adiimanaan kē baandii, aɕē ɕi aneej ɕi ptoof pi bañaanɕ ahuuran aji : ¹⁵ « Babuk biinɕ we ukaanɕ kē nakdo hēnk ba? Nɕwo bañaanɕ bajēn ji an! Nɕbi bi ɕi, pɕupan *Uɕup Ulil Unuura, napēnna ɕi iko inaaf yi nakdolonɕ yunɕ, naɕē nakak du Naɕibaɕi najeb, anɕakunɕ baɕi, aɕak mboɕ, na bdēk, na iko bti inwoonɕ da. ¹⁶ Du kateeku, awut bañaanɕ, andoli kē aji ɕaɕ bgah bi aɕalonɕ. ¹⁷ Kē aɕē wo anɕañan pɕdiiman baka kē awoha da, na iko inuura yi akdolonɕ: awulan uɕubal unwoonunɕ baɕi na ŋdeey ŋɕum ɕi wal wi kanjalēn, awulan uko ude, aɕu mnlilan mntum

* **14:12** Diya na Hermet bawoonɕ balonɕ ɕi baɕibaɕi bampoɕi biki bañaanɕ bukunɕ. Diya awoonɕ naweek kē Hermet aɕē ji ɕupar a.

ti n̄haaş n̄i nan. » 18 Baɽup anoor abaa bi hilan aneenan p̄gur m̄enɽ.

19 *Bayuday baloŋ banwoonun Antiyoka di Pitidi, na Ikoniyoŋ k̄e baş̄e bi bi, abot ado bañaan k̄e bakak du baka, atap Pawulu m̄nlaak, apula, af̄el du b̄dig bi ubeeka ɽiki baş̄al aji akeɽi. 20 K̄e wi banfiyaaruŋ baş̄aan afooya, k̄e aş̄e naɽa akak du ubeeka. Unuur ut̄ebanɽen ul na Barnabat k̄e baş̄e ya Derbe.

Pawulu na Barnabat bakak Antiyoka di Firi

21 *Pawulu na Barnabat baɽup *Uɽup Ulil Unuura du ubeeka wi Derbe, k̄e bañaan batum baɽaş baka afiyaar Ajuŋun. K̄e baş̄e kak wal m̄enɽ Littra, aɽ̄epna Ikoniyoŋ, abaa ya Antiyoka di Pitidi.

22 Bat̄enɽen banfiyaaruŋ, aɽu ɽi n̄şal n̄i baka k̄e bawo kataman ɽi p̄fiyaar, abot aji na baka : « N̄wo kahaj bnuura bnuura kabaa kaneej du *Pşih pi Naş̄ibaɽi. »

23 ɽi p̄ntuk pi banfiyaaruŋ pandoli, baji badat bantohi, kañehan Naş̄ibaɽi kayiman kaş̄e duk baka ɽi iñen yi Ajuŋun, i bafiyaaruŋ.

24 Bamuur uɽaak wi Pitidi aş̄e ban Pamfli.

25 Baɽup Uɽup Ulil Unuura du Perga abaa ban du ubeeka wi Ataliya. 26 Dul di di bajejnuŋ ulantu pkak Antiyoka di Firi, dko di babiin awutanaan baka ɽi iñen yi Naş̄ibaɽi, aji baya p̄do ulemp wi badoluŋ n̄a h̄enk.

27 Wi babanuŋ Antiyoka aş̄e yitr̄en banfiyaaruŋ b̄ti. Baɽup baka jibi Naş̄ibaɽi alempun na baka, akuɽ aɽup baka jibi ayuuji banwoon baanwo bayuday bgah bfiyaaraanuli. 28 Pawulu na Barnabaat baɽo da ajon na banfiyaaruŋ Yetu.

15

Pņom padēm du Antiyoka ți uko wi pwala katēmp

¹ Bañaan balon bawoona utaak wi *Yuda, abi aban Antiyoka, ašē wo ți pjukan banfiyaaruņ aji : « Naanhilan kabuur, woli naanya *katēmp jibi *Bgah bi Moyit bajakuņ. » ² *Pawulu na Barnabat balaṭ baka, kē pņom pweek pašē wo. Bañaan kē bašē tiinkar aji na Pawulu na Barnabat, na bañaan balon biki Antiyoka, baya Yerutalem, baṭiiniyaan uko mēnt na *banjañan na bantohi.

³ Kē banfiyaaruņ bašē ṭenk baka ți uko uyaani bayaaš, kē bamuur Feniti na *Famariya, aṭup jibi banwoon baanwo bayuday bakakuņ du Ajugun, uṭup uhalu waņ, uṭu banfiyaaruņ bti ți mnlilan mweek. ⁴ Wi babanuņ Yerutalem, banfiyaaruņ, na banjañan na bantohi, babi akit baka, kē bašē kakalēš baka jibi Našibaṭi aṭēpnun ți baka, ado iko itum.

⁵ Kē balon ți pntuk pi *bafaritay banfiyaaruņ Yetu bašē teem aji : « Bawo biki kawalan katēmp banfiyaaruņ banwoon baanwo bayuday, kabot kaji na baka baṭaš Bgah bi Moyit. »

Fimon Piyeer aṭiini na bañaan

⁶ *Banjañan na bantohi, kē bašē yitiir pṭiiniyaan uko mēnt. ⁷ Wi baṭēlšeruņ ajon, kē Fimon Piyeer ašē naṭa aji na baka : « An bayiṭ naan, name kē Našibaṭi adatnuņ undiimaan ți an, aji nṭup banwoon baanwo bayuday *Uṭup Ulil Unuura, baṭiinkna, babot bafiyaar. ⁸ Kē Našibaṭi ammeen ṅšal ṅi bañaan, ašē diimanun kē aṅal banwoon baanwo bayuday, wal wi akaan awul baka *Uhaaš wi nul jibi awuluņ un. ⁹ Aampaṭēšun nin na baka,

apënan baka ipekadu, ŧiki bafiyaari. ¹⁰ Kë we uşaaŋ awo hënkun pla Naşibaŧi bŧup paŋ ba? Wal wi naŋaluŋ pkuŋan bañaan baŧaş bgah bdaaj bi nja na bateem nja bajon bti, ŋwoon ŋëmbi hinan akuŋa? ¹¹ Nbaa ŧëp ŧëp afiyaar aji bnuura bi Ajugun Yetu, babuuranun ji baka. »

¹² Kë bañaan bti bayomp atiink Barnabat na Pawulu, kë bakkakalëş iko iñonarënaan na mlagre yi Naşibaŧi aŧëpnun ŧi baka ado du ŋtaak ŋi banwoon baanwo bayuday. ¹³ Wi baŧiiniin adoo ba, kë *Yakob aşë yeenk, aji : « An bayiŧ naan, natiinkaan. ¹⁴ Timeyoŋ akakalëş jibi Naşibaŧi aya i ŧfa du banwoon baanwo bayuday, adatna ŧi baka bañaan bankwoon biki nul. ¹⁵ Kë ŋŧup ŋi *baŧupar Naşibaŧi ŋakak ataŋ na uŧup waŋ, bapiit uko wi Naşibaŧi ajakuŋ aji :

¹⁶ *“Dluŋ kakak woli iko yaŋ bti iŧëpi,
pnaŧan katoŋ ki *Dayiŧ kambiiŋ ajot;*

*dluŋ kanaŧan ka
kabot kaboman ka.*

¹⁷ *Hënk, bañaan bti bandukiin, baluŋ kado kala Aju-
gun,*

*ënhëŋ, ŋtaak bti, ŋi ŋji ndatuŋ aji ŋawo ŋi naan.
Hënk di di Ajugun ajakuŋ.*

¹⁸ *Ul anŧupuŋ undiimaan,
uko wi akluŋ kado.” »*✧

¹⁹ Yakob akak ahoŧalëş aji :

« Ukaan kë nşal ŧi uleef naan aji ŋënwo kanooran banwoon baanwo bayuday, bankakuŋ afiyaar Naşibaŧi. ²⁰ Kë nawulën ŋpiit baka, ŋji na baka bawut kado kade uyemaŧ unneenanun, ji wi mn-gur ; bawut pjuban pi piinŧ ; bawut pde uyemaŧ wi

✧ 15:18 Amot 9.11-12.

ηntaam ηankeṭuη kē pñaaκ paantula. ²¹ Bañaanη bajukan undiimaan *Bgah bi Moyit ṭi ηbeeka bti akak aleyiir ba ṭi itoh iñehanaani yi bayuday, *ηnuur ηi pnoorfēn bti. »

Uko umpiitūη pa banwoonη baanwo bayuday

²² Ukaanη kē *banjañan, na baweek na banfiyaaruη bti, baṣē wat ṭi ppoolan, adat balonη ṭi baka, kē bagakandēr na *Pawulu na Barnabat, aya kayili du Antiyoka. Badat *Yudaṭ, andu'aniinη Bartabaat, na Filat, biinṭ bantiinkaniinη ṭi banfiyaaruη. ²³ Bawul baka uko umpiitūη aji :

« Un, banjañan, na bantohi, na batēnṭan bti banwoonη ṭi, ηwulan mboṣ, an banfiyaaruη nanwoonη naanwo bayuday, nanfēṭuη ṭi ubeeka wi Antiyoka, ṭi ηṭaaκ ηi Firi na Filitiya. ²⁴ Nṭiink kē baji bañaanη balonη biki nun babi du an, ayewlēnan akuṭ atokan ηṣal na ηṭup ηi baka. Bañaanη mēnṭ, un ηēnyil baka. ²⁵ Ukaanη kē ηyitiir awat ṭi ppoolan, adat bañaanη balonη babi du an. Bañooṭan Barnabat na Pawulu banwoonη bañaanη biki ηmaganuη maakan, ²⁶ biinṭ banṭuunη ubida wi baka bti ṭi ulemp wi Yetu *Krittū Ajugun. ²⁷ Ukaanη kē ηdo Yudaṭ na Filat, babi baṭupan bdidi baka uko wi ηpiitananη wi. ²⁸ Un na *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi, ηji ηēnkṭo kanooranan na nin bkunη blonη, woli uunwo uko wi bgah bajakuη: ²⁹ Nawutan kade uyemaṭ wi mngur, nawutan kade ηntaam ηankeṭuη kē pñaaκ paantulaa. Nawutan pjuban pi piinṭ. Nadole hanη nado bnuura. Nṭeeban. »

³⁰ Bado Yudaṭ na Filat, kē baya Antiyoka, kē baya yitrēn banfiyaaruη, aṣē wul baka uko umpiitūη.

³¹ Wi bañaanη bukuη baleyiiruη wa, balilani, ṭiki

uhoŋan baka mntëŋ. ³² Yuda na Filat, bankaŋ awo *baŋpar Naŋibaŋi baŋiini na banfiyaaruŋ ajon, ahoŋan baka mntëŋ maakan. ³³ Wi baŋoon da ŋnuur ŋlon, kë banfiyaaruŋ baŋë ñehandër baka bayaaş bnuura, aŋë wutan baka kë bakak du banyiluŋ baka. [³⁴ Kë Filat aŋë ji aduka da.] ³⁵ Pawulu na Barnabat kë baŋë duka ŋnuur ŋlon du Antiyoka, awo na bañaan baŋum ajukan abot aŋup baka Uŋup wi Ajugun.

Pawulu na Barnabat baŋom agar

³⁶ Wi ŋnuur ŋlon ŋaŋëpuŋ, kë *Pawulu aŋë ji na Barnabat: « Wulan ŋkak pwin banfiyaaruŋ biki ŋbeeka bti ŋi ŋŋëpuŋ aŋup Uŋup wi Ajugun, nten jibi baduki ado. » ³⁷ Barnabat aŋal baya na *Yowan andu'aniŋ Markuŋ, ³⁸ kë Pawulu aŋë pok, aji baanwo kaŋija, ŋiki ado bi duk baka uyaaŋ ulon du utaak wi Pamfili, kë aanyoonk babaañëŋ uko wi bakdoluŋ. ³⁹ Kë baŋë ŋom wal mënŋ bnuura, adoo gar. Barnabat aya na Markuŋ, kë bajej ulantu aya unjiw wi Kiprut, ⁴⁰ kë Pawulu aŋë dat Filat. Wi banfiyaaruŋ bawutanuŋ baka ŋi bnuura bi Ajugun, kë baŋë ya. ⁴¹ Pawulu añaay na ŋtaak ŋi Firi na Filitiya, atërŋtën banfiyaaruŋ.

16

Pawulu na Filat baya na Timote

¹ *Pawulu aban ubeeka wi Derbe akak aya Littra ; di naŋaŋar Yetu alon i bajaan bado Timote afëŋuŋ. Anin awo *nayuday ankakuŋ aŋiyaar Yetu, kë aŋin aŋë wo nagrek. ² Banfiyaaruŋ banwoon Littra na Ikoniyom, baŋiiniyaan uko unuura ŋi ka-timul. ³ Pawulu, kë aŋë ŋal agakandër na a, aŋë

do kë bawalana *katëmp, tiki bayuday banfëtuŋ da, bame kë ašin awo nagrek*. ⁴ Wi bakyaan, baŋup na nbeeka abot aji na banfiyaaruŋ bado kado uko wi *banjañan na bantohi du Yerutalem bajakuŋ. ⁵ Ukaan kë banfiyaaruŋ, bakya'a ya kadun ti pfiyaar, abot atuma tum pya na nnuur.

Pawulu adu'ana du Matedoniya

⁶ *Uhaaş wi Naşibaŋi uneenan *Pawulu na biki agakandëraanuŋ pŋup Uŋup wi Naşibaŋi du utaak wi Atiya, ukaan kë bamuur aya nŋaak ni Frigiya na Galatiya. ⁷ Wi bañoguŋ utaak wi Mitiya, aşë do na pneej Bitiniya, kë Uhaaş wi Yetu uşë wo uundinan baka. ⁸ Wi wi bamuuruŋ Mitiya, aya aban pkëŋ pi Trowat. ⁹ Na utejan, Naşibaŋi ahaabëşa këş kë awin ñiint alon i Matedoniya, kë anaŋi, aşë ji na a : « Biin Matedoniya, tñnkun! » ¹⁰ Wi uko waŋ uŋëpaŋ t̄ëp, kë nşë bi bomandër bomandër pya, tiki nşal aji Naşibaŋi adu'un du, nya nŋup biki Matedoniya *Uŋup Ulil Unuura.

Du ubeeka wi Filip, Liidi afiyaar hënkun Yetu

¹¹ Kë njiinaana ulantu ti Trowat, abi ya ya utool du unjiw wi Famotrat. Wi nfa mambanuŋ, kë nşë ya aban ubeeka wi Newopolit. ¹² Dul di di npënnuŋ aya ubeeka ulon ti utaak uteek wi Matedoniya unwoon katim ki Filip. Ubeeka mënŋ uwo ti pşih pi Rom†. Nŋo da nnuur nlon.

¹³ Ti *unuur wi pnoorfën wi bayuday, kë nşë pën aya umbaŋ wi kabaŋ ki katant, di nşaluŋ aji, nya kawin da dko dñehanaani Naşibaŋi. Nŋo

* **16:3** Bagrek baanji baya katëmp, ti bayuday woli iinya katëmp baji baji injinti, iinkhil pwo na baka. † **16:12** Bañaan banfëtuŋ ti Filip baliŋ liŋ na baromeŋ.

da aṭiini na baaṭ banyitun da. ¹⁴ Alon ṭi baka, katimul kawo Liidi ; awo ñaaṭ andëmanun Naṣibaṭi, i ubeeka wi Fiyatira, aji waap ilaañ ijeenkal intamun. Awo ṭi ptiinkun, kë Ajugun aṣë haabëṣa uhaaṣ, aḥiyaaraan uko wi *Pawulu aḥṭupun. ¹⁵ Ñaaṭ aṇ ayeenk *batitmu, ul na biki katoḥul, wi abaaṇ, aṣë ñehanun aji : « Woli naṣal aji dḥiyaar hënkun Ajugun na manjoonan, nabi kawala ṭi katoḥ ki naan. » Akooṭun, kë ṇdinani.

Bawat bi Pawulu na Filat ukalabuṣ

¹⁶ Unuur ulon, wi ṇkyaan dko dñehanaani Naṣibaṭi, aṣë yit na poonu alon najuuk anwoon na unṭaayi unjaan udola aṭup uko unklun kabi. Aji ṭij banka'ulun itaka itum, ṭi mntoori mi ajaan ado. ¹⁷ Poonu mëntṭ awo ṭi pṭaṣ *Pawulu na un, aṣë huuran aji : « Bañaan biki bawo balempar Naṣibaṭi ampelun bañaan bti, badiiimanan bgah bankñooṭanan du mbuur. » ¹⁸ Wi wi awoon ṭi pdo haṇ ṇnuur ṇṭum, kë Pawulu adobi deebaṭ, akok aji na unṭaayi, « ṭi katim ki Yetu Krittu, dji ipën ṭi a! » ṭi dko mëntṭ, kë unṭaayi ubi pën pën ṭi poonu.

¹⁹ Wi banknjuukntënuṇ poonu un bawinun kë uko udeeni wi baka utokaa, kë baṣë mob bi Pawulu na Filat, apul pulan, aṇooṭ du ufeeru, baya bado baka *uruha. ²⁰ Baṭij baka du bawayëṣ bṭup baromeṇ, aji na baka : « Bañaan biki, bawo ṭi pyewlën ubeeka wi nun, bawo *bayuday, ²¹ aṣë wo ṭi pjukan bgah bhalu, kë un baromeṇ ṇṣë wo ṇënwo kadinan ba këme kaṭaṣ ba. »

²² Kë pntuk pi bañaan pajun pkob bi Pawulu na Filat. Bawayëṣ bṭup baromeṇ bado kë bawohëṣ baka, afud itintël. ²³ Wi bakobun baka bnuura, aṣë

wat baka ukalabuş, aji na bayeŋ bado katen baka bnuura. ²⁴ Wi bajakaŋ jak haŋ na nayeŋ, kë aşë bi jej jej baka atuh du meet dbaañşaani di ukalabuş, akiin.

²⁵ Wi utejan mnjel uñogun, kë bi Pawulu na Filat başë wo ƚi pñehan akuţ ayeeh, adëman Naşibaƚi. Bakalabuş bandukiin, kë baktiink baka. ²⁶ ƚi dko mënţ, kë mboş manşë şinţar maakan, kë ŋniw ŋi ukalabuş ŋaklëk. ƚi dko mënţ kak, kë ilëman yi ukalabuş bti işë haabşa, mnkorentu kë manfënşa ƚi bakalabuş. ²⁷ Nayeŋ i ukalabuş anaţaa, awin kë ilëman yi ukalabuş iwo bhaab, aşë toot kej, aŋal pfiŋ uleeful, ƚiki aşal kë bakalabuş babuuri. ²⁸ Pawulu kë aşë ŋajar maakan aji na a : « Kfiŋ uleefu! Njo ƚi un bti. »

²⁹ Nayeŋ ado kë batehan bdo, alënk akat kat aşë ƚi ajot ƚi ihoţ yi bi Pawulu na Filat. ³⁰ Wi abaan, aşë pënan baka bdig, ahepar baka aji : « Baweek, we wi nhiniin kado, kabuurna? » ³¹ Kë başë teema aji : « fiyaarën Ajugun Yetu, iluŋ kabuur, iwi na biki katohu. » ³² Wi wi başaaŋ aţup baka, ul na biki katohul bti, Uţup wi Ajugun. ³³ Wal mënţan wun, na utejan mnjel, kë nayeŋ aya na baka, añow baka ijën. Kë ƚi dko mënţ, kë nayeŋ adolan *batitmu ul na biki katohul bti. ³⁴ Aneejan baka katohul, awul baka pde, nayeŋ ataŋ ul na biki katohul bti, ƚiki bafiyaar hënkun Naşibaƚi.

³⁵ Wi nfa mambanuŋ, kë bawayëş bţup baromeŋ başë yil bangoli baya baji na nayeŋ awutan bi Pawulu na Filat. ³⁶ Kë nayeŋ aşë ji na Pawulu : « Bawayëş bţup baji ŋwutanan iwi na Filat, nayaan na bnuura. » ³⁷ Pawulu kë aşë ji na bangoli : « We?

Bakobun ti kadun ki bañaan, un n̄nwoon bañaan banliun na baromeŋ, b̄e baandolun *uruha, ajejun awat ukalabuŋ aŋe n̄al b̄tup baba h̄enk, na byompan? Nin! Babiin bdidi baka bap̄enanun »
³⁸ K̄e bangoli bakak, aya akakal̄eŋ bawaȳeŋ b̄tup baromeŋ, k̄e baŋe haajala, wi bameeŋ k̄e Pawulu na Filat bawo bañaan banliun na baromeŋ. ³⁹ Wi wi bayaan akooŋ baka bamiir baka, ap̄enan baka ti ukalabuŋ, aŋe n̄ehan baka bap̄en ti ubeeka. ⁴⁰ Pawulu na Filat bap̄en du ukalabuŋ aŋe ya du uko Liidi. Wi bayaan awin banfiyaaruŋ, at̄eŋt̄en baka aŋe tool aya.

17

Bahajan bi Pawulu na Filat du Tetalonika

¹ Bi *Pawulu na Filat baŋ̄epna n̄beeka n̄i Anfipolit, na Apoloniya, aŋe ban du ubeeka wi Tetalonika. *Katoh kañehanaani ki bayuday kalon kawo da. ² Pawulu aya aneej da, jibi ajonun kado. Ado in̄em iwajanŋ yi ajaki ya du katoh kañehanaani, ti *unuur wi pnoorf̄en kaŋ̄eŋŋer na baka. Aji ŋ̄epna ti Ulibra wi Naŋibaŋi, ³ kajukan baka kakuŋ kadiiman k̄e : *Krittu awo i kahaj, kabot kanaŋa ti pkeŋ. Pawulu akak aji na baka : « K̄e Krittu, awoon Yetu i n̄i kaŋupanaŋ h̄enk. » ⁴ Bayuday balon badinan uko wi baktupun aŋe ŋaŋ bi Pawulu na Filat. K̄e bagrek batum banjaan bad̄eman Naŋibaŋi, baŋaŋ baka aŋu na baat̄ bammeŋaniin batum.

⁵ K̄e bayuday balon baŋe kuj baka maakan. Wi wi bayaan, ayitr̄en bawaan udooni balon banwoon ti igah yi ubeeka, k̄e banaakiir ado p̄ntuk, ayewl̄en ubeeka. Baya aneej du uko Yaton, ado

na pmob bi Pawulu na Filat kaŕij moŕ pntuk, du bdig. ⁶ Wi bayaan awo baanwin baka aŕe mob Yatón na banfiyaaruŕ baloŕ, apul pulan, aŕooŕ du bawayeŕ bŕup aŕe huuran aji : « Baŕnaan biki bayewlèn umundu bti, aŕe ban hènkuŕ ŕi, ⁷ awo bayaanŕ biki Yatón. Bawo ŕi plaŕ bgah bi naŕih najeenka, aji naŕih aloŕ awoon, anwoyi katim ki Yetu. » ⁸ Wi baŕupuŕ haŕ, kè pntuk na bawayeŕ bŕup baŕe yewla. ⁹ Bawayeŕ bŕup baŕu Yatón na baka pluk, abaa wutan baka.

Pawulu na Filat baya Bereya

¹⁰ Wi utejan ubanaŕ ban, kè banfiyaaruŕ baŕe do bi *Pawulu na Filat kè baya ubeeka wi Bereya. Wi babanuŕ da, aŕe ya du *katoh kaŕehanaani ki bayuday. ¹¹ Baŕnaan biki Bereya bajoob ikow apel biki Tetalonika, ŕiki baji batiink Uŕup wi Naŕibaŕi bnuura, kakak kajuk Ulibra wi Naŕibaŕi unuur undoli, katenna me uko wi Pawulu aŕupuŕ ujoonani. ¹² Batum ŕi baka, na ŕi bagrek, baaŕ bammeeŕaniin na biinŕ, bafiyaar hènkuŕ.

¹³ Wi *bayuday biki Tetalonika batiinkuŕ kè baji Pawulu awo ŕi pjukan Uŕup wi Naŕibaŕi du Bereya, kè bakak aya da, ajun pyewlèn abot awuuk pntuk.

¹⁴ ŕi dko mènŕ, banfiyaaruŕ bado Pawulu kè aya umbaŕ wi bdèk bweek, bi Filat na Timote kè baŕe duka Bereya. ¹⁵ Baŕŕooŕanuŕ Pawulu, baya na a te Atenay, aŕe kak na kakuran ki Filat na Timote bataran baya baŕenka du Atenay.

Pawulu aŕiini na baŕnaan biki Atenay

¹⁶ Wi *Pawulu awoon ŕi pyoonk bi Filat na Timote du Atenay, anoor ŕi kèŕ, ŕiki awin jibi ubeeka utumuŕ iduun. ¹⁷ Ukaan kè aji teŕ du

*katoḥ kañehanaani na *bayuday biki kabuka, na bankakuḅ bayuday bandëmanuḅ Naşibaḫi, akak aji teḅ bḫup na bañaan bankḫëpnuḅ du ufeeru ḅnuur bti. ¹⁸ Kë pntuk pi bame baweek baloḅ biki bajaan bado bapikureyeḅ* na battoyik† başë neej blaḫar na a. Baloḅ kë baji : « We wi nahomp i akdolun na pḫup ba? » Kë baloḅ baji : « Awo wo ji aḫiiniyaan ḅntoḅ ḅyaanḫ. » Baḫup haḅ ḫiki batiinka kë akḫiiniyaan Yetu, na pnaḫa ḫi pkeḫ.

¹⁹ Ukaan kë baḫij Pawulu, añaoot du dko di bajaan bado « Ayeropagut‡ » di bawayëş bḫup baweek bawoon, aşë ji na a : « Nhinan kame pjukan phalu pi ikḫiiniyaanuḅ paḅ i? ²⁰ Iko iloḅ yi ikjukanuḅ iwo iyaanḫ ḫi un, kë ḅḅal kame iko yi ijakuḅ. » ²¹ Bañaan biki Atenay na bayaanḫ banfëḫuḅ da, babi wo wo ḫaḅ ḫi pkakalëş na pḫiink uko uhalu unwoon.

Pawulu aḫiini na bañaan du uruha uweek

²² *Pawulu anaḫa anaḫ ḫi kadun ki bawayëş bḫup, aşë ji na baka : « An bañaan biki Atenay! Dyikrën kë nawo bañaan banfiyaaruḅ bnuura, başibaḫi batum. ²³ Wi nji kapoşuḅ na ubeeka, dten bnuura iko yi najaan nadëman, adoo win *umeeşa wi mngur§ wi badoluḅ aji wi naşibaḫi anwoon aammeetaanaa, i

* **17:18** Bapikureyeḅ baanfiyaar başibaḫi bampoti, başal aji bnuura bi ñaan bawoona ḫi pmëban uleef, kawo ñaan anwoon aantum unoh. Bañaan bakak hënkun ḫi kapaam, aḫu baḅal unoh na pjuban pi piint, katim ki Bapikureyeḅ. † **17:18** Battoyik bukal, başal aji mbuur mi ñaan, manwoona ḫi uşal, unjaan uḫoḅ umundu, ukaan kë bawo bañaan banlowuḅ iko itum intaanuḅ na unoh këme iko inaa. ‡ **17:19** Aeropagut: Dawoon bayiti bweek, bi bawayëş bḫup baweek bajaan baḫo, kateḅ, kakuḫ kajukan bgah. § **17:23** Umeeşa wi mngur :Baji bafiḅna unḫaam wi pgur ḫi umeeşa.

nadëmanuŋ ašë wo naamme'a, ul i i nji kaŋupanaŋ.
²⁴ Našibaŋi anŋakuŋ umundu na iko bti inwoonŋ ŋi wa, awoonŋ Ajug baŋi na mboš, aanji fëŋ ŋi iduunŋ yi ñaaŋ najën abomanuŋ. ²⁵ Akak awo aanji yeenk nin uko ulonŋ unwoonunŋ ŋi ñaaŋ najën, kawo ji anuma numa wa, ŋiki ul ajaanŋ awul bañaanŋ bti ubida, uhefëŋŋ, na iko bti. ²⁶ Aŋëpna ŋi ñaaŋ aloolan, aŋak bañaanŋ biki ŋraaša bti, aji bafëŋ umundu. Awul andoli ŋnuurul, na dko di aklunŋ kafëŋ. ²⁷ Našibaŋi ado haŋ, bañaanŋ bado kalaana'a, ulome bawina woli bamap mapan, babana bahilan kabi kawina. Kë ašë woha awii wi aanlow low nin alonŋ. ²⁸ “ŋi ul i i njeenknuŋ uhefëŋŋ, apoš, awo.” Nwo biki pntaali pi nul jibi bayeeh biki nan bajakuŋ. ²⁹ Kë wi ŋšaanŋ awo biki pntaali pi Našibaŋi, ŋënwo kašal kë Našibaŋi anaam ji ptu pi uwuuru, këme untaam, këme plaak, iko yi ñaaŋ apašunŋ ŋi ušal wi nul. ³⁰ Našibaŋi aanŋo aten iko yi badolonŋ ŋfa ŋi kapaam, ašë ji hënkunŋ, bañaanŋ bti, dko di bawohanŋ, bawut pjuban. ³¹ ŋiki adat unuur ulonŋ, wi aklunŋ kado ñiintŋ i adatuŋ, abi awayëš umundu, pwayëš panjinŋunŋ piš. Adiimanun kë waŋ uwo manjoonan wi anaŋanulunŋ ŋi pkeŋ.
 »

³² Wi batiinkunŋ kë aŋiiniyaan uko wi pnaŋa ŋi pkeŋ, balonŋ babeŋa, kë bandukiinŋ bahepar pluŋ katiinka byaaš blonŋ aji na a « Nŋal kalunŋ katiinku ŋi uŋup waŋ, byaaš blonŋ. » ³³ Hënk di Pawulu apënuŋ ŋi *uruha uweek. ³⁴ Bañaanŋ balonŋ baŋaša, akak afiyaara. Diyonitiyut, alonŋ ŋi bawayëš bŋup, awo ŋi bakanŋ mënŋan, na ñaaŋ alonŋ kak i bajaanŋ bado Damarit, na bañaanŋ balonŋ kak.

18

Pawulu aţup Uţup Ulil Unuura du ubeeka wi Korint

¹ Wi uko waŋ uţepuŋ, k  Pawulu a e p n du Atenay, aya ubeeka wi Korint. ² Aya aţ nk da  iint  alon  *nayuday i bajaan  bado *Akila. Awo abuk utaak wi Pont, a e baa woona woona Itali, ul na Pritiliya aharul,  iki Klodiyut na ih najeenkal aji bayuday bti bap n du Rom. Pawulu aya, awin baka, ³ jibi awoon  naboman iloona ji baka, af t na baka k  baji balemp. ⁴ *Unuur wi pnoorf n bti, aji  el  er na ba aan  du *katoh ka ehanaani ki bayuday, kado na pdo bayuday na bagrek, bafiyaar Yetu.

⁵ Wi Filat na Timote bawoonuŋ Mat doniya, k  Pawulu a e bi duka duka  i pjukan U up wi Na iba i, adiiman bayuday k  Yetu awoon  *Krittu na manjoonan. ⁶ Wi bayuday bajunuŋ plača abot akara, k  Pawulu a e wentara, a e ji na baka : « Dba na an, nakdukiin  kame, nji dwo najint  pi , h nkuŋ dya du banwoon  baanwo bayuday. »

⁷ Wal m ntan, k  Pawulu a e p n da, aya du uko  iint  alon  anjaan  ad man Na iba i, i bajaan  bado Titiyut Yuttut. Katohul ka og katoh ka ehanaani ki bayuday. ⁸ Naweeek i katoh m nt , i katim kawoon  Kritpu , afiyaar h nkuŋ Ajugun ul na biki katohul. Ba aan  biki Korint batum, banktiinkuŋ Pawulu, bafiyaar h nkuŋ abot adolan *batitmu.

⁹ Unuur ulon , na utejan, Ajugun ahaab   Pawulu k   k  awina k  aji na a : « Wutan kal nk, doon ka iini, kyomp, ¹⁰ nji dwo na iwi, nin alon  aankdolu do bu aan, ba aan  batum biki ubeeka wi

bawo biki naan. » ¹¹ Pawulu aṭo da uṣubal na kli paaj ajukan bañaan Uṭup wi Naṣibaṭi.

Bayuday baṭij Pawulu uruha

¹² Wi Galiyon awoon nanṭuṅa i uṭaak wi Akayi, kē *bayuday baṣē wat ṭi ploodan, anaṭara *Pawulu, aṅooṭ *uruha, ¹³ aṣē ji : « Ṇiintṅ i, ado na pkakan bañaan ṭi pdēman Naṣibaṭi pampaṭuṅ na bgah bi nun. »

¹⁴ Pawulu aji ahaab kateem, kē Galiyon aṣē ji na bayuday : « Woli an bayuday, nabi bi lah, akeṣaar pa buṭaan blonṅ kēme kalat ki ṅiintṅ i adolonṅ, kaka na pṭo kaṭiinkan. ¹⁵ Kē wi uṣaanṅ akak wi blaṭar, na ṅṭup, na itim, na bgah bi nan, nameeṅ. Nji, kawayēṣ iko yanṅ, mēnkdo wa. » ¹⁶ Wi wi aṣaanṅ ado kē bapēnan baka du uruha. ¹⁷ Kē baṣē kak wal mēntṅ bukal bṭi, adēpa ṭi Foten, naweek i *katoḥ kañehanaani, akoba ṭi kadun ki uruha. Kē Galiyon aṭoha ṭuṅ ayompan mntumul.

Pawulu akak Antiyoka

¹⁸ *Pawulu aṭo du Korintṅ ajon, abaa duk banfiyaaruṅ, agakandēr na *Pritiliya na Akila, kē bajej ulantu aya uṭaak wi Firi. Ado kē bapuunka bkow du pkēṅ pi Kenēray, ṭiki abi hoṅ amehna ṭfa*, ji abi ado kajej ulantu. ¹⁹ Bawala du ubeeka wi Efeṭ, kē dul di Pawulu aduknuṅ Pritiliya na Akaliyat, aya du *katoḥ kañehanaani ki bayuday, aṭēlṣēr na baka. ²⁰ Balonṅ bañehana aṭo da ajon, kē aandinani. ²¹ Kē wi aṣaanṅ aya, aṣē ji na baka : « Ulille Naṣibaṭi,

* **18:18** Woli ṅaanṅ aneej bhoṅar na Naṣibaṭi, iji kmehna, kayiman iko ilonṅ kabot kawo iinkpuunka te ibale ba pyiman. Pawulu abi neej bhoṅar bi plempar Naṣibaṭi, uwoonṅ kē aampuunka wal mēntṅ bṭi, aṣē ba hēnkuṅ ahinan kapuunka.

kaluŋ kabi ti an ti, byaaş blon. » Wi wi aŋaŋ ajeŋ ulantu du Efet. ²² Aya awala du Kaytaraya, aya Yerutalem, awul pntuk pi banfiyaaruŋ mboş abaa ya Antiyoka.

²³ Wi aŋoon da ŋnuur ŋlon, aŋe tool, añaay na utaak wi Galatiya, abaa ya wi Frigiya, atëŋtën banfiyaaruŋ bti ti ŋtaak mënŋan.

Apolot ajukan Uŋup wi Naŋibaŋi du Efet na Korint

²⁴ Wal mënŋan, kë *nayuday alon i bajaan bado Apolot abuk ubeeka wi Alektandriya aŋe bi, aban ti Efet. Awo ñiinŋ anjaki tiini bnuura, ammeen bnuura Ulibra wi Naŋibaŋi. ²⁵ Bajukana ptaş bgah bi Ajugun bnuura. Aji tuŋ na kaŋeb ki nul bti kabot kajukan uko wi Yetu unjintuŋ abot atool, aŋe meha *batitmu bi *Yowan tañ. ²⁶ Ajun ptuŋ na mntëŋ ti *katoŋ kañehanaani ki bayuday, kë wi bi *Pritiliya na Akila batiinkuluŋ, aŋe du'a du katoŋ ki baka, ajukana bgah bi Naŋibaŋi, ajintana ba bnuura.

²⁷ Wi Apolot abiin aŋal pya Akayi, banfiyaaruŋ batëŋtëna, aŋe piit baŋaş bgah, aji na baka baŋijana bnuura. Wi abanuŋ da, alemp maakan na bankakuŋ ti bnuura bi Naŋibaŋi, aŋiyaar. ²⁸ Hënk, aji laŋ bayuday bnuura ti kadun ki bañaan, aji tēpna ti Ulibra wi Naŋibaŋi kadiiman kë Yetu awoon Krittū.

19

Pawulu ajukan Uŋup Ulil Unuura du Efet

¹ Wi Apolot awoon ubeeka wi Korint, *Pawulu aŋepna bgah bi inkun duuŋ, aban Efet. Aŋenk da banfiyaaruŋ balon ² aŋe hepar baka aji : « Nayeenkaara *Uhaaş wi Naŋibaŋi i wal wi nafiyaaruŋ?

» Kë başë teema aji : « A-a, nëndo me me aji Uhaaş wi Naşibaţi uloŋ uwoo. » ³ Kë Pawulu aşë hepar baka aji : « Kë *batitmu bhoŋ bi bi nayeenkun ba? » Kë bateema aji : « Batitmu bi *Yowan. » ⁴ Kë Pawulu aşë ji : « Batitmu bi Yowan, bawo bi bannaŋuŋ pwut pjuban na pţëlëş ubida. Aji na bañaan bafiyaar aloŋ anklun kabi ŋi kafeţul, awoon Yetu. » ⁵ Wi batiinkun uko waŋ, banfiyaaruŋ bayeenk batitmu ŋi katim ki Yetu Ajugun. ⁶ Wi Pawulu apafun baka iŋen ŋi ikow kë Uhaaş wi Naşibaţi uşë wala ŋi baka. Kë bukuŋ mēntŋ bajun ptiini nţup njanwoon ŋaammeetanaa abot aţup nţup ŋi Naşibaţi ajakuŋ. ⁷ Bañaan mēntan baban iŋeen na batēb.

Kabuka ki Pntuk pi banfiyaaruŋ pi Efet

⁸ *Pawulu ado kli kwajanţ ki ajaan aya kaneej du *katoh kaŋehanaani ki bayuday, kaţup na mntēŋ uko wi *Pşih pi Naşibaţi. Ado na pyuuj banktiinkuluŋ kë manjoonan mi mi akţupuŋ. ⁹ Kë baloŋ ŋi baka başë tam ikow, apok pfiyaar abot abeŋ bgah bi Yetu, ŋi kadun ki bañaan. Ukaan kë Pawulu awut baka, aşë du banfiyaaruŋ mpaţ, aji ţëlşēr na baka ŋnuur bti du Fkoola di ŋiint aloŋ i katim ki Tiranuţ. ¹⁰ Ado haŋ, ajukan nşubal nţēb, ukaan kë bañaan bti biki utaak wi Aţiya, *bayuday na bagrek, bahil atiink uţup wi Ajugun.

Babuk Fēkewa

¹¹ Naşibaţi aţēpna ŋi *Pawulu ado mlagre mn-week. ¹² Udoo kak kak aji woli bajej ilēmēt kēme ilaaŋ yi abanuŋ, aŋooţ abanan bamaakal, baji babi jeb jeb, ŋntaayi ŋatota ŋi baka. ¹³ *Bayuday baloŋ baji bañaay na dko, kapēnan bamaakal ŋntaayi, aşë do na pdo uko mēntŋ ŋi katim ki Yetu

Ajugun. Baji baji : « Ƨi katim ki Yetu, i Pawulu aƧtupun dji napën! Napënan! » ¹⁴ Naŧenjan naweek alon nayuday, i katim kawoon Ƨëkewa aka babukul paaj na alon banjayi bado hañ.

¹⁵ [Unuur ulon], kë untaayi uşë teem baka aji : « Dme Yetu abot ame Pawulu, kë an, nawo bahon ba? » ¹⁶ Wal mënŧan, kë ñiint anneejiin untaayi aşë rëta Ƨi baka, awat. Akob baka, kë bamatkabaari, aƧi apën Ƨi katoh byişu. ¹⁷ Wi bayuday na bagrek banfëtuñ du Efet batiinkun uko wañ, aşë lënk maakan, abot adëman katim ki Yetu Ajugun. ¹⁸ Bañaan batum bafiyaar, abi apeeƧ buñaan bi badolon Ƨi kadun ki bañaan. ¹⁹ Kë batum bambiin ado dayaamu, baƧij nlibra ni baka aƧonkrën, atër Ƨi kadun ki bañaan. Wi batenun preeş pi nlibra mënŧ, kë pawo itaka itum itum. ²⁰ Kë hënk di di, Ƨi mnhina mi Ajugun, Uşup wi NaşibaƧi kë ukmeeŧana meeŧana pya kë banfiyaarun babot atum tum.

Pñom pweek panwoon du Efet

²¹ Wi iko yañ itëpun, kë *Pawulu aşë şal aƧu na pya Yerutalem, kaƧëpna Matedoniya na Akayi. Aşë şal aji : « Woli dlun aya, aban Yerutalem, kawo kaya ubeeka wi Rom. » ²² Wi wi aşaan ayil du utaak wi Matedoniya, batëb Ƨi banjaan baŧënka, Timote na Erattut, kë ul aşë duka kak nnuur nlon Ƨi utaak wi Atiya.

²³ Wal mënŧan wi wi bgah bi Yetu baƧijun pñom pweek. ²⁴ Kë ñiint alon naŧak i katim ki Demetriyut, aşë wo wal mënŧ da, aji Ƨak idun impoƧi yi untaam, innaamun ptu pi naşibaƧi ñaaŧ anwoon Artemit. Ñiint mënŧ aji wul baƧak batum ulemp kë baji badeena bnuura. ²⁵ Demetriyut adu baka bti, na

bañaan balon banklempun ulemp utent wi nul, aše ji : « Babuk biint, name kë ulemp wi njaan ndo wi, uwoon pyok pi nun. ²⁶ Kë naše win abot atiink uko unktëpun, Pawulu un aji bašibați banțaknaaniin iñen yi bañaan baanwo bašibați na manjoonan. Ahinan akakan ti udolade wi nul pntuk pi bañaan, mënt ti Efet ti țañ da, ma ti kaya pba utaak wi Atiya bti. ²⁷ Ahinan katokun ulemp, kabot kapoțan kadun ki našibați ñaaț naweek, katiinktën pdëm pi nul. Ul i bañaan bti biki Atiya na biki umundu bti bajaan badëman. »

²⁸ Wi bañaan bukuñ batiinkun uko wañ, aše deebaț ajun phuuran aji : « Artemit i nja biki Efet adëmi. » ²⁹ Uundo jon, kë ubeeka bti uše wo pñaat ñaat. Kë badëpa ti bi Gayuț na Arittarkuț, bamatedoniya bankyaanțun na Pawulu, aňooț du bayiti bweek bi utaak. ³⁰ Pawulu aňal pneej kațiini na baka, kë banfiyaaruñ Yetu baše neenana. ³¹ Banoh Pawulu balon, balempar naših baweek du Atiya, bado yil yil aji bajaka awut kado na pwinana du bayiti.

³² Wal mënt bañaan bti du bayiti bayewlaa, kë pñaat pațumi. Balon bahuuran wi, kë balon bahuuran ulon. Kë bațum, baando me me uko unțijun baka. ³³ *Bayuday kë baše wuukar ñiint alon, i katim ki Alektandër, kadun, kë balon bațupa uko wi akyaan kakakalëș. Alektandër ado kë bañaan bayompi, ahilna ațup. ³⁴ Bañaan bayikrën kë awo nayuday, aše huuran bti aji : « Artemit i nja biki Efet, adëmi. » Bahuuran hañ ado ņwoori ņtëb.

³⁵ Nantunja i ubeeka ado bañaan wal mënt kë bayompi, aše ji na baka : « An bañaan biki Efet,

jëm umundu bti ume kë ubeeka wi Efet ujaan uyej kaduñ ki Artemit naweek na ptu pi nul panwoonuñ bañi i? ³⁶ Kë wi nameej kë ñaañ aanhinanuñ plañ uko wañ, nawo kañoor, kaşal bnuura ji nabi nado kado ukoolan. ³⁷ Nañij biinñ biki, bë baambaanñ kakiijan du kaduñ, këme akar naşibañi ñaañ i nun. ³⁸ Hënkunñ, woli Demetriyut na bañak batëñtul baka ka uko wi bakkeeşari, *uruha wii wi, kë bawayëş bñup biki biki. Bayaan bakeeşaar baka. ³⁹ Woli nanuma pkeeşaar uko ulonñ kak, uruha uweek uwo da, unjaanñ ujintan bñup. ⁴⁰ Name'aara kë bahinan nña di kataparun na manjoonan, kaji npatataa, kabot kafañ ñi uko unñepunñ nña di i? Nënhinanuñ kañup uko unkayi kë nja nyit bti hënk. » Wi nantuña añiiniñ aba, aşë do bañaañ kë bawayşeri.

20

Pawulu aya Matedoniya na Gret

¹ Wi pñaat pañañunñ, kë *Pawulu aşë do kë bayitrën banfiyaaruñ ñi Yetu, atëñtën baka. Wi wi aşaan aduk baka, aşë tool pya, ajej bgah bi Matedoniya. ² Amuur utaak mëñt, atëñtën banfiyaaruñ, abot añiini na baka ajon abaa bi ban Gret. ³ Pawulu año du Gret kli kwajanñ. Wi atoolunñ pjej ulantu, kaya utaak wi Firi, kë başë ñupa aji *bayuday babomandër pdola buñaan. Kë aşë guban, akakna Matedoniya. ⁴ Pawulu agakandër na Fopater, abuk Pirut i ubeeka wi Bereya, na Arittarkut na Tekundut biki ubeeka wi Tetalonika, Gayut i ubeeka wi Derbe, na Timote, na Tihik, na Trofim biki utaak wi Añiya. ⁵ Biinñ bukunñ mëñtan,

bajotun kadun, ayoonkun du Trowat. ⁶ Kë un, nşë jej ulanţu du pkëŋ pi ubeeka wi Filip, wi *ufettu wi ipoom indaţ uţëpuŋ. Wi ŋnuur kañeen ŋaţëpuŋ, kë ŋya ţenk baka du Trowat aţo da kanëm kapëb.

Pawulu anaţan ñaaŋ ankeţuŋ du Trowat

⁷ Unuur uteek wi kanëm, kë nşë yitiir pa pfaaşiir kapoom☆. Kë *Pawulu aşë ţup na bañaan, te mnjel ţiki aţu na pya na nfa. ⁸ Ŋkaniya ŋţum ŋatehan wal mënţ du meet di bko duuţ, di ŋyitiiraanuŋ. ⁹ Kë nduba aloŋ aşë wo da, i bajaan bado Ewutikut, anţoon ţi ujaneel uloŋ atiink Pawulu. Kë Pawulu aşë ţiini, ajon maakan ţi bţup, kë nduba adobi yinjet. Wi anoyëŋţuŋ, adoo ronţ, aşë buurna du uşobra uwajanţën ajot. Wi bawaliin atena, ado na pnaţana, aşë ţenk kë adobi keţ. ¹⁰ Kë Pawulu aşë wala, anup ţi napoţ, amooka aşë ji na bañaan: « Nawutan kalënk, awo najeb. » ¹¹ Wi wi akakuŋ bko duuţ, afaaşiir ipoom na baka, kë badee. Wi aţiiniin te mnjinţ, aşë ya. ¹² Kë bañaan başë ţiiş na nduba najeb uŋ, alilan bnuura.

Pawulu awoona Trowat aya Milet

¹³ Wi wi nşaan ajot kadun, ajej ulanţu, pya Atot, di ŋwoon i pya kajijna *Pawulu, ţiki apoş poş aya da. ¹⁴ Wi ŋyituŋ du Atot, aşë jija ţi ulanţu, atool pya ubeeka wi Mitilena. ¹⁵ Wi ŋbanuŋ da, akak aţëp na ulanţu, kë wi unuur ujintuŋ kë nşë ñog unjiw wi Hiyot, aban unjiw wi Famot ţi unuur utëbantën, ţi uwajanţën kë ŋban ubeeka wi Milet. ¹⁶ Pawulu aji aţëp ţëp Efet aankpant ţiki aanŋal pjon ţi uţaak wi

☆ 20:7 Natenan ţi Ulemp 2.42.

Atiya. Ataran pban Yerutalem woli ahinani ji unuur wi ufettu wi *Pentakot udo kaban.

Pawulu aṭiini uyaani na bantohi biki banfiyaaruṅ biki Efet

¹⁷ *Pawulu awo ṭi Milet, aṣë yil, kë badu bantohi biki pntuk pi banfiyaaruṅ pi Efet. ¹⁸ Wi babanuṅ, kë aṣë ji na baka : « Nawin jibi nṭo'i na an du unuur uteek wi ntapnuṅ kahoṭ ṭi uṭaak wi Atiya. ¹⁹ Dlempar Ajugun, awalan uleef naan awooni, ahaj ṭiki *bayuday baloṅ babomandër pdolën buṭaan. ²⁰ Mëmmanan nin ukoolan, uko wi nawoṅ i pme bṭi, dṭup abot ajukanan wa, ṭi kadun ki bañaan na du itohan. ²¹ Dṭup bayuday na banwoṅ baanwo bayuday aji bawut pjuban, bakak ṭi Naṣibaṭi, bafiyaar Yetu Ajugun. ²² Kë *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṣë wuukën hënkuṅ pya Yerutalem, bë mëmme, uko wi nji kayaan kaṭënk da. ²³ Dbubara me kë ubeeka wi nji kayahan, Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uji uleṣanarën, kë ukalabuṣ na mhaj mawo da ayoonkën. ²⁴ Kë nṣë ṣal aji mnwo mi naan, manwo mndaayanaan, bubara ndo ulemp bṭi wi Yetu Ajugun ajakuṅ ndo te uba, unwoṅ pṭup *Uṭup Ulil Unuura wi bnuura bi Naṣibaṭi.

²⁵ « Dbi ṭi an ṭi, aṭiiniyaan *Pṣih pi Naṣibaṭi, aṣë me kë naankak aluṅ kawin kēṣ ki naan. ²⁶ Ukaan kë nṭupan nṭa hënk : Ddo wi nhilanuṅ bṭi pa an, woli naanduk ate pjukan pi naan faan, dwent iñen yi naan. ²⁷ Dṭupan iko bṭi yi Naṣibaṭi ajakuṅ mbi nṭupan bë mënduk duk nin uloṅ. ²⁸ Nalipariin ṅleefan, na batani bṭi bi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uwulanan, aji nado kayeṅ. Namëbaan banfiyaaruṅ

Naşibaţi biki bnuura. Yetu atul pñaaikul, pbu-
 uranaan pntuk pi nul. ²⁹ Dme kë woli dyaa
 bañaan banjooṭuṅ ji ṅwuṭ baluṅ kabi pdo batani
 buṭaan. ³⁰ Balon ṭi an badoo luṅ kawo ṭi ṅṭilan,
 kado kawuuk banfiyaaruṅ Yetu balon baṭaş baka.
³¹ Nakeerin nawo bten! Nakak naleş uko wi : Ddo
 ṅşubal ṅwajanṭ, aji kaleşanan pnak na utejan, kadoo
 kawooni.

³² « Hēnkuṅ ddukan ṭi iñen yi Naşibaţi, uṭup
 wi bnuura wi nul ubot uwo na an. Uṭup mēṅṭ
 uhinan kaṭijan pntuk pi banfiyaaruṅ. Ṭi uṭup
 mēṅṭ kak, Naşibaţi ahinan kawul iko inuura yi
 ahankuṅ pa banwoon biki nul. ³³ Wi nwoon
 ṭi, mēññebar untaam wi ñaan alon, këme uwu-
 uru, këme imişa. ³⁴ Name bnuura, dlemp lemp
 na iñen yi naan, kë ṅklempaşaana nji na biki
 ngakandēraanuṅ. ³⁵ Ddiimanan na ṅnuur bti na
 dko bti : Hēnk di di ñaan ajaan alemp, kaṭēnkna
 bajuuk. Kē nakak awo i kaleş uko wi Ajugun Yetu
 ajakuṅ ul ṭi uleeful : “Mnlilan manwoona ṭi pṭen,
 apel ṭi pyeenk.” »

³⁶ Wi Pawulu aṭiiniin aba, aṣē ṅup na baka,
 añehan Naşibaţi. ³⁷ Kē bañaan bti başē wooni,
 amook Pawulu ṭi pwayşēr na a. ³⁸ Uko unkaan kë
 bajooṭan maakan, uwoon wi ajakuṅ na baka : «
 Naankak aluṅ kawin kēş ki naan. » Wi wi başaan
 aṅooṭana te du ulanṭu.

21

Pawulu aya Yerutalem

¹ Wi ṅdukuṅ bantohi biki Efet ṭuṅ, aṣē ya utool
 na ulanṭu, te unjiw wi Koṭ. Unuur utēbantēn, kë

ɲban pkëŋ pi Rodet, awoona da, aya ubeeka wi Patara. ² Wi ɲbanuŋ da, ɲtënk ulantu undeki na utaak wi Feniti, kë ɲej wa aya. ³ Nya adoo ten unjiw wi Kiprut, ašë duk wa ti kañen kamayu ki nun aya umbaŋ wi utaak wi Firi. Nwala du pkëŋ pi Tir, tiki dul di di ulantu ukjiŋsaanuŋ iko yi ujijuŋ. ⁴ Du Tir nya tɛnk banfiyaaruŋ Yetu, aŋo na baka kanëm kapëb. *Uhaaş wi Naşibaŋi uwuuk baka, kë başë ji na *Pawulu : « Kya Yerutalem. » ⁵ Wi ɲtëpanuŋ kanëm, ašë tool na bgahun. Bañaan bti kë bañoŋtanun, aŋu na baat na bapoŋ, aŋëpan ubeeka. Wi wi ɲşaan aŋup ti kabaŋ ki bdëk bweek añehan Naşibaŋi. ⁶ Wi ɲbaan, ašë wayşër na baka, apaya ti ulantu, kë banfiyaaruŋ Yetu bukuŋ bakak itoh yi baka.

⁷ Nbaañsaan pyaanŋ pi nun na ulantu wi ɲwoonuŋ ubeeka wi Tir, aban ubeeka wi Ptolemayit. Wi ɲbanuŋ da, nya wul banfiyaaruŋ Yetu mboş, aŋo unuur upëb na baka. ⁸ Wal wi unuur ujintuŋ, kë ɲşë tool aya, aban ubeeka wi Kaytaraya. Nya wala du uko Filip, naŋup *Uŋup Ulil Unuura. Filip mënt awo alon ti biki babiŋ adat du Yerutalem, bado kaŋenk *banjañan*. ⁹ Awo na beegani babaakër, banwoŋ baaniimaa, banjaki *baŋupar Naşibaŋi. ¹⁰ Wi ɲwoon da ado ɲnuur, kë Naŋupar Naşibaŋi alon andu'aniŋ Agabuŋ ašë wona Yuda, aban da. ¹¹ Agabuŋ mënt abi awinun, ašë jej katël ki Pawulu, atan ihoŋul na iñenul na ka, ašë ji : « Uko wi Uhaaş wi Naşibaŋi ujakuŋ wii wi : Hënk di di *bayuday du Yerutalem bakluŋ katan ajug katël ki. Baluŋ kawula banwoŋ baanwo bayuday. »

✧ 21:8 Ulemp 6.5; 8.5-40.

¹² Wi n̄tiinkuŋ uko waŋ, un na banfiyaaruŋ biki Kaytaraya, ŋkooŋ Pawulu awut kaya Yerutalem.

¹³ Kē Pawulu ašē teemun aji : « we wi nabaan awooni ba, atokēn ušal? Nji, katim ki Yetu Ajugun kakēš nwut batanēn bafiŋ du Yerutalem. » ¹⁴ Wi ŋwoon ŋēnhilan pneenana, ašē wuta, aji : « Uwoon jibi Ajugun ajakuŋ! »

¹⁵ Wal wi n̄tēpanuŋ ŋnuur ŋlon, ašē bomandēr, atool pya Yerutalem. ¹⁶ Banfiyaaruŋ Yetu balon biki ubeeka wi Kaytaraya kē bañooŋanun. Bañooŋanun du uko ñiint̄ alon anjoni nfiyaar Yetu, i katim ki Mnaŋon, anwoon i unjiw wi Kipruŋ. Kē du katohul di di ŋfērnun.

Pawulu ayit na bantohi biki Yerutalem

¹⁷ Wi ŋbanuŋ Yerutalem, banfiyaaruŋ babi akitung na mnlilan. ¹⁸ Unuur utēbantēn, kē *Pawulu ašē bi na un, kē ŋya uko Yakob. Dul di di bantohi biki pntuk pi banfiyaaruŋ bti bayitun.

¹⁹ Pawulu awul baka mboš, ašē ŋup baka bnuura iko bti yi Našibaŋi aŋēpnun ŋi a ado du banwoon baanwo bayuday. ²⁰ Wi bantohi batiinkuŋ uko waŋ, badēman Našibaŋi ašē ji na Pawulu : « Ayiŋun iwini, *bayuday batum batum bafiyaar hēnkun Yetu Ajugun, akuŋ aŋaš bti *Bgah bi Moyit bnuura.

²¹ Kē wi baktupun baka ŋi iwi wii wi : baji iwi iji kjukan bayuday bti banwoon du ŋtaak ŋmpaŋi aji bawut pŋaš Bgah bi Moyit. Baji iji kji na baka, bawut pwalan bapoŋ *katēmp, bawut pŋaš bgah bi bayuday. ²² Kē ŋbaa do do hum ba? Bamehaara me kē iwo ŋi. ²³ Dolan uko wi ŋēkjakiin: Nwo ŋi

na biint̃ babaakër banhoŋuŋ amehna*. 24 Yaan na baka, iya idolan bañow, ilukar baka, başë bahilan bapuunk ikow. Hënk bañaan̄ bti bameena kē iko yi bakt̃upun̄ ŋi iwi bti iinwo manjoonan, başë bawin kē iwi kak iji k̄taş *Bgah bi Moyit̄. 25 Kē banwoŋ baanwo bayuday aşë fiyaar hënkun̄ Yetu, ŋpiit̄ baka uko wi ŋdinanun̄: Nawutan kade uyemaŋ wi mngur, ŋntaam ŋankeŋun̄ kē p̄ñaak paantulaa. Nawutan p̄juban pi piint̄. »

26 Unuur utëbant̄en Pawulu kē aşë ya na biint̃ babaakër bukuŋ, ajun bañow na baka. Aşë ya du *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi. Aŋup unuur wi bakluŋ kayit̄ kaji andoli kado b̄ŋen̄an bi nul, woli bañow baŋëpi.

Bañaan̄ biki Rom bamob Pawulu du Katoh Kaweek ki Naşibaŋi

27 Wi ŋnuur paaj na ulon̄ ŋi bañow ŋañoŋanun̄ pba, kē *bayuday balon̄ biki utaak wi Aŋiya başë win *Pawulu du *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi, aşë naakrëna na pntuk pi bañaan̄ bti, kē bamoba. 28 Wi bamobulun̄ aşë huuran aji : « An bañaan̄ biki *Iŋrayel naŋënkun! Ñiint̃ anjaan̄ aŋup wi nja uwuŋaan̄ ŋi bañaan̄ na dko, ŋi *Bgah bi Moyit̄ na ŋi Katoh ki Naşibaŋi ki, awi. Adoo beeh beeh aŋij balon̄ banwoŋ baanwo bayuday ŋi katoh ki, aŋopan dko dyimanaan di. » 29 Baŋup haŋ ŋiki bawin Trofim i Efet̄, kē agakandër na Pawulu ŋi ubeeka, aşë ŋal aji Pawulu aneej na a du Katoh ki Naşibaŋi.

* 21:23 Woli ñaan̄ amehna, iji khon̄ Naşibaŋi uko ulon̄, hënk di di bajaan̄ babeeb ŋfa Naşibaŋi kēme woli ñaan̄ anjal p̄ñehan Naşibaŋi uko ulon̄, iji kdo haŋ kak.

³⁰ Kê phomp paniink ubeeka bti, bañaan̄ kē babi pntuk, abi añañ Pawulu, apul pulan apēnana bdig ašē dēt ilēman. ³¹ Kē balon̄ bañal pfiña. Wal mēnt̄ kē bašē yil du naših i bangoli† biki Rom, aji na a ubeeka wi Yerutalem bti uyewlaa. ³² Ți dko mēnt̄, kē naših adu bangoli balon̄ baweek na balon̄ Țuñ, ašē mintar pntuk mēnt̄. Wi bañaan̄ bawinuluñ na bangoli, ašē Țañañ pkoba. ³³ Kē naših i bangoli ašē bi Ți Pawulu, amēbana, ašē do kē batana na ktal ktēb ki mnkorentu aliintan. Wi wi ašaan̄ ahepar aji : « Ńiint̄ i awo ahon̄ ba? Abaa do do we ba? » ³⁴ Balon̄ Ți pntuk baji bahuuran wi, bukundi kahuuran wi mon̄. Bañaan̄ bañaat pñaat pañ kē naših i bangoli aanhilan ame uko unȚepuñ na man-joonan, ašē ji baȚija du katoh kaweeek kambiguñ na pmboš pkēm. ³⁵ Bado na ppayan Pawulu ajeja jej ahilna abuur pntuk pankšookuluñ. ³⁶ Bañaan̄ bti bataša ašē huuran aji : « Ńfiña! »

Pawulu aȚup bañaan̄ aji aanjubani

³⁷ Wi bangoli bakñooȚuñ *Pawulu du pših, kē ašē hepar naših i baka, aji : « Dhil kaȚupu uko ulon̄ i? » Kē ateema aji : « Mbeeh! Ite uȚup *ugrek i? ³⁸ Mēnt̄ iwi keeri iwoon̄ Ńiint̄ i Ejiptu ampataȚiñ Ți ŋnuur ŋlon̄ Țuñ, aȚep du *pndiiš na balat iñeen week ŋyaaš iñeen ŋbaakēr (4000). » ³⁹ Kē Pawulu ašē teema aji « Ńji dwo *nayuday abuk ubeeka wi TartuȚ, du utaak wi Filitiya. Dwo abuk ubeeka ummeetaniñ. DkooȚu kooȚ, Țenaan ŋȚiini na bañaan̄. » ⁴⁰ Wi naših i bangoli adinanuñ, kē Pawulu ašē naȚ du bko duuȚ

† **21:31** Naših mēnt̄ aših bangoli iñeen week ŋyaaš iñeen (1000).

atar baka kañen. Wi bañaan bayompuñ bti, kë aşë
 tiini na baka na uşup *uheberë aji :

22

¹ « An batënt naan na başin naan, natiinkan uko
 wi nji kaşupuñ pa pyeñan uleef naan. » ² Wi
 batiinkuñ kë aşiini na baka na uşup *uheberë, kë
 başë yomp juk, atiinka. Kë *Pawulu aşë ji : ³ « Nji,
 dwo *nayuday, ambuknaaniin ubeeka wi Tartuť,
 du uťaak wi Filitiya, aşë kuşnaana ti ubeeka wi.
 Gamaliyel ajukanaanuñ bnuura bgah bi başinun,
 ajinşan. Dbi wo ñaan añaluñ maakan uko wi
 Naşibaťi ji an bti nşa hënk. ⁴ Dbi ji kahajan banjaan
 baťaş bgah bi Yetu, te kadoo fiñ, kamob biinť na
 baat kawat ukalabuş ⁵ kë *naşih i baťeñan na biki
 pntuk pi bantohi bawo bamaar. Ddoo yeenkna
 yeenkna du baka, uworda umpiitun pa bayuday
 biki Damat, kaya da kamob banfiyaaruñ Yetu, kaťij
 ti *uruha ti Yerutalem ti, pa bakob baka. »

Pawulu akakalëş jibi akakuñ ti bgah bi Yetu

⁶ « Unuur ulon, kaya mndiin unuur, wi nji
 kayaan adoo ñog Damat, ti dko mënt, kë bjeehi
 blon bweek banwoonuñ baťi başë bi agurën, ajee-
 hanaan. ⁷ Kë njot ti mboş aşë tiink pdiim plon kë
 pakji na nji : “*Fawul! Fawul! we ukaan kë ikha-
 janaan ba?” ⁸ Kë nşë teem aji : “Iwi in ula ba, Aju-
 gun?” Kë pdiim pateem aji : “Dwo Yetu i *Nataret, i
 ikhajanuñ.” ⁹ Bañaan biki nkyaanşun bawin bjeehi
 bnuura, aşë wo baantiink pdiim panktiiniin na nji.
¹⁰ Kë nşë hepara aji : “Ajugun, kë we wi nşaan
 awo i kado ba?” Ajugun kë aji : “Naťiin ineej
 Damat, baya kaşupu da uko wi Naşibaťi ajakuñ

ido.” ¹¹ Batēnt naan bamēbanaan mēban ti kañen, aneejanaan Damat, ŧiki bjeehi bweek batokēn kēş. »

¹² « Niintŧ alonŧ anwoonŧ Ananiyat kē aşē wo da. Awo ñaaŧ anjaanŧ aŧaş Naşibaŧi na bgah bnuura, i *bayuday bti banfētunŧ da bamaganunŧ. ¹³ Ananiyat abi pwinēn, aşē ji : “Fawul ayiŧ naan kakan ido kawin.” ŧi dko mēntŧ, kē nkak awin, abot awina. ¹⁴ Kē Ananiyat aşē ji na nji : “Naşibaŧi i başinun, adobi datu dat pa ime kanuma ki nul, iwin Ñaaŧ Naŧool, ibot itiink uŧup umpēnnunŧ ŧi mn-tumul. ¹⁵ Iwi ikwoonŧ namaar i nul ŧi kadun ki bañaanŧ bti ŧi uko wi iwinunŧ abot atiink. ¹⁶ Ibaa yoonk we hēnkuŧ ba? Naŧiin iyeenk *batitmu, ipekadu yi nu ipēnna woli itimana.”

Naşibaŧi ayil Pawulu du banwoonŧ baanwo bayuday

¹⁷ « Wi nkakuŧ Yeruŧalem, awo du *Katoh Kaweek ki Naşibaŧi añehana, kē Naşibaŧi aşē haabēşaan kēş ¹⁸ kē nwin Ajugun, kē akji na nji : “Faraan! Pēnan ŧi Yeruŧalem hēnkuŧ, ŧiki baankdi ptiink uko wi imaarunŧ abot awin unŧaanunŧ na nji.” ¹⁹ Kē nşē teema aji : “Ajugun, bañaanŧ biki bame bnuura kē dji kañaay na *itoh iñehanaani, kawat bañaanŧ banfiyaarunŧ Yetu ukalabuş, kabot kado bakob baka. ²⁰ Kē wi pñaak pi Tefan ankeŧariinŧ patuliinŧ kē nji mmaar da adinan wa abot ayenŧ imişa yi banfiŧulunŧ.” ²¹ Wi wi Ajugun aşaanŧ ajakēn : “Yaani, dyilu dko dlow, du banwoonŧ baanwo bayuday.” »

Pawulu na naşih i bangoli

22 Wi *bayuday batiinkuŋ *Pawulu kē adoo ɕup uko waŋ, kē başē huuran maakan aji : « Nabiin ŋfiŋ ŋaaŋ i, aanwo i kawo ɕi dko. » 23 Wi bakhu-uranuŋ, afēl iyeti yi baka bko duuɕ* abot akuyēş pdēpalēn, 24 kē naşih i bangoli aşē do kē baŋoota du katoh kaweeek kambiguŋ na pmboş pkēm. Aji bakoba na itintēl, aɕupna uko unkayi kē baŋaaŋ bakhuura hēnk. 25 Wi bapiiŋtanuŋ Pawulu kakob, kē aşē ji na naweeek i bangoli iŋeen-week annaɕuŋ da : « Naşal aji pmob ŋaaŋ anliŋuŋ na baromeŋ kakob na itintēl bē aandobi dolan uruha uwo ɕi bgah i? » 26 Wi naweeek i bangoli aɕiinkuŋ uko waŋ aşē ya du naşih i bangoli, akakalēsa wa. Aşē jaka aji : « Iwin uko wi iŋaluŋ lah pdo? Ŋiintŋ i aliŋ na baromeŋ. » 27 Kē naşih i bangoli aşē ya du Pawulu, ahepara aji : « ɕupan, iwi iliŋ na baromeŋ i? » Kē ateema aji : « Hēnk da na manjoonan. » Naşih i bangoli kē aşē jaka : 28 « Nji, dluk luk itaka itum, abaa hil aliŋ na baromeŋ. » Kē Pawulu ateema aji : « Kē nji, nşē buka buka aliŋ na baromeŋ. » 29 Banwoon biki pkoba pa aɕiini balowa ɕi dko mēnt, kē naşih i bangoli aşē lēnk wi ameeŋ kē Pawulu i atanuŋ hēnk, aliŋ na baromeŋ.

Baɕij Pawulu du uruha uweek

30 Wi nfa mambanuŋ, kē naşih i bangoli aşē do kē bafēnēş *Pawulu aşē du *baɕeŋan baweeek na pntuk pi bawayēş bɕup *bayuday, ɕiki aŋal kame na manjoonan uko wi baŋaaŋ baktaparuluŋ. Wi wi aşaaŋ adola kē abi anaɕ ɕi kadun ki baka.

* 22:23 ɕi bayuday pŋel bayeti kēme kamişa bko duuɕ pajaan payuuj kē unwoon kēme uko ulon wi ŋaaŋ adolon uɕep uɕup.

23

¹ Wi wi *Pawulu aŝaan ajaban bawayëŝ bɔup *bayuday këŝ aŝë ji : « An bayiɔ naan, uhaaŝ uwo ujintɔ na nji ɔi mnwo mi naan ɔi kadun ki Naŝibaɔi te nɔa di. » ² Kë *naŝih i baɔenjan anwoonɔ katim ki Ananiyat aŝë ji na bannaɔunɔ ɔi kadunul bakoba ɔi mntum. ³ Kë Pawulu aŝë ji na a : « Iwi nataaki i*, Naŝibaɔi alun kakobu na manjoonan. Iɔo ɔun aji iwayëŝ jibi Bgah bajakuɔ, abaa kak aji na baka bakobën. »

⁴ Biintɔ bannaɔunɔ aɔog Pawulu kë baŝë jaka : « Ikar kar naŝih i baɔenjan Naŝibaɔi! » ⁵ Kë Pawulu aŝë teem aji : « Babuk biintɔ mëmme aji awoonɔ naŝih i baɔenjan. Baɔup ɔi Ulibra wi Naŝibaɔi aji : “*N̄aan aawo kaɔiiniyaan uko wi naŝih i utaak wi nul buɔaan.*” »

⁶ Wi Pawulu awinuɔ kë balonɔ ɔi pntuk pi bawayëŝ baweek bawo *bataduk, kë balonɔ bawo *bafaritay, kë aŝë huuh aji : « An bayiɔ naan! Dwo nafaritay, abuk bafaritay. Baɔijën *uruha ɔi, ɔiki dhaɔ aji banketunɔ balunɔ kanaɔa ɔi pkeɔ. » ⁷ Wi ajakanɔ jak hanɔ, kë bafaritay na bataduk baŝë jun pɔom, abot apaɔŝër. ⁸ (Bataduk baŝal aji banketunɔ baankluɔ kanaɔa ɔi pkeɔ, kë nwanjuɔ na nɔtonɔ n̄aanwoo, kë bafaritay baŝal aji iko mëntɔ iwoo.) ⁹ Pɔaat kë pabi dëma dëm, kë *bajukan Bgah bafaritay balonɔ banaɔa anoman aji : « N̄enka nin uko utapar n̄iintɔ i. Om untonɔ këme *uwanjuɔ udoo ɔiini na ä. »

* **23:3** Pawulu ahoñ ajaka « iwi uniw ufaatɔaan wunɔ » uwo wo ji anjal kadiimanaan bañaan kë Ananiyat aji daar kala pwo nanuura ɔi bdig aŝë wuɔ du kaɔëb meet, awo kataaki.

¹⁰ Pņom padēm pdēm paņ, kē naših i bangoli adoo ți babi bakit kitan Pawulu, ašē ji na bangoli bawala baya bapēnana ți ptoof pi baka, bațija katoh kaweeek kanyenaniņ.

¹¹ Utejan mēnt, kē Ajugun ašē naț ți kadun ki Pawulu aji na a : « Mēbaan iliint! Ițiiniyaan katim ki naan ți Yeruțalem ți ašē wo kak i kado haņ du Rom. »

Bayuday baņal pfiņ Pawulu

¹² Wi unuur ujintuņ, kē *bayuday baloņ bašē tiinkar. Bahoņ amehna aji baankde baankdaan bē baanfiņ *Pawulu. ¹³ Bantiinkaruņ haņ bapel iñeen ņbaakēr. ¹⁴ Wi wi bašaāņ aya du *bațeņān baweeek na bantohi aji na baka : « ņhoņ amehna aji ņēnkde nin ukoolan te wi ņkfiņaņ Pawulu. ¹⁵ Hēkuņ an ți katim ki pntuk pi bawayēš bțup baweeek, nayilan du naših i bangoli naji na a ațijan Pawulu, nadaar naji naņal kame bnuura uko wi adoluņ. Kē un, ņdobi bomandēr bomandēr pa pfiņa ji abi ado kaban ți. »

¹⁶ Wi națaša aloņ ayimi Pawulu atiinkuņ uko waņ, ašē ya du katoh kaweeek kambiguņ na pmboš pkēm, aneej da ațupa. ¹⁷ Wi wi Pawulu ašaāņ adu naweeek aloņ i bangoli iñeen-week, aji na a : « ņnooțan națaša i du naših i bangoli, aka uko uloņ wi pțupa. » ¹⁸ Kē naweeek i bangoli aņooț națaša du naših i baka, ašē ji na a : « Pawulu nakalabuș adu'ēn akooțēn aji nțiju națaša i, aka uko uloņ wi pțupu. » ¹⁹ Kē naših i bangoli ašē mēbana ți kañen apēn na a kē багаagi ašē jaka : « We wi iņaluņ pțupēn? » ²⁰ Kē națaša ašē jaka : « Bayuday batiinkar aji babi pheparu ițij Pawulu

faan du pntuk pi bawayëş bŕup baweek, baji baŋal kadaar kaji baŋal kame uko wi adoluŋ. ²¹ Kdinan baka uko waŋ, ŕiki baŋaaŋ bampeluŋ iŋeen ŋbaakër bamena dko dloŋ, ayoonka. Bahon amehna aji baankde nin kadaan bë baanfiŋ Pawulu. Babo-mandër hënkuŋ aba, ayoonk yoonk idinan. » ²² Kë naşih i bangoli aşë jaka awut kaŕup nin aloŋ kaji aŕupa uko mënt, aşë wutan naŕaşa kë ayaa.

Baŋooŕ Pawulu du ubeeka wi Kayŕaraya

²³ Wi wi naşih i bangoli aşaaŋ adu baweek batëb biki bangoli iŋeen-week aji na baka : « Nabomandëran na bangoli iŋeen-week ŋyaaş ŋtëb (200), na bajug ŋmpëlënt iŋeen paaj na uloŋ (70), na bangoli iŋeen-week ŋyaaş ŋtëb (200) biki ijan, naya Kayŕaraya nŕa di woli ŋwoori kaŋeen kalon ŋi utaakal ŋakobi. » ²⁴ Nabomaan ŋmpëlënt naŋooŕna *Pawulu, ahilna aban najeb du Felit nantuŋa. ²⁵ Hënk kë naşih i bangoli aşë piit Felit aji :

²⁶ « Iwi Felit nantuŋa naweek, nji, Klodiyut Litiyat dpiituŋ awulu mboş. ²⁷ *Bayuday bamob ŋiint i aŋal pfiŋa, kë nşë bi na bangoli naan abuurana, ŕiki baŕupën aji aliŋ na baromeŋ. ²⁸ Wi nŋaluŋ pme uko wi ajubanun aşë ŋooŕa pntuk pi bawayëş bŕup baweek pi baka. ²⁹ Wi wi ŋşaaŋ ayikrën kë uko wi baktaparuluŋ utaŋ na bgah bi baka, bë baanka ka nin uko uloŋ utapara unkëşuŋ bafiŋa këme batuha. ³⁰ Wi mmeen kë baloŋ batiinkar pfiŋa, kë nşë yil ŕi dko mënt aji baŕiju a. Dkak ado bantaparuluŋ bŕup babi ŕi iwi baŕup uko wi adoluŋ baka. »

³¹ Na utejan, bangoli bado uko wi naših i baka ajakuŋ, ajej Pawulu, aya na a te ubeeka wi Antipatrit. ³² Wi unuur ujintuŋ kē bangoli bukuŋ bašē kak du katoh kaweeek, awut bajug ŋmpēlēt kē baya na Pawulu. ³³ Wi babanuŋ Kaytaraya ašē wul Felit nantuŋa uko wi Klodiyut apiitūŋ, ašē dukara Pawulu. ³⁴ Wi nantuŋa aleyiirūŋ uko umpiitūŋ ašē hepar Pawulu utaak wi awoonūŋ. Wi ameen kē awo i utaak wi Filitiya†, ³⁵ ašē ji na a : « Dluŋ katiinku woli bantapariin bʔup babani. » Kē ašē do kē bahank Pawulu du katoh ki pših ki *Herod abiiŋ aniw, ayeŋa.

24

Bayuday bakešaar Pawulu du Felit

¹ Wi ŋnuur kañeen ŋaʔepuŋ, kē Ananiyat *naših i baŋenan ašē ya na baloŋ ʔi bantohi na naʔupar bañaan, i katim ki Tertuloʔ du Kaytaraya. Babi ʔi kadun ki Felit nantuŋa, akešaar *Pawulu. ²⁻³ Wi baduŋ Pawulu, kē Tertuloʔ ašē jun ptapara iko aji : « Iwi Felit nantuŋa naweeek, ŋjon nʔo ʔi awo bnuura ʔi pših pi nu, kē mntit mi nu mankak aʔij iko inuura ihalu ʔi utaak. Kē ŋji ŋlilandēru maakan, kabot kataaŋaru, ŋnuur bti na dko bti. ⁴ Nñnkʔo kanooranu na bʔup btum, ašē ŋal itiinkun btiisu. ⁵ Nñint ʔi awo ñaan anwuʔuŋ maakan, anwoon ʔi pyewlēn *bayuday ʔi dko bti, abot awo i pntuk pi banatareŋ. ⁶ Adoo do do na pʔopan *Katoh Kaweeek ki Našibaʔi, ukaan kē ŋmoba. [N]ŋal pwayēša bʔup jibi bgah bi nun bajakuŋ ⁷ kē Litiyat naših i bangoli

† **23:34** Felit awoon i pwayēs Pawulu ʔiki Pawulu awoona Filitiya danwoon ʔi pših pi nul.

aşë bi na kmëni atehun a ƚi iñen, ⁸ ado bantaparun Pawulu bƚup babi ƚi iwi.] Woli ihepara bnuura, atiinka, këme bdidi'u iko yi nƚktaparulun. » ⁹ Kë bayuday baƚok na a, ƚi uko wi ataparulun aji ujoonani.

Pawulu aƚup ƚi kadun ki Felit nantuña

¹⁰ Wi Felit nantuña adekun *Pawulu kañen aji ateam, kë aşë yeenk bƚup aji : « Dme kë ido nƚsubal nƚtum, aji kwayëş ƚi utaak wi, ukaan kë nƚlilan maakan kabi kaƚupu kayenjan uleef naan. ¹¹ Ihinan kahepar bnuura baƚupu kë uundo pel nƚnuur iñeen na nƚtëb wi nyan Yerutalem pdëman Naşibaƚi. ¹² Bambiin akeeşaarën baantënkën kë nƚi kañom na nin ñaan alon du *KatoH Kaweek ki Naşibaƚi këme anaƚan pntuk pi bañaan ƚi itoh iñehanaani, këme ƚi ubeeka. ¹³ Baankak ahinan kadiiman kë uko wi baktaparaanun hënkun uwo manjoonan. ¹⁴ Kë nşë dinan ƚi kadunu aji dji kadëman Naşibaƚi i başinun, wi njaan kaƚaş Bgah bi bukal bajakun aji bawo bwuƚaan. Dfiyaar iko bti inƚaanun na Bgah, na yi *baƚupar Naşibaƚi bapiiƚun, ¹⁵ abot ahaƚ pnaƚa ƚi pkeƚ pi baƚool na bado buƚaan ji bañaan biki bantaparaanun bƚup. ¹⁶ Ukaan kë nƚi kadoonaan nƚnuur bti pwo na uhaaş ujint ƚi kadun ki Naşibaƚi, na ki bañaan. »

¹⁷ « Kë wal wi ndolun nƚsubal du bdig, aşë kak ƚi Yerutalem aƚij itaka pƚënkna bañaan bajuuk biki pntaali pi naan, kabot kado iƚenjan yi Naşibaƚi. ¹⁸ Wi wi başaan aƚënkën du KatoH ki Naşibaƚi kë nƚi kabaañëş bƚenjan bjintan uhaaş. Mënwo na nin pntuk plon abot awo mënƚij nin pñaat. ¹⁹ Kë *bayuday balon biki Aƚiya bawoon lah kabi kanaƚ ƚi kaƚup uko wi bakaan na nƚi, ²⁰ këme banwoon ƚi

baɥup uko wi bawinuŋ uwuɥaan ɥi nji wi nnaɥuŋ ɥi kadun ki baka du pntuk pi bawayeŝ bɥup baweek pi bayuday. ²¹ Keme uwohan kak uko wi nhuuranuŋ ɥi kadun ki baka aji : “Uɥup wi pnaɥa ɥi pkeɥ, ukaan ke mbi nɥa bawayeŝaan ɥi kadunan?” »

²² Ke Felit nantuŋa, ammeen bnuura uko wi bgah bi Ajugun, aŝe lutan pwayeŝ te unuur ulon, aji na baka : « Dluŋ kawayeŝ uko wi nan woli Litiyat naŝih i bangoli abii. »

²³ Wal meŋɥ ke aŝe ji na naweek i bangoli iŋeen-week alon, ahank Pawulu du ukalabuŝ, bawut kado kanoorana babot bawut bayiɥul bado kaɥenka.

Pawulu aɥiini na nantuŋa na aharul

²⁴ Wi ŋnuur ŋlon ŋaɥepuŋ, ke Felit aŝe bi na aharul anwoon *nayuday i katim ki Drutiliya. Felit ado ke badu *Pawulu, aŝe tiinka ke akɥiiniyaan pfiyaar Yetu Krittu. ²⁵ Ke jibi Pawulu akɥupuŋ adoo jun pban ɥi iko yi pwo ŋaaŋ naɥool, yi pɥijan uleef, na yi unuur wi Naŝibaɥi akluŋ kawayeŝ baŋaaŋ, ke Felit aŝe yewla, aji na a : « ɥaŋaan ba henk nɥa, ihinan kaya, woli dbi jeeh kayil pdu'u. » ²⁶ Ahaɥ wal meŋɥ aji Pawulu awula itaka, ukaan ke aji du'ara du, kaɥiini na a.

²⁷ Wi ŋŝubal ŋteb ŋaɥepuŋ, ke Portiyut Fettut aŝe yeenkeŝ Felit ɥi pntuŋa, anwutuŋ Pawulu du ukalabuŝ, pdolna bayuday balilan.

25

Baɥij Pawulu uruha ɥi kadun ki Fettut nantuŋa

¹ Wi Fettut abanuŋ ɥi utaak ado ŋnuur ŋwajanɥ, aŝe penna Kaytaraya, aya Yerutalem. ² *Baɥenjan baweek

na bantohi baweek *bayuday kë başë bi anaŋ ƚi kadunul, akeŋaar *Pawulu. ³ Kë başë ñehan Fettuŋ aŋënk ƚënk baka, ado Pawulu aya Yeruŋalem, ƚiki babop ayoonka ƚi bgah, kahilna kaba na a. ⁴ Kë Fettuŋ aŋë teem baka aji : « Pawulu awo ukalabuŋ du Kayŋaraya, kë nji ƚi uleef naan, nkak awo i kaya da ƚi ŋnuur ŋi. ⁵ Nadolan baweek biki nan, baluŋ babi na nji, woli ñiintŋ aŋ mënŋan ado buŋaan blon baya keeŋaara. »

⁶ Fettuŋ ado du Yeruŋalem ŋnuur bakreŋ kaya iñeen ƚaŋ na baka, aŋë ya Kayŋaraya. Wi unuur ujinŋuŋ, kë aŋë ƚo du uruha, ado kë baŋij Pawulu ƚi kadunul. ⁷ Wal wi Pawulu abiiŋ, kë bayuday banwoonuŋ Yeruŋalem, başë bi anaŋ afooya, atapara iko itum iwuŋaan maakan, yi bawooŋ baanhinan adiiiman kë ijoonanii. ⁸ Kë Pawulu aŋë yeŋan uleeful aji : « Mëndo do nin ukoolan unwuŋuŋ ƚi bgah bi bayuday, këme ƚi *Katoŋ Kaweek ki Naŋibaŋi, këme aŋup buŋaan ƚi *Fetaŋ naŋih najeenkal i Rom. » ⁹ Kë Fettuŋ, aŋŋaan aŋal bayuday balilandëra, kë aŋë hepara aji : « Iinŋal kabi Yeruŋalem, nya nwayëŋu ƚi uko wi batapariiŋ i? » ¹⁰ Kë Pawulu aŋë teema aji : « Dwo ƚi uruha wi Fetaŋ ƚi, awo i kawayëŋaana ƚi. Mëndo bayuday nin ukoolan, kë iwo name iwi ƚi uleefu. ¹¹ Bë woli djuban na manjoonan, woli ddo uko ulonŋ uwuŋaan unkëŋuŋ nkeŋ, mënkpok pa. Aŋë wo kakŋa woli iko yi bataparaanuŋ iinjoonani, nin alonŋ aanka na pwulën du bayuday. Dnuma Fetaŋ awayëŋaan! » ¹² Wi Fettuŋ awinaruŋ na balemparul baññoguluŋ, aŋë teema aji : « Inuma pwayëŋ pi Fetaŋ, ikeer aya du kadun ki Fetaŋ. »

Fettuŋ aŋini na Agripa naŋih

13 Wi ηnuur ηlon ηaṭepun, kē Agripa naṣih na Berenit aṭa'ul ṅaaṭ baṣē bi ṭi Kayṭaraya, pwul Fettut mboṣ. 14 Jibi bawoon biki pdo da ηnuur ηlon, kē Fettut aṣē ṭiini na Agripa naṣih ṭi uko wi *Pawulu aji na a : « ṅiintṭ alon awo ṭi, i Felit awuton du ukalabuṣ. 15 Wi nwoon du Yerutalem, kē *baṭenjan baweek na bantohi biki *bayuday baṣē bi atapar ṅiintṭ i bṭup aṣē ṅehanaan, aji nji aduknaanaa. 16 Kē nṣē teem baka aji baromen baantaal pmob ṅaan katuh bē aannaṭ ṭi kadun ki bantaparulun bṭup ayeṅan uleeful. 17 Wi wi baṣaanṅ abi na nji ṭi, kē mēndo ṭo ajon, aṣē ṭo du uruha wi unuur ujintun, aṣē do kē baṭij ṅiintṭ mēntṭ. 18 Kē wi baṭijun ban-keṣaarulun ṭi kadunul, baantup ṭup nin uko ulon ṭi iko iwutaan yi nji nṣalun aji ul adoo. 19 Pṅom pi bakaanṅ na a pawoona ṭañ ṭi bgah banwoon bi baka, na ṭi ṅaanṅ alon anketunṅ i bajaanṅ bado Yetu, i Pawulu akjakunṅ awo najeb. 20 Kē nṣē yewla, mēmme hum di nji kawayeṣunṅ iko yan, aṣē hepara me aṅal kaya Yerutalem baya bawayeṣaana ṭi iko mēntṭ. 21 Kē wi Pawulu aṣaanṅ hepar aji aṅal pwayeṣ pi *Fetar naṣih najeenkal, kē ndo kē badēta, te wal wi nji kalunṅ kado baṅooṭa du Fetar. » 22 Kē Agripa aṣē teem Fettut aji : « Nji kak dṅal katiink ṅiintṭ mēntan. » Kē aji na a : « Ilunṅ katiinka faan. »

Baṭij Pawulu ṭi kadun ki Agripa na Berenit

23 Wi nfa mambanun, kē Agripa na Berenit, baṣē bi na pkēpaṭēr pweek, aneej du dko di uruha, kē baṣih bangoli na bantohi baweek biki ubeeka kē bafooy baka. Wi wi Fettut adolonṅ wal mēntṭ kē baṭij *Pawulu. 24 Aṣē ṭiini na baṅaanṅ aji : « Iwi Agripa naṣih na an bṭi nanwoon ṭi na un, nawin ṅiintṭ i. Ul

akaanj kē *bayuday bti babi du nji, du Yerutalem na ti, anjoman maakan ašē huur aji, aantaañ na pwo najeb. ²⁵ Kē nji kē nšē win nji ti uleef naan, kē aando nin uko ulonj unkēšunj akeť. Wi ašaañ añehan aji añał pya du naših najeenkal aya awayēša, kē nšē ji ddola aya du a. ²⁶ Ašē wo mēnka nin uko ulonj unkēšunj ppiit naših najeenkal ti ñiintj i. Ukaañ kē nťija ti kadun ki nan na ki iwi Agripa naših ti uleefu. Hēnk, woli nahepara, kašē ka uko upiit naših najeenkal. ²⁷ Ñaañ aanhılanuñ kabubara kañootj nakalabuš du naših najeenkal bē iintjup uko wi adoluñ. »

26

Pawulu aťiini ti kadun ki Agripa naših

¹ Hēnk, kē Agripa ašē ji na *Pawulu : « Ihinan kaťup, kayeñan uleefu. » Pawulu adeeñ kañen, ašē yeñan uleeful aji : ² « Iwi Agripa naših, dlilan nťa, wi nnaťun ti kadunu, kateem ti iko yi bayitj naan *bayuday bataparaanuñ bti. ³ Dkak alilan maakan, ti ki ime udolade wi baka bnuura akak ame bnuura iko yi bajaañ bañomna. Ukaañ kē nji kakooťu kooť itiinkēn bnuura.

⁴ « Bayuday bti bame jibi nťoori ti kpoť. Bame kak bti jibi ti kateeku nťoori du utaak wi naan, na du Yerutalem. ⁵ Bame'ēn undiimaan, ahilan kaťup woli bañali kē dji kaťaş bgah bi pntuk pi *bafaritay bantamnunj ti bgah bi nun. ⁶ Kē hēnkunj, uko unkaañ kē bakwayšaan ti, uwoonj kē: Dhať uko wi Našibaťi abiinj ahonj bašinun. ⁷ Kē kšini iñeen na ktēb ki pntaali pi nun, kahoñ mēntan ki ki kahaťun pyeenk, wi kadēmanuñ Našibaťi na nħaaš

ni baka nfa na utaakal. Iwi Agripa naŕih, mnhaŕ maŕ mankahaŕ kē bayuday baŕijēn uruha. ⁸ We ukaaŕ kē an bayuday naŕal aji nēnhinan kafiyaar kē Naŕibaŕi aji naŕan baŕaaŕ ŕi pkeŕ ba? » ⁹ « Kē nji ŕi uleef naan hēnk, kē ndun aŕal aji dwo kado uko wi nhinanuŕ bti katokna katim ki Yetu i *Nataret. ¹⁰ Kē hēnk di di ndolaŕ du Yeruŕalem, amob banfiyaaruŕ Yetu batum awat ukalabuŕ. *Baŕeŕan baweek badi-nanaan pdo haŕ, aji wonŕi baŕu baka pkeŕ dji kawo ŕi bandinanuŕ. ¹¹ Dji kaŕaaŕ na itoh iŕnehanaani bti, kahajan banfiyaaruŕ Yetu, kawuuk baka pkar katim ki nul. Ddeebaŕēŕ baka maakan, adoo ji kaya ŕbeeka ŕmpaŕi prab baka kahajan.

Pawulu akak akakalēŕ jibi aŕēpuŕ adoo fiyaar Yetu

¹² « Kē hēnk di ntooluŕ unuur uloŕ pya ubeeka wi Damaŕ, pdo ulemp mēnŕ awo na uworda wi *baŕeŕan baweek. ¹³ Kaya pban mndiŕ unuur, djaku iwi, naŕih, kē nŕē wo ŕi bgah, aŕē win bjeehi bloŕ banwoonuŕ baŕi aŕē jeehan apel unuur, kē babi agurēn nji na bankyaanŕuŕ na nji. ¹⁴ Hēnk, kē ŕpēn bti ajot ŕi mboŕ. Kē nŕē tiink pdiim ploŕ kē pakŕiini na nji na uŕup *uhebēŕē aji : “*Fawul, Fawul, we ukaaŕ kē ikhajanaan ba? Ibaa noor we atootar ji upatar wi ajug wa akwuukuŕ na pfeeru pjul.” ¹⁵ Kē nŕē hepar aji : “Iwi in ula ba, Ajugun?” Kē Ajugun aŕē teem aji : “Nji Yetu a, ikhajanuŕ. ¹⁶ Naŕiin iwo bnaŕ, dpēn awinana ŕi kadunu, kakakanaanu nalempar naan. Iwo kaŕup bandukiŕ uko wi iwinuŕ nŕa ŕi nji, na wi nji kaluŕ kadiimanu. ¹⁷ Dluŕ kayeŕu, ŕi *bayuday na banwoon baanwo bayuday biki nji kayiliŕ

iya. ¹⁸ Iwoyi kahaabëş baka këş, kapënan baka ti bdëm, kaŋij moŋ bjeehi, kapënan baka ti mn-hina mi uweek wi nŋntaayi, kaŋij du Naşibaŋi. Hënk bahilna woli bafiyaarën, bapënan baka ipekadu bahil kawo ti biki Naşibaŋi adatuŋ aji bawo pntaali pi nul.”

Pawulu aŋup jibi alemparuŋ Yetu

¹⁹ « Ukaan, Agripa naşih, kë nŋaş uko wi Naşibaŋi aŋupunŋ wi ahaabëşaanuŋ këş. ²⁰ Djunna Damat na Yerutalem, abaañşaan nŋfët ŋi *Yuda bti na ŋi banwoŋ baanwo bayuday. Aŋup baka aji bawut pjuban bakak du Naşibaŋi, bado kado iko inkyu-ujunŋ kë bawut pjuban. ²¹ Uko waŋ ukaanŋ kë *bayuday bamobën wi nwoonŋ du *Katoŋ Kaweek ki Naşibaŋi aŋal pfiŋën. ²² Kë Naşibaŋi aşë wo na nji te unuur wi nŋa wi, kë ndoo naŋ ti kadun ki bañaanŋ bti, bampoŋi na baweek aŋup uko wi mmaaruŋ. Uko wi nji kaŋupuŋ uunwo wo ulonŋ umpaŋi na wi *baŋupar Naşibaŋi na *Moyit bajakuŋ ŋfa aji ubi kadolana, ²³ *Krittu aluŋ kahaj kaşë kawo nateek anknaŋiŋ ti pkeŋ kaŋup bayuday na banwoŋ baanwo bayuday, bjeehi bi mbuur. »

Pawulu ado na pkakan Agripa naşih ti bgah bi Yetu

²⁴ Wi *Pawulu akyeŋanuŋ uleeful haŋ, kë Fettut aşë huuh aji : « Iwi iyilaa! Pjuk pweek pi ijukuŋ pajun pfooyanu bkow! » ²⁵ Kë Pawulu aşë teema aji : « Iwi Naweek maakan, mënyilaa, uko wi nji kaŋupuŋ ujoonan akuŋ aŋëp ti bgah. ²⁶ Agripa naşih, dñoom kaŋup na a na mntërŋ ŋiki dme kë aampaam iko mëntŋ bti, iindolana du bñot, dme kë ame ya bti aba. ²⁷ Iwi Agripa naşih, ifiyaar uko wi *baŋupar

Naşibaţi bajakuŋ i? Dme kë ifiyaar wa. » 28 Kë Agripa aşe teem Pawulu aji : « Injal kakakanaan naritton ubaa kaço'un ŧi! » 29 Kë Pawulu akak ateem aji : « Mëmme me utar këme ujon, uko wi nji kañehanun Naşibaţi uwoon iwi na banktiinkun bti nŧa di, nakak nawo ji nji, aşe wo mënŋal natana mnkorentu ji nji. »

30 Hënk kë naşih, na nantuŋa i utaak, na Bereniŧ, na bañaan bti banwoon na baka başe naŧa. 31 Wi bapënuŋ aşe ŧiini bukal bukal aji : « Ŋiint i aando do uko ulon unkëşun akeŧ këme aya ukalabuş. » 32 Kë Agripa aşe ji na Fettuŧ: « Nhinan lah kawutana, kë aşaan ahepar pwayëşana du naşih najeenkal. »

27

Batool pñooŧ Pawulu du Rom

1 Wi ukakuŋ wi pjej ulantu kaya Itali, kë başe wul *Pawulu na bakalabuş balon Yuliyuŧ, anwoon naweek i bangoli iñeen-week baromeŋ du pntuk pi bangoli pi bajaan bado Pntuk pi Naşih najeenkal.

2 Kë njej ulantu du pkëŋ pi Adramitium unwoon wi pya Atiya, atool pya. Arittarkuŧ i Tetalonika du Matedoniya kë abi na un. 3 Wi unuur ujintun kë nşe ban Fidoŋ. Yuliyuŧ awo na Pawulu bnuura, awuta kë aji ya kawin banohul, baŧena iko yi anumiin.

4 Nwoona du Fidoŋ, kë jibi uyook ukkobun adek na un, kë nfooy na umban wi unjiw wi Kiprut wi uwoon uunkkob. 5 Kë wi wi nmuurun bdëk bañnogun nŧaak ni Filitiya, na Pamfili aban Mire du utaak wi Likiya. 6 Wi nbanun da, kë naweek i bangoli aşe win ulantu ulon unwoonun Alektandriya, atool pya Itali, aşe dolun kë njej wa.

⁷ Ndo ηnuur ηtum aya ya btiisu, tiki uyook uwoo, ηhaj maakan abaa ban kañog ubeeka wi Kēnidut. Uyook uneenanun pya na btool, kē ηduk ubeeka wi Falmome ti kañen kadeenu, afooy unjiw wi Kret. ⁸ Ntaş taş ukab, ahaj maakan abaa ban dko di bajaan bado Ikēη Inuura, daññogun ubeeka wi Lataya.

⁹ Nto du Lataya ajon, kē pya kadun pado kak anooran, tiki unuur wi pyiman wi *bayuday* udobi tēp, kē pya na bdēk wal mēnt pahil kapēnan unguun. Hēnk, kē Pawulu ašē tūp uko wi ašaluη aji na baka : ¹⁰ « Babuk biint, dwin kē bgah bi nun bi baya kawuη, ulantu utoka dko dweek na iko yi ujijun bti, bañaan badoo hilan kakeη da. » ¹¹ Kē naweek i bangoli ašē mēban ti wi naweek i baṭon ulantu na ajug wa bajakuη, apok ptiink Pawulu. ¹² Pkēη paannuura pṭēpanaan ηnuur ηi ujonη na ukēk uweek, kē baṭum ti baka baηal ηneeη ti bdēk, ηdoonaan pban pkēη pi Fonika woli ηhinani. Pkēη pi Fonika pawo du unjiw wi Kret, pataaη na kayoba ajeη ti btammaηu na btamşanka, kē bahilan kaṭēpan da ηnuur ηi ujonη na ukēk.

Ukēk unaṭa du ptoof pi bdēk bweek

¹³ Uyook umpoṭi unaṭnaana btammaηu ajun pyook, kē bañaan başal aji bahinan kado uko wi başaluη, afēnēş ulantu, atool akab kab na kabaη ki unjiw wi Kret. ¹⁴ Uundo jon, kē ukēk uweek unwoon katim ki btamşanka umayar unuur uşē naṭnaana unjiw akēk. ¹⁵ Ukēk wunη ubi akob ti

* **27:9** Ulibra wi Bgah 16.29 upiit aji : Ti pli ppajantēn na plon, ti unuur uñeenantēn, nayiman, naankdo nin ulemp ulon, an babak utaak na bayaanη bti.

ulantu, kë n̄enkak ahilan wa p̄tjan, aš̄e wut kë uyook ukya na un. ¹⁶ Wi n̄t̄epnuŋ btammaŋu bi unjiw umpoŋi unwoon katim ki Kawuda, aš̄e tu kamenkla uyook btiisu. N̄doonaan te adoo kakan b̄teem bmpoŋi bbuurni bantanuŋ ti kafet̄ ki ulantu. ¹⁷ H̄enk, kë balemp biki ulantu bajej ital atanr̄en wa uwutna katoka. Baŋi wal m̄ent̄ uyook uf̄el baka ti pyiw p̄wuŋan pi bd̄ek bweek du Libiya. Wi wi baŋaan aŋuj iloona, aš̄e wut uyook kë ukya na baka. ¹⁸ Unuur ut̄ebant̄en, kë uk̄ek uk̄k̄eka k̄ek maakan, kë bajej iko injijun̄ af̄el du bd̄ek. ¹⁹ Unuur uwajant̄en, bajej iloona na iko yi ulantu af̄el du bd̄ek na iŋen yi baka. ²⁰ N̄do n̄nuur n̄tum, n̄enwin bnuur k̄eme n̄jah, kë uyook uk̄koba kob maakan, kë n̄bi ji wi nun ubaa.

²¹ N̄do n̄nuur, n̄ende de nin ukoolan, kë *Pawulu aš̄e naŋa, aji na baŋaan: « Babuk biint̄, nawo i lah katiink uko wi njakaan, kawut kap̄en du Kret, nanŋaan kabuur p̄toka toka pi. ²² K̄e n̄š̄e kooŋan kooŋ h̄enkun̄, nam̄ebaan naliint̄! Nin alon̄ ti an aankket̄, ulantu ŋaŋ uktokiin̄. ²³ Takal na utejan, *uwanjut wi Naŋibaŋi anka'enuŋ, i n̄jaan̄ kad̄eman ubi ti n̄ji, ²⁴ ajak̄en : “Pawulu, kl̄enk! Iwo i kawaȳeŋa ti kadun ki naŋih najeenkal, kë Naŋibaŋi ti bnuura bi nul, akdo baŋaan̄ b̄ti bankyaan̄tuŋ na iwi babuur.” ²⁵ Babuk biint̄, nat̄en̄t̄en̄en, ŋiki dhaŋ ti Naŋibaŋi ame kë uwo jibi ajakaaruŋ. ²⁶ K̄e uyook uš̄e ya kaf̄elun du unjiw ulon̄. »

²⁷ N̄dobi wo wo ti utejan un̄t̄enknun̄ iŋeen na n̄baak̄er ti meel, kë uk̄ek uhuma kaya na un ti bd̄ek bi katim ki Adiriyatik. Kaban mn̄jel, kë balemp biki ulantu baš̄e n̄juur aji n̄nog pkay. ²⁸ Wi

wi batanuŋ pko plon na ptal awalan katenna kadiilade, awin kē kawo ŋmetēr iñeen ŋwajanŋ na paaj na ulon, akak aban ŋuŋ aten, awin kē kawo ŋmetēr iñeen ŋtēb na bakreŋ. ²⁹ Baŋi wal mēnt̄ uyook ufēlun du mñlaak, atan klaar kdiŋ kbaakēr du kafet̄ ki ulantu awalan ŋi meel kahilna kamēban wa, ašē bi kataran taran unuur ujint̄. ³⁰ Balemp biki ulantu bado wal mēnt̄ na ppēn ŋi wa kabuur. Bawalan bŋeem bbuurni ašē daar aji baŋal ptan ilaar idiŋ ilon ŋi kadun ki ulantu. ³¹ Kē Pawulu ašē ji na naweek i bangoli na bangoli bandukiin aji : « Woli balemp biki ulantu biki baanŋo ŋi wa, naankhilan kabuur. » ³² Ukaan kē bangoli bafal ital int̄janaanuŋ bŋeem bbuurni, awutan ba, kē bakyaak.

³³ Wi bakyoonkuŋ mñjint̄ unuur, kē Pawulu ašē ji na baka bade aji na baka : « Naŋo ŋnuur iñeen na ŋbaakēr kē ŋhaaş ŋawo bnaŋ na an, naande nin ukoolan. ³⁴ Nabiin nade, nanuma pde kahilna kawo bajeb, nin kawel kalon kaankjot ŋi ñaan. » ³⁵ Wi wi aŋaan ajej ipoom abeeb Naŋibaŋi akitēŋ ya, ašē jun pde. ³⁶ Kē wi wi bañaan bti bakakanuŋ ŋhaaş, ade ntiinku. ³⁷ Ŋwo wal mēnt̄ bañaan iñeen-week ŋyaaŋ ŋtēb na iñeen paaj na ulon na paaj (276) ŋi ulantu. ³⁸ Wi bañaan bti badeen ayok, kē baŋē fēl ŋdeey ŋanwoon ŋi ulantu du bdēk awiiŋanaan wa.

Ulanŋu ujiiri

³⁹ Wi unuur ujint̄uŋ, baŋon ulantu baanyikrēn pkay pi bakwinuŋ, ašē win pkay plon panwoon na pyiw, aji baya kakaban ulantu ŋi pa woli bahi-nani. ⁴⁰ Kē wi wi bafaluŋ ital intannuŋ ilaar idiŋ int̄januŋ ulantu ašē wutan ya kē iya bdēk. Wi

wi başaaj afënëş ital yi batannuñ ɲpaat ɲanjaaj ɲaɲon na ulantu, atan kaloona ɲi kadun ki wa, uyook uhilna uwwuukar wa kadun, aşë tool pya pkay. ⁴¹ Kë uşë ya wal mënɲ abinja ɲi pyiw pwuɲaan pi bdëk, kë kadun ki wa kajiri, uunkak ahilan pya, kafet kë kaşë rumpadiir fuɲ ɲiki ɲmaaron ɲakob bnuura.

⁴² Bangoli kë başë ɲal wal mënɲ kafin bakalabuş, bawutna kalam kabuur. ⁴³ Kë naweek i bangoli aşë ɲal *Pawulu abuur pkeɲ, aşë ji na baka bawut kafin bakalabuş. Abaa ɲëp ɲëp aji na baka, banhilun plam bti badunna bajot bdëk balam baban pkay, ⁴⁴ bandukiin baji ñaañ andolun alanka ɲi kampiñu kayaakna pya këme iko ilon ɲi inkitiin ɲi ulantu, kaɲaşna bukundu. Kë hënk di di badolun, aban bti pkay abuur.

28

Pawulu aban unjiw wi Malita

¹ Wi ɲbuurun bti, aşë baa me kë unjiw uwo katim ki Malita. ² Bañaaj banfëtun da baɲijan un bnuura. Batehan bdoo, adu'un kë ɲto atëma ɲiki uşubal ujun pşub, kë ujonɲ uwoo. ³ *Pawulu ajej wal mënɲ imul ikay afël du bdoo, kë upula ulon uşë pën ɲi ya, aɲi bdoo buñ. Ulut alabari'a ɲi kañen. ⁴ Wi bañaaj banfëtun ɲi unjiw bawinun upula ɲi kañen ki Pawulu, aşë hoopatër aji : « Niinɲ i aka pwo nafin bañaaj, ɲiki ajaka jak abuur pkeɲ du bdëk, kë naşibaɲi alon andu'aniin « naşibaɲi anjaaj aluk » aşë wo aandinan awo najeb. » ⁵ Kë Pawulu ul, aşë lët upula awat du bdoo, nin ukoolan uundola do. ⁶ Kë bañaaj banun aji ajun pwur këme kajot kaket

ti dko mēnt̄. Wal wi bayoonkuṅ ajon baanwin ukoolan, ašē wugēš ṅšal aji awo alon̄ ti bašibaṭi.

⁷ Ufēt̄ wi naweek i unjiw anwoon̄ katim ki Publiyuṭ uñog da. Aṭijanun kē ṅwo bayaant̄ biki nul ṅnuur ṅwajant̄, ji banohul. ⁸ Ašin Publiyuṭ amaak wal mēnt̄ awo na ptool kē uleef ubot ayik na a. Pawulu aya awina, ašē ṅehan Našibaṭi, apafa iñen ti bkow, ajebana. ⁹ Kē wi wi bamaakal biki unjiw bandukiin̄ bti babin̄ ti Pawulu, kē ajeban baka. ¹⁰ Bañaan̄ bamaganun maakan, wi ṅkyaan̄, kē bašē pēnan iko yi ṅkyaan̄ kanuma bti du bgah byaan̄taani awulun.

Pawulu na batēnt̄ul bawoona Malita atool pya Rom

¹¹ Wal wi ṅdolun̄ kli kwajant̄, ašē jija ti ulantu ulon̄ wi ubeeka wi Alektandriya, unṭēpanun̄ wal wi ujon̄ ti unjiw unwoon̄ katim ki kbet*. ¹² Nya awala du Firakuta, ado da ṅnuur ṅwajant̄. ¹³ Wi ṅwoonun̄ da, ašē ṭaš kaban̄ ki bdēk, adoo ban ubeeka wi Regiyum. Na mnjin̄, kē uyook unwoonun̄ btaman̄u ušē jun pkob, kē ṅdo ṅnuur ṅtēb, ašē ban pkēṅ pi Putewoli. ¹⁴ Wal wi ṅbanun̄ ubeeka mēnt̄, ṅṭēnk da balon̄ banfiyaarun̄, kē bamēbanun̄ kē ṅṭo da kanēm kapēb. Wi wi ṅšaan̄ aban Rom. ¹⁵ Banfiyaarun̄ biki Rom batiink kē baji ṅwo ti bgah, ašē bi te Ufeeru wi Apiyuṭ na du dko di bajaan̄ bado Itoh yi Bayaant̄ Iwajant̄ pkitun. Wi *Pawulu awinun̄ baka, abeeb Našibaṭi, ašē kak atēṅ maakan.

* **28:11** Kēme Kattor na Poluṭ: Bawo ti unjon wi bagrek bašibaṭi bampoṭi banwoon̄ kbet, ašē meeṭana bnuura ṭiki baya bdēk biki ṭfa bafiyaar aji kbet kun̄ kaji kayeṅ baṭon̄ ṅlantu.

Pawulu aɕup Uɕup Ulil Unuura du Rom

16 Wi nbanuɗ Rom, badinan *Pawulu kē agaag ufēɗ wi nul ašē do nangoli alon kē akyeɗa. 17 Wal wi aɕoon nnuur nwanɗ, ašē du bantohi *bayu-day babi bayit na a. Wi babinɗ ayit, kē ašē ji na baka : « An bayiɗ naan, nji, nwoon mēndo bañaan biki pntaali pi nun ukoolan, kēme ɗi udolade wi bašinun, bamobēn du Yerutalem awul baromeɗ. 18 Baheparaan bnuura uko unɕepuɗ, aɕal pwutanaan ɗiki baanwin win nin ukoolan ɗi nji unkēɕuɗ bafiɗēn. 19 Kē wi bayuday baɕaan apok uko mēnt, kē nwoyi kahepar pwayēɕ pi naɕih najeenka, ahepar pa. Ašē wo kakaɕa mēnka nin uko ulon utapar pntaali pi naan. 20 Wan ukaan kē ndu'an, kawinan, kaɕiini na an, ɗiki batanēn na mnkorentu mi ɗi katim ki ñaan i biki *Itrayel bahaɕuɗ. »

21 Wi wi bateemuluɗ aji : « Njēnyeenk nin uko ulon umpiituɗ ɗi iwi unwoonuɗ *Yuda kē bayiɕun banwoon da baambi ɗi aɕup ukoolan uwuɕaan ɗi iwi. 22 Kē nɕē nala katiink uɕalu, ɗiki bañaan ɗi dko bti balaɗ pntuk pi iwoon. »

23 Hēnk, kē bamēban unuur na Pawulu, kē bañaan baɗum ɗi baka baluɗ abi du dko di Pawulu awaliin. Aɕiini na baka nfa te utaakal uɕup wi *Pɕih pi Naɕibaɕi. Ado na pdo baka bayikrēn uko wi Yetu, aɕepna ɗi *Bgah bi Moyit, na uko wi *baɕupar Naɕibaɕi bapiituɗ. 24 Balon ɗi baka bafiyaar uko wi aɕupuɗ, kē balon baanfiyaari. 25 Wi bawoon biki pwayɕēr bahumaara baantiinkari. Kē Pawulu ašē ji na baka ɕañ : « Ni! *Uhaaɕ wi Naɕibaɕi unɕiini bnuura, wi uɕēpnun ɗi mntum mi *Itayi, Naɕupar

Naşibaţi. ²⁶ Aţiini aji :

“Yaan du bañaan mēntan, iji na baka :

Woli nadoo wat wat ibaṭ atiink oo, naankteha te.

*Woli nadoo haabēş haabēş kēş bnuura oo,
naankwina win.*

²⁷ *Ṭiki ŋhaaş ŋakak adēnēt na bañaan biki,*

banēt ibaṭ yi baka,

adēt kēş ki baka,

Kahilna kawo baankwin na kēş ki baka,

Kabot kawo baanktiink na ibaṭ yi baka,

Nşal ŋi baka ŋawutna kate,

bahilna bawut pkak du ŋji.

Nhilna nwut kajeban baka.” ✧ »

²⁸ Kē Pawulu aşē baañēş bṭup aji na baka « Nawo i kame keeri, kē Naşibaţi, banwoon baanwo bayuday biki awulun Uṭup wi mbuur. Bukal balun kaṭiink wa! » [²⁹ Wi Pawulu aṭupun haṅ kē bayuday başē ya, aṅom.]

³⁰ Pawulu aṭo da ŋşubal ŋtēb du katoh kalon ki aklukun luk bdidi'ul, aji yeenk banjaan babi bti pwina. ³¹ Aṭo da aṭup uko wi Pşih pi Naşibaţi, abot ajukan uko wi Yetu Ajugun na mntēṅ abot awo najeeh.

✧ **28:27** İṭayi 6.9-10.

**Ulibra wi Naşibaṭi
New Testament and Shorter Old Testament in
Mankanya**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mankanya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mankanya

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 30 Dec 2021

a40dd8c3-0687-5ed7-bd1a-ef16ae8e3b9c